

Upravništvo: Ljubljana, Knačjeva 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3493.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

Ishaja vsak dan razen ponedeljka.
Narodna znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knačjeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopis se ne vračajo

JUTRO

Dvajset let svobodne in zedinjene Jugoslavije

V življenju narodov in držav pome-
nita dve desetletji silno majhno ras-
dobje. Narodni njihove politične tvor-
be ne žive po desetletjih, marveč po
generacijah, ki so se izživljale v da-
nem državnem okviru, mu dajale vse-
bino in z naporom ustvarjale pogoje
za sožitje v državnem občestvu. Naša
mlada državna zajednica še nima pri-
like, da bi slavila svoj pravi jubilej,
jubilej enega pokolenja, ki bi ji bilo
udarilo svoj pečat, zgradilo osnove
čvrste tradicije in z njimi odkazalo
smernice za bodoči razvoj in razmah.
Šaj pridejo prihodnje leto od zastave
naše slavne vojske šele prvi novinci —
Jugoslovenci, t. j. mladi državljani, ki
sta jim ob rojstvu kumovali dve naj-
sijajnejši rojenici: svoboda in državna
samostojnost. Odslej moramo šteti še
dve desetletji, v katerih se bo novo
pokolenje uveljavilo v našem življenju,
zavzelo položaje starejših ter nastopi-
lo svojo dediščino po njih.

Našim naslednikom bo pot že moč-
no uglasjena, saj bo pred njimi in ob
njihovem nastopu že močno in po več-
jem delu odmrlo ono, kar težji kot
prevzeto zlo iz temne preteklosti na
sodobnih, jim cvira jasne poglede in
v marsikaterem oziru neblago vpliva
na njih odločitve, njih dejanje in ne-
hanje. Kljub vsemu temu pa nikakor
ne gre podcenjevati pozitivnih uspehov
razvoja prvih dveh desetletij, katerih
javni činitelji so črpali svoje sile iz
polpreteklih dogodkov, ki so kot kate-
gorični imperativ in prirodna vzgojna
nujnost privedli naš narod v svobodo
in narodno državo.

Kdor stalno živi v domačem kraju,
se težko zaveda globokih izprememb,
ki jih prinaša čas kot vsoto majhnih
neopaznih podrobnosti. Takisto sodob-
niki običajno ne morejo postaviti do-
končno oceno časa, v katerem žive in
delujejo. Za to je treba ali časovne od-
maknjenosti ali gledanja iz perspekti-
ve večje krajevine oddaljenosti. Neko
nadomestilo za časovno odmaknjenost
tvorijo najstarejši predstavniki žive-
čega pokolenja, ki iz svojih najlepših
let pomnijo naš položaj, naše težko
življenje in obupno življenjsko pre-
d osvoboditvijo in zedinjenjem. Njih pri-
čevanje je odločno pozitivno, le žal, da
se njihovi glasovi v bučni vsakdanjosti
ne čujejo in ne vpoštevajo dovolj.
Osobito sedaj nastopajoči rod nima
skoro nobenega pojma o našem na-
predku, ker ne more primerjati pol-
preteklosti s sedanostjo po lastnem
izkustvu. Ocena našega razvoja v po-
zitivni smeri s stališča večje prostorne
oddaljenosti je veliko lažja. Mnogo na-
ših rojakov živi leta in leta izven na-
še ožje domovine bodisi na našem ju-
gu ali v drugih državah. Vsi ti so za-
neslivi svedoki našega brezprimernega
razmaha v svobodi in ne taje svo-
jega zadovoljstva, kadarkoli jih pot-
zanese v naše kraje. Se lepše pričeva-
nje dajejo oni naši slovanski in neslo-
vanski prijatelji, ki se zanimajo za na-
šo usodo in ki imajo priliko, da opazu-
jejo in proučujejo naše prerojenje ne
samo iz večje krajevine razdalje, mar-
več tudi neobremenjeni po kakršnem-
koli malenkostnem strankarskem inte-
resu.

Zdi se, kakor da smo mi, ki nas no-
tranji dogodki popolnoma prevzemajo,
nam razburkavajo politične strasti, za-
stirajo svobodni pogled ter onemogo-
čajo pravično in pravilno sodbo, da
samo mi, ki živimo na rodni zemlji, ne
opažamo, kako orjaško pot smo preho-
dili od prevrata do dvajsetletnice. Ni
nobene dvoma, da bi se bile dale
mnoge stvari v teh dvajsetih letih ure-
diti drugače in boljše, toda ne pozabi-
mo, da smo mlad narod, ki je, neizku-
šen in obremenjen s tradicijami razno-
like preteklosti, le s težavo prebrodil
začetke svojega novega življenja. Do-
stikrat smo hoteli, da bi se lepa misel
že pokazala v stvarnosti, preden je bil
narod zanj zrel, dostikrat smo zagra-
bili probleme nespretno, še večkrat
smo grešili iz medsebojnega nepozna-
vanja.

Tako je doba prvih 20 let našega
samostojnega državnega in skupnega
narodnega življenja pokazala, da ne-
kateri osnovni problemi naše narodne
in državne zajednice še niso do kraja
razčiščen in ne rešeni. Nismo še našli
končne oblike upravnega sistema, ki
bi zadovoljil vse dele našega naroda.
Niso še ustaljene gospodarske smerni-
ce, ki bi združevale interese vseh kra-
jev naše države in ustvarjale občutek
narodne gospodarske solidarnosti. So-
cialna vprašanja smo reševali brez ve-
likopoteznega načrta in brez globljega
občutka za pravi značaj našega naro-
da. Tudi v kulturni politiki je marsikaj
ostalo zanemarejeno.

Pa vendar je pogled nazaj v dobo
prvih dvajset let osvoboditve in zedi-

njenja ne le tolažljiv in razveseljiv,
temveč tudi nadvse bodrilen. Bilanca
teh dveh desetletij nikakor ni pasiv-
na, nasprotno: visoko aktivna je. Kaže
nam, da je mogoča stavba naše na-
rodne in državne skupnosti zgrajena
na trdnih naravnih temeljih, ki lahko
uspešno klubujejo tudi najhušim vi-
harjem in potresom. In kaže nam
ogromni napredek, ki smo ga dosegli
na vseh poljih javnega in zasebnega
življenja. Le par odlomkov smo zajeli
in prikazali v današnji številki kot
primer silnega razmaha na posamez-
nih področjih; enako veliki razmah se
kaže tudi povsod drugod, v vseh po-
krajinah in v vseh pogledih. Zavedati
se moramo, da v razvoju niso mogli
nikakoli skokiti, ako hočemo doseči har-
monično, organsko dovršeno in jako,
na krepkih osnovah stoječo narodno in
državno življenje. Iz pogleda nazaj čr-
pa razsoden človek zato mnogo vedre-

ga optimizma in najbolj čvrsto vero v
našo bodočnost.

Bila bi ne samo grda nevhvaležnost,
temveč tudi zgodovinska neresnica, ako
bi ob pregledu 20letne bilance obstoja
naše narodne države ne poudarili z
iskrenim srcem tudi neprecenljivih za-
slug, ki si jih je za osvoboditve in ze-
dinjenje Jugoslovenov priborila naša
narodna dinastija Karadjordjevičev.
Ona je bila vedno simbol narodne volje
po osvoboditvi. Bila je vedno propo-
vednik tega svetega cilja, bila je vod-
nik vsega naroda v bojih za doseg tega
cilja. Zato je tako tesno povezana
z narodom in državo, da si lahko nju-
no srečno bodočnost predstavljamo le
pod vodstvom Karadjordjevičev. Tudi
na današnji jubilejni dan se zato na-
še misli in želje zlivajo v vzkl:

Živel kralj Peter III! Živel knez na-
menstnik Pavel! Živel kraljevski dom!
Živela Jugoslavija!

Zgodovinska dokumenta našega zedinjenja

Adresa Narodnega veča

Adresa, ki so jo prečitali odposlanci
Narodnega veča dne 1. decembra 1918
regentu Aleksandru, se glasi:

Vaše kraljevsko Visočanstvo!

Čutimo se srečne, da moremo pozdraviti
Vaše kraljevsko Visočanstvo v imenu Na-
rodnega veča Slovencev, Hrvatov in Srbov
v prestolnici osvobodene Srbije, kot vrhov-
nega poveljnika zmaganosne narodne vojs-
ke, ki je v skupnem boju z vojskami moč-
nih zaveznikov ustvarila pogoje za ure-
ničenje ogromnega dela za narodno zedi-
njenje Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so
preželi z idejo narodnega edinstva, izvedli
na teritoriju bivše avstro-ogrske monar-
hije državni preobrat in začasno ustano-
vili neodvisno narodno državo.

Opirajoč se na veliko načelo demokracije,
ki zahteva, naj ves narod sam odloča o
svoji usodi, so izjavili že v objavi Narod-
nega veča z dne 19. oktobra, da želijo in
hočejo, da se zedinijo v enotno državo Slo-
vencev, Hrvatov in Srbov, ki bi obsegala
ves strnjeni etnografski teritorij Jugoslo-
venov.

Da se ta cilj udeleži, je sklenilo Narod-
no veče v svoji seji dne 24. novembra, da

se proglasi zedinjenje države Slovencev,
Hrvatov in Srbov s Srbijo in Črno goro v
eno edinstveno državo ter je izbralo svoje
odposlance, ki stopa danes pred Vaše
kraljevsko Visočanstvo, da Vam sporoči ta
sklep Narodnega veča uradno in v svečani
obliki. Sklep Narodnega veča je ta, da naj
vrši vladarsko oblast na vsem teritoriju
sedaj enotne države Slovencev, Hrvatov in
Srbov Njegovo Veličanstvo kralj Peter,
odkora v njegovemu imenu regent, Vaše
kraljevsko Visočanstvo. Sporazumno z vlado
Vašega kraljevskega Visočanstva in po-
dstavljati vseh narodnih strank v Sr-
biji in Črni gori naj se ustvari enotna par-
lamentarna vlada.

Vaše Visočanstvo! Želja Narodnega veča
je, da se sestavi provizorično Narodno
predstavništvo v sporazumu med Narod-
nim večem in predstavniki naroda kralje-
vine Srbije in da se deloči odzornost
državne vlade v smislu modernih parla-
mentarnih načel temu Narodnemu pre-
stavništvu, ki bi moralo ostati zbrano, do-
kter se ne sestane konstituenta, da pridejo
na ta način principi ustavnosti in parla-
mentarne odgovornosti vlade do popolnega
izraza. Iz tega razloga naj bi ostali v ve-
ljavi pod kontrolo državne vlade sedanji
avtonomni administrativni organi, ki pa

morajo biti za svoje uradovanje tudi od-
govorni Narodnemu predstavništvu.

V tem prehodnem času bi bilo po na-
šem mnenju tudi potrebno, da se ustvari
pogoji za končno organizacijo naše edi-
stvene države. Naša državna vlada bi im-
ela za to poseben nalog, da pripravi kon-
stituanto, ki naj bi bila v smislu predlo-
žene predloga Narodnega veča voljena
po načelih splošne, enake, direktne, tajne
in proporcionalne volilne pravice in se se-
stala najpozneje šest mesecev po sklenitvi
miru.

Naj živi Njegovo Veličanstvo kralj Peter!
Naj živi Vaše kraljevsko Visočanstvo!
Naj živi vse naš zedinjeni srbsko-hrvat-
sko-slovenski narod!
Naj živi svobodna, zedinjena Jugoslavija!

Odgovor

regenta Aleksandra

Gospodje odposlanci!

Vaš prihod v imenu Narodnega veča Sr-
bov, Hrvatov in Slovencev, predstavljaja
našega naroda, in vaše sporočilo o njegovi
zgodovinski važni odločitvi z dne 24. no-
vembra, s katero se proglasi narodno ze-
dinjenje vsega našega naroda in vse naše
mučenike in slavne domovine, me napol-
njuje z globoko radostjo. Ko sprejemam
to vaše obvestilo, sem uverjen, da izpol-
njujem s tem činom svojo vladarsko dol-
žnost, zakaj z njim samo končno udeležim
jsem ono, kar so jeli pripravljati najboljši
sinovi naše krvi vseh treh imen na obeh
straneh Dunava, Save in Drine že v času
vladavlja blagopokojnega mojega deda,
kneza Aleksandra I. in kneza Mihajla ono,
kar odgovarja željam in stremljenjem ce-
lokupnega našega naroda.

V imenu Njegovega Veličanstva kralja
Petra proglasim torej zedinjenje kralje-
vine Srbije z deželami neodvisne države
Srbov, Hrvatov in Slovencev v edinstveno
kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.
Ta veliki zgodovinski čin budi najvišja
nagrada za iskrena stremjenja in napore
vas in vaših čestitih drugov v Narodnem
veču ter drugih sotrudnikov, ki so s sme-
lim prevratom strelili in vrgli raz sebe
tudi jarem; ta akt budi nagrada visoko
razviti zavesti in velikim žrtvam, ki so
jih položili na žrtvenik domovine vsi oni
deli našega naroda, ki jih zastopa Narod-
no veče. Prav tako bo današnji veliki čin
najkrajše v vseh naših grobovih naših
častnikov in vojakov, padlih za svobodo
in zedinjenje, bo najdivnejša kita na pr-
vih srečnih onih tovarišev, ki so s po-
močjo naših velikih in plemenitih zavez-
nikov z mano dosegli zmago nad sovraž-
nikom.

Slavo izvojevanih zmag delijo z mojimi
stariji bojevniki dični boritelji jugoslo-
venskih oddelkov v moji armadi. Pohiteli
so k vam in vi ste jih sprejeli tako, kakor
sprejema samo brat brata. Hvala vam za
sprejem, hvala vam za navdušenje, s ka-
terim izražate svoje zaupanje mojemu na-
rodu, mojemu očetu, Njegovemu Veličan-
stvu kralju Petru I. in meni.

Zagotavljam vas in Narodno veče, čigar
pooblaščenec ste, da je ves narod sloven-
ski, hrvaški in srbski, katerega voljo in
misel predstavljate, lahko uverjen, da se
bova jaz in moja vlada z vsemi onimi, ki
predstavljajo Srbijo in srbski narod, dali
voditi po globoki, neskaljeni ljubezni brat-
skega srca napram vsem svetinjam, ki so
drage dušam onih, kot katerih pooblaščen-
ci ste prišli semkaj.

V smislu želj in načrtov, ki ste jih iz-
volili predložiti in katere jaz in vlada v
celem obsegu osvajamo, bo naša vlada ta-
koj storila vse potrebne korake, da se čim-
prej ustvari vse ono, kar ste predlagali
tako glede prehodne dobe, dokler se ne
sestane in ne konča svojega dela velika
ustavotvorna skupščina, kakor tudi glede
na volitve in sestavo te korporacije.

Evst vzgledu in naročilom svojega oč-
ca bom iskal vašega sodelovanja pri se-
stavi vlade, ki bo predstavljala vso zedi-
njeno domovino. Ta vlada bo v stalni zve-
zi s vami in po vas z Narodnim pred-
stavništvom; s njim bo delala, njemu bo od-
govorna. V zvezi z njim in s celim naro-
dom bo pripadla tej vladi prva in glavna
nalog, da poskrbi, da se bodo meje naše
države krile s etnografskimi granicami
našega naroda.

Skupno s vami se smem upravičeno na-
dežati in se tudi nadam, da bodo naši
veliki prijatelji in zavezniki pravilno
ocenjevali naše stališče, ker le to odgo-
varja načelom, ki so jih sami proglasili in

na katerih zmago so prešli svojo drago-
ceno kri.

Prosim vas, gospodje odposlanci, da spo-
ročite mojo vladarsko besedo in pozdrav
mojim milim bratom širom naše svobodne
zedinjene Jugoslavije.

Živel ves narod srbski, hrvaški in slo-
venski!

Bodi vsikdar srečna in slavna kraljevi-
na Slovencev, Hrvatov in Srbov!

Nj. Vls. knez namestnik v Londonu

London, 30. nov. A.A. (Reuter). Nj. Vls.
knez namestnik Pavel in kneginja Olga
bosta jutri v tukašnji pravoslavni ruski
cerkvi prisostvovala svečani službi božji
ob proslavi jugoslovenskega državnega
praznika 1. decembra.

Prva čestitka novega prezidenta ČSR

Praga, 20. novembra. h. Prva čestitka, ki
jo je odposlal novi prezident češkoslovske
republike, je bila brzogovorna čestitka jugo-
slovenskemu knezu namestniku Pavlu k ju-
trišnjemu državnemu prazniku. Vsi dana-
šnji listi objavljajo simpatične članke o Ju-
goslaviji povodom prvodecembrskega dr-
žavnega praznika.

Italijanski listi o naši dvajsetletnici

Trst, 30. nov. a. Tržaški listi prinašajo
o priliki jugoslovenskega narodnega pra-
znika tople članke in poudarjajo prirčne
odnose med Jugoslavijo in Italijo, ter na-
predek, ki ga je Jugoslavija doživela v
dobi 20 let. »Piccolo« pravi med drugim:
Dvajsetletnica obstoja svoje države pro-
slavlja prijateljski narod jutri s posebnim
navdušenjem zbran okoli svojega mlade-
ga kralja Petra II. in okrog kneza na-
menstnika. Jugoslavija, ki je zvezana s fa-
šistično Italijo s prirčnimi in prijateljski-
mi odnosi, je danes v polnem napredku
na vseh poljih: Njen ugled se je dvignil,
očitno se je na znotraj in zunaj. Njena
gospodarstvo je močno. Meje so mirne,
povsod so sami njeni prijatelji. Pri nje-
nem kulturnem stremljenju in ob novih
plodnih delih spremljajo Jugoslavijo in-
krene želje italijanskega naroda.

»Piccolo di Trieste« prinaša obširen do-
pis svojega beogradskega dopisnika o
ustanovitvi in razvoju Jugoslavije. Čla-
nek se končuje s pregledom odnosov med
obema državama. Veliko delo je Jugosla-
vija naredila v teh 20 letih. Iz mnogih
elementov se more sklepati na še večje
zblizanje med Italijo in Jugoslavijo v du-
hu razumevanja, ki ga je uvedel dr. Sto-
jadinović. Nagnjenje k Italiji, ki je bilo
potrjeno z rimskim paktom 27. januarja
1934 leta, ima danes popolnoma jasno na-
čelo: lojalno in prirčno sodelovanje, ki se
bo razvilo v korist obeh sosednjih dr-
žav.

Göringov obisk v Rumuniji

Berlin, 30. nov. br. Listi poročajo, da bo
maršal Göring na povabilo kralja Karola
v kratkem obiskal Bukarešto ter se bo ude-
ležil lova, ki bo prirejen njemu na čast v
dvorskih loviščih. Pri tej priliki se bo so-
stal tudi z rumunskimi državniki, s ka-
terimi bo razpravljajal o poglobitvi medseboj-
nih gospodarskih odnosov.

Schachtova misija v Londonu

London, 30. nov. br. »Daily Telegraph«
poroča, da bo prihodnji teden prišel v
London predsednik nemške državne banke
dr. Schacht, ki bo imel razgovore z zastop-
niki angleških finančnih krogov. V london-
skih krogih je vest zbudila veliko pozor-
nost in različne komentarje, zlasti še, ker
je nemški tisk baš zadnje dni hudo napad-
al angleške finančnike, češ da so klapi-
dizov.

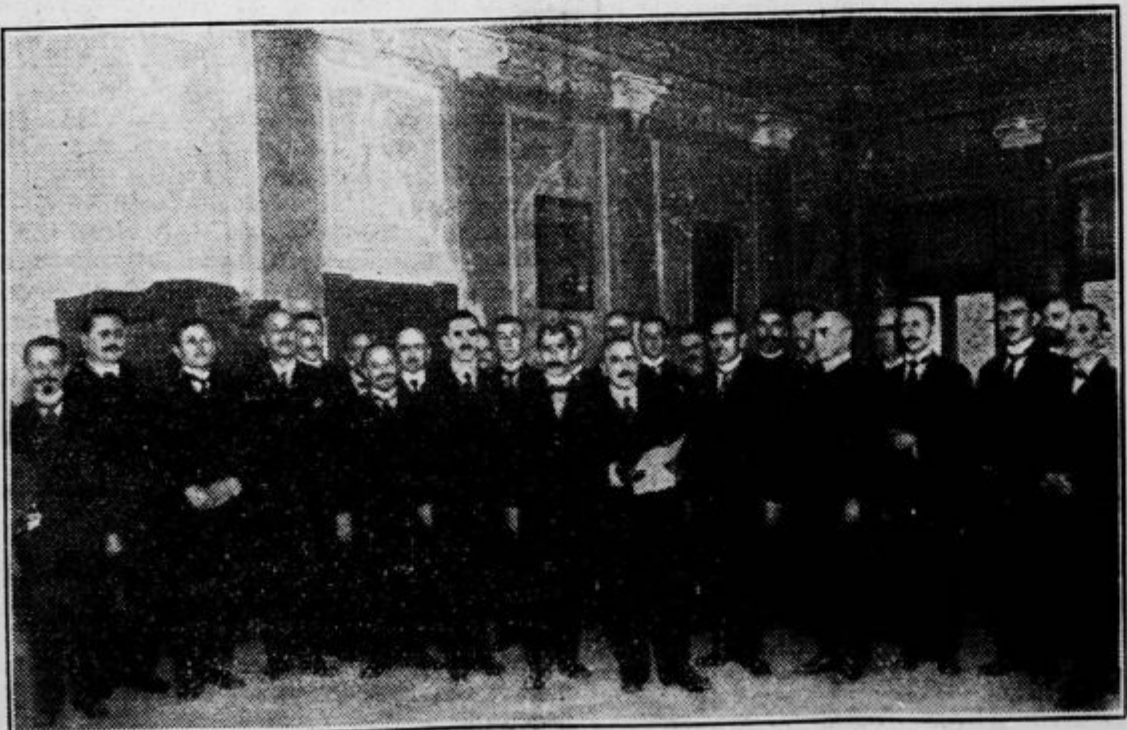
Nastopna avdiencia poslanika Guariglie

Pariz, 30. novembra. b. Novi italijanski
pariz v Parizu Guariglia je v nastopni
avdienci predložil svoja poverilna pisma
predsedniku republike Lebrunu. V svojem
nagovoru je dejal med drugim: Moja mi-
sija se začneja v trenutku, v katerem čuti
Evropa, ki je komaj ušla krizi, potrebo po
zagotovitvi pravičnega in trajnejšega miru.
V tem smislu želim po volji Mussolinija
izjaviti svojo misijo v Parizu. Predsednik
republike Lebrun je v svojem odgovoru iz-
javil, da bo italijanskega poslanika v izva-
janju njegove plemenite misije z veseljem
podprl, kakor bosta to storila tudi franco-
ska vlada in francoski narod.

Starace o židovskem problemu

Rim, 30. nov. w. Na ses'anju funkcio-
narjev fašistične stranke je tajnik stran-
ke Starace poročal o židovskem proble-
mu in zelo ostro obsodil one meščanske
kroge, ki smatrajo ukrepe vlade proti ži-
dom, da preostre in sočuvujejo z židi.
Dejal je, da je to ona meščanska skupina,
proti kateri se je moral boriti fašizem že
od vsega početka. Končno je napovedal,
da bo v kratkem izdan zakon, po katerem
bo predpisana sterilizacija zločincev in
vseh dedno obremenjenih oseb.

Historična delegacija Narodnega Veča na dan 1. decem- bra 1918 v sprejemni dvorani prestolonaslednika — regenta Aleksandra

V sredini podpredsednik Narodnega Veča dr. Pavlič, na desni od njega Svetozar
Pribičević, na levi dr. Drinković. Poleg dr. Drinkovića dr. Kramer, v levem kotu
sedaj (s brado) pokojni dr. Janko Brejč

Za Miklavža

DARUJTE keramiko, predmete iz chroma,

vsakovrstna polnilna peresa
svetovnih znamk in usnjene
predmete. — Oglejte si izložbe!
Največja izbira v trgovinah:

M. Tičar

LJUBLJANA, Šelenburgova in Sv. Petra c.

VODJE „ZELEZNE GARDE“ V RUMUNIJU USTRELJENI

Tragičen izid poizkusa osvoboditve Codreana in njegovih tovarišev
med prevozom v vojaške zapore

Bukarešta, 30. nov. br. Ogromno senzacijo v vsej javnosti je vzbudila davi vest, da je bil ponoči na begu ustreljen znani vodja fašistično usmerjene »Zelezne garde« Corneliu Zelea Codreanu.

Uradno poročilo pravi, da so v pretekli noči namerali prepeljati Codreana in 12 drugih obsojencev iz kaznilnice v Ploestiju v vojaško kaznilnico. Prevoz se je vršil v vojaškem avtomobilu ob spremstvu močne orožniške patrulje. Na samotni cesti je bil docela nepričakovano izvršen na avtomobil napad. Neznani napadalec, bržkone pristaša Codreana, so skušali osvoboditi svojega voditelja in njegove sokrivce. Vnela se je kratka bitka, v kateri so orožniki ustrelili Codreana in vseh 12 ostalih kaznivencev, ker so skušali pobegniti. Med ustreljenimi so tudi podpredsednik »Zelezne garde« Constantinescu ter šest drugih članov, ki so bili obsojeni zaradi umora bivšega min. predsednika Duce. Trupla ustreljenih so bila na povelje guvernerja in okroglega vojaškega poveljnika že ponoči v vsej tajnosti pokopana na neznani kraju.

»Zelezna garda« je zadnje dni začela izvajati po vsej državi teroristično akcijo, ki je bila na eni strani naprjena proti Židom, na drugi strani pa proti sedanemu režimu, ki ostro nastopa proti fašističnim stremiljem »Zelezne garde«, ki je bila zaradi tega tudi razpuščena. Oblasti sumijo, da obstaja široko razporedena tajna zarota pristašev te skupine, ki je skušala sedaj osvoboditi svojega voditelja in ga spraviti na varno. Ker je verjetno, da bodo sedaj skušali še nova teroristična dejanja, je vlada odredila najstrožje ukrepe, da to prepreči in vse krivice pozove na odgovornost. V zvezi s tem je bilo danes po vsej državi izvršenih mnogo aretacij.

„Bataljon smrti“

Bukarešta, 30. nov. a. V zvezi z neredi, ki so se dogodili v preteklih dneh, je po liciji odkrila tajno organizacijo »bataljon smrti«. Po zaplenjenih spisih so ugotovili, da so bili člani te organizacije v glavnem člani razpuščene »Zelezne garde«. V državi vlada red in mir.

Izredna seja vlade

Bukarešta, 30. nov. o. Pod vodstvom kralja Karola je bila danes izredna seja vlade, na kateri so razpravljali o zadnjih dogodkih in atentatih »Zelezne garde«, o ustrelitvi Codreana ter še drugih notranje političnih zadevah. Vlada namerava podzeti odločne ukrepe, da se iz države izloči vsi tajni protidržavni agenti, ki neprestano povzročajo nemire v državi.

General Antonescu odstavljen

Bukarešta, 30. nov. v. Danes je bilo objavljeno uradno poročilo, da je bil poveljnik 3. armije general Antonescu, odstavljen, ker je vodil nedovoljeno politično propagando in vzdrževal zveze z »Zelezno gardo«. Odstavljen general je bil sčasoma vojni minister v vladi Goge.

Kornelij Codreanu in njegov pokret

Corneliu Codreanu je bil rojen l. 1899. v Jašu. Že kot mladenič se je pridružil ekstremnemu nacionalističnemu gibanju ter leta 1923 kot vseučilišni učitelj tamošnjega prefekta Mancia, ker je pustil zapreti več dijakov zaradi protidržavske propagande. V procesu zaradi tega umora je bil oproščen. Odtlej je veljal za voditelja rumunske dijaške mladine, ki je bila po večini protidržavsko usmerjena. Codreanu, ki je bil po poklicu odvornik, je postal desna roka prof. Cuze, ko je osnoval svojo protidržavsko organizacijo in jo skupno z njim preimenoval v »Liga nadangelja Mihaela«, iz katere je l. 1927. izšla »Zelezna garda«. Kot glasilo tega pokreta je bil ustanovljen list »Calendarul« in kmalu nato s podporo 10 milijonov lejev iz neznanega vira list »Cuvantul«, ki ga je vodil prof. Nae Jonsescu. Codreanu je postavil kot geslo svojega gibanja: »Rumunija Rumunom in ne Židom! Boj vsem tujim elementom in koruptnemu parlamentarizmu! Svoboda za zatiranega kmeta!« Politični nasprotniki so ga skušali diskreditirati, češ, da dela v sporazumu z nemškimi narodnim socializmom in Adolf Hitlerjem.

V novembru l. 1933. je predsednik vlade Duca prepovedal »Zelezno gardo«. Codreanu se je izognil aretaciji s pravočasnim begom, dočim je bilo več podrejenih voditeljev zaprtih.

Min. predsednik Duca je postal nato 29. decembra na kolodvoru v Sinaj l. 1933. žrtve atentata, ki ga je izvršil nanj član »Smrtne legije«, pododdelka »Zelezne garde«. Morilec Constantinescu in dva sokrivca so bili takoj aretirani, nakar so sledile še nadaljnje aretacije. Policiji se kljub vnetemu prizadevanju ni posrečilo prijeti Codreana, ki je bil duhovni oče atentata.

Stiri dni pred pričetkom procesa proti Constantinescu se je Codreanu prijavil sam politični policiji. Na razpravi pred vojaškim sodiščem 11. armijskega zbora v Bukarešti, ki se je pričela 19. marca l. 1937, je bil morilec min. predsednika Duca obsojen v dosmrtno ječo, dočim je bilo 48 voditeljev med tem prepovedane »Zelezne garde« s Codreanom in generalom Cantacuzinom na čelu oproščeno.

Iljub prepovedi »Zelezne garde« so cenili l. 1935. število njenih članov na več kakor 500.000. »Zelezna garda« je obstajala še nadalje, zlasti, ko je Codreanu l. 1934. osnoval stranko »Vse za domovino«, ki je

dobila pri volitvah l. 1937 16 odstotkov vseh glasov, nakar je prišla na površje v. l. a. Goge, katere program se je približno strinjal z načeli Codreana. Med vlado in Codreanom je prišlo pozneje do spora, ko je bil aretirani vodilni član »Zelezne garde«, predsednik krščenjske narodne dijaške zveze Milcovenu. Kakor znano, je 10. februarja l. 1938 vlado Goge nadomestila vlada narodn. edinstvi pod patriarhom Mironom Christie, ki je takoj podvela s' oge ukrepe proti opoziciji in tajnim političnim skupinam. Codreanu je nato raz-

pustil stranko »Vse za domovino« ter je odvezal tudi vse voditelje »Zelezne garde« njihovih obveznosti. Dne 2. marca 1938 se je pričel proti Codreanu veleizdatniški proces pred vojaškim sodiščem. XI. armijskega zbora ter je bil obsojen na 10 let ječe zaradi veleizdaje. Codreanu je bil prepeljan iz vojaške ječe v Jilavi v nečisti sodni zgradbi, v katerem zaposlujejo najhujše zločince. Meseca junija je sledil nato nadaljnji proces proti 11 pristašam Codreana, po večini voditeljem »Zelezne garde«, ki so bili vsi obsojeni na velike kazni.

Prvodecembrska amnestija

Ob dvajsetletnici Jugoslavije so kraljevi namestniki izdali obsežen ukaz o amnestiji in pomilostitvi

Beograd, 30. novembra. AA. V imenu Nj. Vel. kralja so kraljevi namestniki na predlog pravosodnega ministra in na podlagi čl. 30 ustave kraljevine Jugoslavije smatrali za umestno, da izdajo splošno amnestijo in pomilostitev v sledečih mejah:

A.

Splošna amnestija za vse tiskovne pregreške, ki se kaznujejo po tiskovnem zakonu in kateri so bili storjeni zaključno do 1. decembra 1938 leta brez ozira na to, če se je sodno postopanje začelo, ali je v teku ali če postopanje še ni začelo s tem, da se postopanje niti ne začne; dalje velja amnestija za prestopke, o katerih je bilo že izrečena sodba, pa naj bo pravomočna ali ne.

B.

Splošna amnestija za prestopke po zakonu o gozdovih z dne 21. decembra 1929 leta, če so bili storjeni zaključno do 1. decembra 1938 leta brez ozira na to, če se je sodno postopanje že začelo ali če se nahaja v teku. Prav tako, če se postopanje še ni začelo. Amnestija določa, da naj se postopek ne začne. Prav tako obsega amnestija tudi vse obsodbe, če so pravomočne ali ne.

C.

Amnestija odpušča osebam, ki so bile obsojene s pravomočnimi razsodbami od strani civilnih sodišč do dne tega ukaza s kaznijo odvzema svobode, ki ne traja več kot 12 mesecev, odnosno še ni bila vsa odsejena, kakor tudi denarna kazen do 5 tisoč din, odnosno dosedaj še neizterjani ostanek, izvenzaj za žalitve in klevete, ki se kaznujejo samo na privatno tožbo, pod pogojem, da pomilostenev v roku treh let od dne tega ukaza ne zagreši nobenega zločina sploh, prestopka ali prekrška iz koristoljubja.

D.

Delno se oprošča in zmanjša kazni od vzema svobode osebam, ki so bile obsojene s pravomočnimi obsodbami civilnih sodišč do dne ukaza, če znaša kazen več kot 12 mesecev in sicer:

1. Obsojencem, katerim je bilo prisojenih več kot 12 mesecev do štiri let, z enim letom, odnosno 6 mesecev, če prej niso bili obsojeni za kak zločin, ostalim pa za 6 mesecev, odnosno za 3 mesece.

2. Obsojencem, ki so bili obsojeni od 4 do 10 let, se kazni zmanjša za 18, odnosno 9 mesecev samo, če prej niso bili obsojeni za kak zločin, ostalim pa za 9 mesecev, odnosno za 5 mesecev.

3. Obsojencem, ki so bili obsojeni od 10 do 15 let, se zmanjšuje kazni za 2 leti, odnosno za eno leto samo v primeru, če prej niso bili obsojeni za kak zločin, ostalim pa za eno leto, odnosno 6 mesecev.

4. Obsojencem, ki so bili obsojeni na 15 do 20 let ječe, se zmanjša kazni za tri leta, odnosno za 18 mesecev, samo v primeru, če prej niso bili obsojeni za kak zločin, sicer pa za 18 mesecev, odnosno za 9 mesecev.

Od amnestije pod A in B in pomilostitve pod C in D so izzete 1) osebe, ki so bile obsojene poleg glavne tudi na stransko kazni, ali drugi javni organi, ki so bili obsojeni poleg glavne kazni tudi na stransko kazni (izguba državne ali druge javne službe); 2) osebe, ki so bile obsojene zaradi tega, ker so kot državni samoupravni ali drugi javni organi sprejeli podkupnino; 3) osebe, ki so zbežale v inozemstvo, ali ki prikrivajo svoje bivališče bodisi v notranjosti države ali pa v inozemstvu, pa se niti do dne, ko je bil izdan ta ukaz niso prijavile oblasti, niti se vrstile v državo, da bi bila nad njimi izvršena kazni; 4) osebe, ki so bile obsojene za dela iz §§ 214, 215, 216, 218, 314, 316, 319, 326, 328, 334 do 337, 344, 354, 355, 356, 359 in 397/II kaz. zak. 5) osebe, ki so bile obsojene zaradi špionaže v korist kak tuje države; 6) osebe, ki so bile obsojene po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi kakor tudi zaradi dela iz §§ 307, 308, 309, 310 v zvezi s § 307 kazenskega zakona; 7) osebe, ki so bile obsojene na kazni po razsodbi prvostopenjskega sodišča za mesto Beograd od 23. februarja 1922 št. 5457, po razsodbi apelacijskega sodišča v Beogradu od 29. maja, 1922 št. 2672, katere je postala pravomočna z odlokom kasacijskega sodišča v Beogradu od 16. junija 1922 št. 4841, po razsodbi prvostopenjskega sodišča za mesto Beograd od 7. junija 1929 št. 41120, po razsodbi apelacijskega sodišča v Beogradu od 15. oktobra 1929 št. 9076, katere je postala pravomočna z odlokom kasacijskega sodišča v Beogradu od 25. decembra 1929 št. 16394; in 8) osebe, ki so bile obsojene kot vojaški ali civilne osebe v službi vojske in mornarice.

Pri pomilostitvi pod B velja ista odredba glede izrečene kumulativne kazni, kakor tudi pri pomilostitvi pod D. Kjer je pod točkami 1, 2, 3 in 4 pod D navedeno kako

večje ali manjše znižanje kazni, velja prvo znižanje za obsojence, ki jih ni zasedel ukaz od decembra 1935. leta št. 120.800 in od 5. januarja 1937 št. 1350, drugo znižanje pa za one, ki jih ni zasedel omenjeni ukaz. Pri delni oprostitvi ali znižanju kazni izgube svobode osebam pod D tega ukaza, katerim je bila s prejšnjimi ukazi kazni že znižana, se bo računalo znižanje kazni po njeni strogosti v razsodbi, ki je bila označena, in se jim bo kazni zmanjšala v smislu tega ukaza za oni ostanek kazni, ki ga še niso izdržali.

Za osebe nad katerim je bila izrečena pravomočna sodba na kazni izgube svobode, ali osebe, ki to kazni izdržuje zaradi dveh ali več kazenskih del, se bo računalo, da so bila obsojena z eno obsodbo na skupno kazni za vsa kazenska dela ter se jim bo od tako sešete kazni računalo znižanje, kakor je označeno v tem ukazu.

Osebe, ki so bile obsojene na eno samo kazni izgube svobode zaradi več kazenskih del po § 42 kazenskega zakona, a jim je zdaj za nekatera dela podeljena pomilostitev, za druge pa ne, bodo pomilostene s tem, da se jim bo odbil ostanek gornje kazni, v toliko, kolikor jim je s to pomilostitvijo tudi kazni oproščena.

Če so bile osebe, pravomočno obsojene na kazni izgube svobode ter izdržujejo kazni za več kaznivih del, od katerih nekatere zaseže amnestija, druge pa pomilostitev, se mora za takšna kazenska dela dati amnestija ali pomilostitev v smislu tega ukaza brez ozira na to, če so bila ta kazenska dela takšna, ki spadajo pod § 62 kaz. zak., zaradi katerih so bile te osebe obsojene na skupno kazni izgube svobode.

Pri amnestiji pod A in B in pomilostitvi pod C in D ostanejo v vseh primerih nedotaknjene pravice države in zasebnih oseb do povračila škod, pri pomilostitvi pod C in D pa na plačilo ostalih še odmerjenih stroškov kazenskega postopka. Pri amnestiji pod A in B je plačana denarna kazni se ne bo vračala.

Pravosodni minister bo rešil vsa sporna vprašanja, ako nastane dvom glede izvrševanja ukaza.

Monopolska amnestija

Beograd, 30. nov. AA. V imenu Nj. Vel. kralja in z ukazom kr. namestnikov je bilo na predlog finančnega ministra na podlagi čl. 30 ustave sklenjeno:

1) da se glede kaznivih dejanj iz § 191 točka 1, 2 in 3 zakona o državnih monopolih, ki so bila izvršena začenši od 1. aprila 1936 pa do dneva objave tega ukaza a) ukine vsako nadaljnje postopanje, ako nedovoljeno zasajeni tobak znaša do vključno 300 sadik ali količina vthotapljenega tobaka do vključno 15 kg, ali ugotovljen primanjkljaj tobaka do vključno 30 kg; b) zmanjša na eno tretjino denarna kazni in ostali stroški v pravomočni sodbi, ako nedovoljeno zasajeni tobak znaša nad 300 do vključno 600 sadik ali količina vthotapljenega tobaka preko 15 do vključno 30 kg ali ugotovljen primanjkljaj tobaka preko 30 do vključno 60 kg, c) zmanjša na eno polovico denarna kazni in ostali stroški v pravomočni sodbi, ako nedovoljeno zasajeni tobak znaša preko 600 do vključno tisoč stebel ali količina vthotapljenega tobaka nad 300 do vključno 500 kg ali ugotovljen primanjkljaj tobaka preko 60 do vključno 100 kg. Če so obsojeni za kaznivo dejanje pod točko a) na subsidiarno kazni zapor, bo do takoj spušteni na svobodo, onim pa, ki so bili obsojeni za kazniva dejanja pod točko b) in c) se zmanjša subsidiarna kazni zapor za tretjino oziroma polovico, v kolikor pa so to kazni že izdržali, bodo takoj spušteni na svobodo.

Umor v Tržiču

Tržič, 30. novembra. Nocoj so našli Za Virjem št. 6 umorjenega v lastnem stanovanju Siksta Ribiča, 55 let starega delavca v tovarni »Peko«. Ležal je vznak v postelji ter je imel na čelu rubeito lobanjo. Udarjen je bil s topim predmetom. Umor je bil vsakakor izvršen v pretekli noči, ker je Ribič smel še večerjati v Perkovi gostilni, danes pa ga ni bilo na delo v tovarno. Ker tudi ni prišel k obedu in večerji, so šli pogledat domov, kaj je z njim; in ga našli umorjenega. O dogodku so takoj obvestili orožnike, ki so pozvali sodno komisijo, da ugotovi dejansko stanje. Vzrok umora ni znan. Našli tudi niso nobenih sledov kakega boja in za enkrat tudi še niso mogli ugotoviti, ali ne gre morda za roparski umor. Ribič je živel precej zase. Bil je sicer oženjen in ima že dva odrasla sinova, vendar pa je bil ločen od žene.

Hacha soglasno izvoljen

Pri večerajšnji svečani izvolitvi novega prezidenta ČSR komunisti in poslanci narodnih manjšin niso glasovali, vsi slovanski poslanci so oddali glasove za dr. Hacho

Praga, 30. nov. h. Petinšestdeset dni po odstupu drugega prezidenta čekoslovaške republike se je danes Narodno predstavništvo šestič v zgodovini republike sestalo k volitvi prezidenta. Ko so septembrski dogodki prisilili dr. Beneša, da se je umaknil s tega najvišjega položaja v republiko, se Narodno predstavništvo sprlo vladajočih razmer in nastalih sprememb ni moglo oostati v ustavnem roku 14 dni, marveč so bile volitve novega prezidenta odložene do končne določitve novih državnih meja. Po podpisu novih razmejitev pogodb je bilo nato za danes sklicano Narodno predstavništvo, da izvrši svojo ustavno nalogo.

V skladu z resnostjo časa in dobe, ki jo preživlja bratska čekoslovaška republika, so bile izvršene današnje volitve novega prezidenta brez posebnega pompa. Tudi sicer je bil običajen delavnik. Le na javnih poslopih so bile v prazno tega zgodovinskega dogodka izobešene zastave.

Seja narodnega predstavništva

Narodno predstavništvo se je sestalo ob 10.30 v poslanski zbornici. Madžarski in nemški poslanci so že v naprej izjavili, da pri teh volitvah ne bodo sodelovali, ker smatrajo izvolitev za nacionalno zadevo Čehov, Slovkov in Ukrajincev. Izostali so tudi nekateri nemški socialni demokratje. Pač pa so prišli na sejo Narodnega predstavništva demonstrativno vsi komunistični senatorji in narodni poslanci. Skupno se je udeležilo seje 312 senatorjev in poslancev, med njimi tudi bivši ministrski predsednik dr. Hodža in senator dr. Klofáč, ki sta oba šele pred par dnevi zapustila bolnišnično posteljo. Volitve same so se vršile po določbah ustave, vendar s to razliko, da je bila v znak avtonomije Slovaške in Podkarpatske Rusije nameščena za njihove glasovnice posebna žara.

Seji so prisostvovali člani osrednje in vsi člani avtonomne slovaške in podkarpatske vlade z izjemo predsednika podkarpatske vlade msgr. Vološina, ki je zbolel. Njega je zastopal minister Revaj. Navzoči so bili vsi člani diplomatskega zbora ter številni domači in tuji novinarji. Seji so prisostvovali tudi najvišji dostojanstveniki državne uprave, vojske in cerkvenih oblasti. V vladni loži so bili navzoči člani rodne prezidentske kandidata dr. Hache.

Glasovanje

Ob 10.30 je otvoril sejo predsednik poslanske zbornice Malypetr, ki je razločil ustavne določbe ter objavil, da je predlagan za skupnega kandidata vseh strank predsednik upravnega sodišča dr. Emil Hacha. Takoj nato je odredil glasovanje.

Po izvršenem skrutinju je predsednik Malypetr objavil rezultat. Skupno je glasovalo 312 senatorjev in poslancev. Ena glasovnica je bila neveljavna. 39 glasovnic komunistov pa je bilo praznih. Vseh ostalih 272 glasov je bilo oddanih za dr. Emila Hacho, ki je bil na ta način izvoljen soglasno že pri prvem skrutinju. Predsednik Malypetr je ugotovil, da je bilo oddanih že pri prvem glasovanju za dr. Hacho potrebno število glasov tako, da ga proglašajo za izvoljenega. Obenem je pozval

predsednika vlade generala Syrovega, naj v imenu Narodnega predstavništva sporoči izvolitev in izid glasovanja novoizvoljenemu prezidentu.

Prihod dr. Hache

V spremstvu zastopnikov slovaške in podkarpatske vlade se je general Syrovov nato odpeljal na stanovanje dr. Hache ter ga obvestil o izvolitvi. Obenem ga je naprosil, naj pride pred Narodno predstavništvo, da položi predpisano ustavno zaobljubo. V avtomobilu se je dr. Hacha takoj odpeljal v poslansko zbornico, kjer sta ga ob vhodu pričakovala predsednika obeh zbornic Malypetr in dr. Soukup, ki sta ga nato spremlila v dvorano. Zbrano občinstvo ter člani Narodnega predstavništva so novega prezidenta republike navdušeno aklimirali.

Svečana zaobljuba

Po kratkem nagovoru predsednika Malypetra, ki je izrazil željo, da bi pod njegovim vodstvom doživela republika srečnejše dni, je nato prezident dr. Hacha podal predpisano zaobljubo. Držer roko na rokopišno ustavno listino, je ob pozorni tihini vse zbornice svečano obljubil, da se bo z vsemi svojimi močmi zavzel za blaginjo naroda in države ter vestno izpolnjeval, spoštoval in čuval zakone republike.

Odhod na Hradčane

V imenu Narodnega predstavništva je nato predsednik Malypetr prvi izrekel novemu prezidentu čestitko, nakar so čestitili še člani vlade in drugi odličniki. V trenutku, ko je novi prezident podal zaobljubo, so zagrmeli topovi, na Hradčanih pa je bila izvršena prezidentska standarta v znak, da je republika dobila novega državnega poglavarja. Seja Narodnega predstavništva je bila s tem zaključena. V svečanem sprevodu so nato zbrani odličniki spremlili novega državnega poglavarja na Hradčane. Ob vsej poti je za kordonom vojaštva tvorilo občinstvo gost spilar in navdušeno pozdravljalo novega prezidenta. Na Hradčanih so se nato poklonili člani diplomatskega zbora, zastopniki vojske, predstavniki najvišjih državnih uradov in drugih javnih ustanov.

Ostavka vlade

Takoj po seji Narodnega predstavništva je ministrski predsednik general Syrovov sklical plenarno sejo ministrskega sveta, se zahvalil vsem članom osrednje in obeh avtonomnih vlad za njihovo sodelovanje v najtežji dobi republike ter nato sporočil, da bo podal ostavko vseh treh vlad. Takoj nato se je podal na Hradčane, kjer je prezidentu republike izročil demisijo.

Popoldne so se v poslanski zbornici nadaljevala pogajanja glede sestave nove vlade. Do ure, ko to poročamo, še ni prišlo do odločitve. Popoldne so se razširile verzije, da bo bodočo vlado sestavljali sedanjí zunanji minister dr. Chvalkovsky, ki pa bo obenem obdržal tudi zunanje ministrstvo. Večerni praški listi pa slej ko prej poročajo, da bo predsednik nove vlade poslanec Rudolf Beran kot predstavnik češke stranke narodnega edinstva, ki je najmočnejša politična skupina v republiko. Novo slovaško vlado bo po teh vesteh sestavil poslanec Sokol, dočim bo na čelu podkarpatske vlade najbrže ostal msgr. Vološin.

Splošna stavka v Franciji ni uspela

Javne ustanove so po večini poslovale normalno, pa tudi v industriji stavka ni bila popolna

Pariz, 30. novembra. h. Po položaju ob 18. se je lahko tako na osnovi uradnih kakor zasebnih poročil ugotovilo, da splošna stavka, kakor jo je proglasila splošna delavska zveza, ni uspela in da se je spreminjala le v delno stavko. Dočim je še dopolne kazalo, da se bo stavka popoldne splošila, je nastal popoldne popoln preokret in se je še večina onih, ki so dopolne stavkali, vrnila na delo. To velja zlasti za državne nameščence in za uslužbence javnih podjetij, ki jih je vlada rekvirirala. Min. predsednik Daladier je namreč dopolne s posebnim komunikacijem objavil, da so dobile vse podrejene oblasti nalog, naj točno ugotovijo, kateri državni in javni nameščenci sodelujejo pri stavki, ker bo proti slehernemu uvedenemu kazensko postopanje. To je imelo za posledico, da so se zlasti železničarji in poštne uslužbenke, v kolikor so stavalci, zopet vrnili na delo in da je bil popoldne že docela normalen železniški, poštni in telefonski promet. V Parizu je popoldne izmed 26.000 nameščenecv prometnih ustanov stavalako samo še 250, izmed 250.000 poštinih, brozajavnih in telefonskih uslužbenecv pa samo še 1.000.

Poskus samomora na Vodovodni cesti

Nocoj ob 19.30 so bili reševalci v Mestnem domu pozvani na Vodovodno cesto, kjer si je na prostem nasproti Rebečve gostilne dijak Slavko Lampret, rojen 12. februarja 1918 in doma iz Stične št. 26, pogolgal z revolverjem krogi v prsa. Hotel se je ustreliti v srce, vendar pa je šla krogla mimo. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico in bo bržkone okreval. Kaj ga je pripeljalo do poskusa samomora ni znano.

Minister za javna dela de Monzie je zvečer izjavil novinarjem, da je vlada popolnoma zadovoljna z današnjim dnem, ker je pokazal, da francoski narod odklanja levčarske hujškatje in da je prevladala povod treznosti. V kovinski industriji je stavalako po uradnem poročilu le 25 do 30, v stavbni pa 40 odstotkov delavcev. Najbolj popolna je bila v Parizu stavka tipografov. Davi so izšli samo štirje pariški listi, pa še ti v skrajno zmanjšanem obsegu. Tiskarno »Petit Journal« so stavkajoči demoralizirali. Min. predsednik Daladier je bil ves dan v vojnem ministrstvu, kjer je sprejemal poročila o položaju v državi. Ko se je proti večeru vračal domov, je novinarjem odklonil vsako izjavo.

Zadušnica za dr. Trumbiča v Ljubljani

Prejeli smo: V petek, 2. decembra, ob 7. zjutraj bo maša zadušnica za pokoj duše umrlega politika in državnika g. dr. Ante Trumbiča. Maša bo v frančiškanski cerkvi v Ljubljani.

Pozivamo vse Hrvate v Ljubljani in Slovenec, častilce velikega pokojnika, da se polnočestveno udeležijo maše zadušnice. Istočasno izražamo zahvalo vsem Hrvatim in Slovencem, ki so s svojimi prispevki omogočili nakup in položitev krasnega venca na krsto velikega pokojnika.

Priljubljeni odbor.

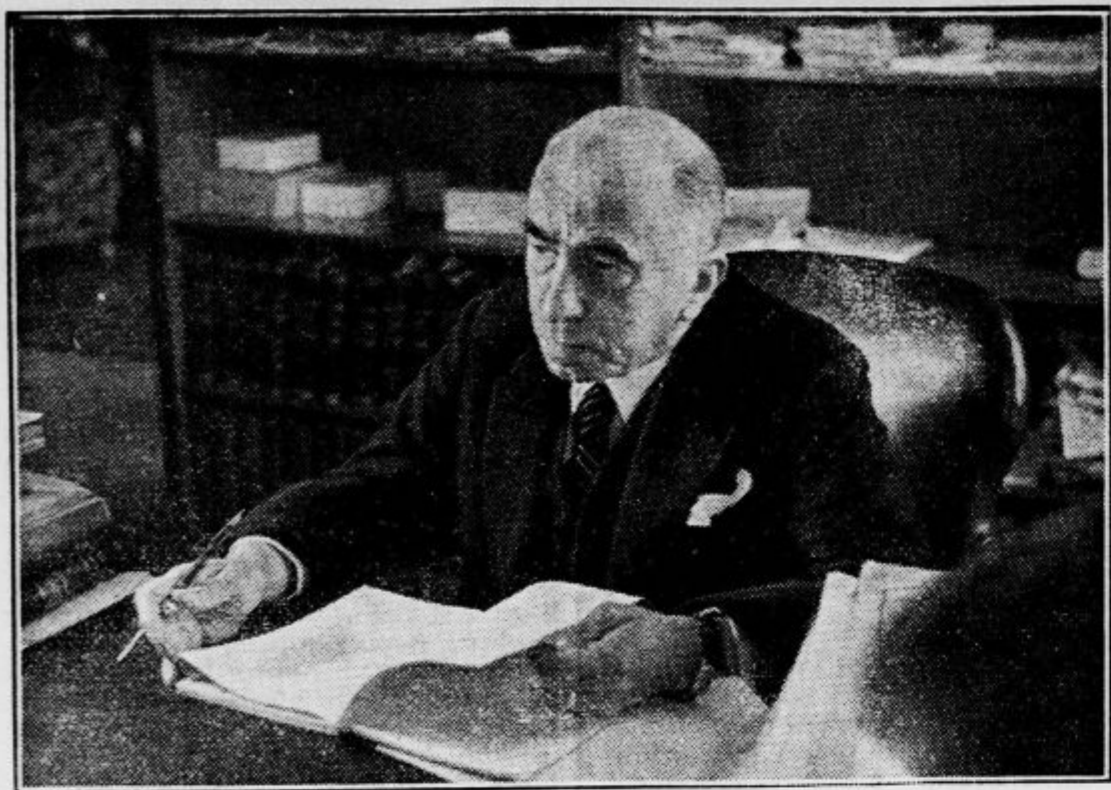
Vremenska napoved

Zemunska: Hladnejše, pretežno megla, no vreme, od časa do časa bo dež, v planinskih predelih utegne snežiti. Dunajska: Oblačno, deževno, še mlo vreme.

NOVI PREZIDENT ČSR

Iz življenja slovečega pravnika dr. Emila Hache

Novi prezident ČSR g. dr. Emil Hache je bil rojen dne 12. julija 1872. v Budjevičah kot sin davnega uradnika. Študiral je na gimnaziji v Budjevičah, pravne študije pa je absolviriral z odličnim uspehom na praksi univerzi, kjer je leta 1896. tudi doktoriral. Spočetka se je posvetil odvetniški praksi, nato pa je postal konceptist deželnega odbora bivše kraljevine Češke, kjer je ostal do leta 1916. Njegov vstop v službo deželnega odbora pomeni važen mejnik

v njegovem življenju. Prav tedaj se je začela namreč v deželnem odboru uveljavljati vrsta odličnih juristov, ki so se poleg praktičnega dela posvetili tudi pravni teoriji in literarnemu delovanju. V tem miljeu se je dr. Hache razvil v izvrstnega poznavalca upravnega prava. Malo pred vojno je postal dvorni svetnik in je bil pozvan k upravnemu sodišču na Dunaju, ki je uživalo tedaj mednarodno sloves.

Razumljivo je, da se je po povratu le-

ta 1918. češkoslovaška republika takoj poslužila izrednih sposobnosti tega odličnega češkega jurista in ga pozvala k najvišjemu upravnemu sodišču v Pragi. Postal je senatni predsednik že 1. 1919. podpredsednik in leta 1925. predsednik tega izredno važnega sodišča. V tej poziciji se je dr. Hache uveljavil tako s svojim organizacijskim talentom, kakor tudi s obsežnim pravnim znanjem. Njemu se je v prvi vrsti zahvaliti, da je judikatura praškega upravnega sodišča dosegla tako visoko raven, da je slovelo daleč izven mej republike.

Leta 1920. se je dr. Hache habilitiral kot privatni docent v stroki primerjalnega upravnega prava. Znan je zlasti kot odlični poznavalec angleškega upravnega prava in je tudi član stalnega mednarodnega razsodišča v Haagu. Češka akademija znanosti ga je imenovala za svojega izrednega člana, ravno tako mu je podelila članstvo Štefarkova družba. Dr. Hache je stalno v stikih s tujimi avtoritetami upravnega prava. Od leta 1933. dalje je redno povabljen tudi k sejam nemške juridike akademije.

Kot mednarodno znana juristična kapaciteta je dr. Hache izdal celo vrsto važnih knjig, tako med drugimi: Upravno sodstvo v Angliji. Kontrola višjih samoupravnih inštitucij v okrajnih in občinskih gospodarstvih. Vrhovno upravno sodišče, Rudarsko pravo, Disciplinsko pravo itd.

Novi prezident ČSR se je živahno udeleževal tudi na literarnem polju. Tako je prevedel iz angleščine Kiplingove »Dogodke iz Indije«. Zanimal se je tudi za upodabljanje umetnost in je bil od leta 1906. do 1919. tajnik kuratorija moderne galerije.

Usoda ga je sedaj poklicala na najvišje mesto njegovega naroda in njegove države. Iskreno želimo, da bi doba njegovega prezidentstva prinesla republiki popoln preporod in temeljito obnovo po preživetih katastrofi.

KALODERMA

Gelee

Specialno sredstvo za nego rok

klete, uredil je prvi avtomatski bife v Mariboru in v splošno zadovoljstvo občinstva vodil kino »Union«. Za svoje zaslugi je bil pred leti izvoljen za častnega predsednika zadruge gostilniških pod-

jetij v Mariboru. Višek pa predstavlja gotovo novi kino v njegovi palači v Grajski ulici. Center našega mesta je s tem mnogo pridobil in Mariborčani bodo sedaj gotovo še manj v zadregi za prijetno razvedrilo. Gotovo ni mnogo mest v naši državi, ki bi razpolagala kar z dvema najmodernejšima in izredno elegantnima kinodvoranama, kakor sta »Grajski kino« in novi kino »Esplanade« g. Valjaka v Mariboru. G. Valjaku, ki mu gre za njegovo podjetnost vsestransko priznanje, čestitamo k novemu podjetju in mu želimo tudi to pot obilo uspeha.

je zaradi omenjenih vremenskih prilik v svoji domovini, je vrščanje v zraku povzročala bržčas velika jata selivk. Zanimivo bi bilo zvedeti, katera vrsta ptic se je bila selila. Morda so bile divje race. Le to je čudno, da se niso oglašale. Ni izključeno, da so kje počivale v pusti megli. Take postaje ptic selivk so navadno na Barju ali kje na Dolenjskem. Ne bo dolgo, pa bo vse že v varnem zavetju toplega juga.

Due mladi plesalki na novinarskem koncertu

Poleg ge Bravničarjeve bosta nastopili na četrtkovem novinarskem koncertu dve mladi plesalki, najmlajši med našimi javno nastopajočimi baletkami: Milena Šukljeva in Zorica Jermolova zapleteta plesni duet na Parmove »Triglavske rože«, ki ga je nastudirala ge Bravničarjeva. Naj ob tej priliki predstavimo občinstvu obe najmlajši sodelavki četrtkovga koncerta.

Milena Šukljeva je dvanaestletna gosposlična, ki ima za seboj že nekaj baletnih nastopov. Prvi pouk v plesu ji je dajala gđc. Vali Smerkoljeva, na Dunaju pa je obiskovala plesno šolo baletnega mojstra Willijsa Fränzla in je bila nato sprejeta v dunajsko baletno šolo, kjer je doživela pri ge Krauseneckerjevi dva tečaja. Ponovno je nastopala pri raznih baletnih prireditvah na Dunaju, v Ljubljani pa pri otroških predstavah v drami. Tudi v naši operi je že nastopila pri baletnih predstavah »Od bajke do bajke« in »Vrag na vrag«.

Sedemletna Zorica Jermolova ima v sebi gledališko kri, plesalko v nji je pa odkrila ge Bravničarjeva. Zorica je prvkrat nastopala v Rogški Slatini pred polno dvorano mednarodne publike in sicer v rokokojskem plesu in v »Triglavskih rožah«. Ta nastop se je ponovil in obkrožil je bila morala s svojo tedanjo partnerico ponoviti »Triglavske rože«. Nadebudna Zorica obiskuje vadnico, obenem pa se že drugo leto uči pri prof. Lipovšku kot njegova najmlajša in najmlajša učenka igranja na klavir.

Kronično zagatenje in njegove slabe posledice, posebno motnje v prebavi, se lahko odpravijo z davno preskušeno domačim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefov« grenčico, ki se tudi po daljši uporabi odlično izkaže. Oni, ki so bolni na želodcu in črevesju, a pijejo »Franz-Josefovo vodo«, so zelo zadovoljni z okusom kakor tudi z njenim učinkom.

Ost. rez. 5. št. 13. 465-55

Naš zračni promet. Ravnateljstvo »Aeroputa« je zbralo vse podatke o letošnji sezoni zračnega prometa. Podatki dokazujejo, da je potekla sezona brez vsake, tudi najmanjše nesreče in da zanimanje za zračni promet stalno narašča. Število etapnih potnikov je znašalo letos 9.324, lani pa 7.307. Med letom so bile »uredene štiri nove mednarodne zračne zveze: Dubrovnik — Praga, Bukarešta — Beograd — Zagreb — Milano, Beograd — Sofija in Beograd — Tirana. Med zimo se bo »Aeroput« temeljito pripravil za delo v prihodnjem letu in ima že izdelan program letnega razvoja, v kateri dobi se bo naš zračni promet znatno razširil. Prihodnje leto bodo naša letala preletela že okrog 680.000 km. Zaradi boljše preglednosti so navedene tudi primerjave. Na Poljskem je lani znašala zrakoplovna služba v kilometrih 1.654.000, v ČSR 1.593.000, v Švici pa 1.283.000.

Obstoji le en Arctic

Ob štiridesetletnici vsedijaškega shoda Družabni večer akademske starešinske zveze

Ljubljana, 30. novembra. V soboto, 3. t. m. priredi Zveza jugoslovanskih naprednih akademskih starešin v Ljubljani družabni večer v spomin na 40-letnico prvega velikega sestanka slovenskih naprednih visokošolcev in abiturientov. Sestanek je bil v Ljubljani dne 21. avgusta 1898 po vsedijaškem shodu, ki je manifestiral za slovensko vseučilišče v Ljubljani. V začetku leta 1898. je bilo na avstrijskih visokih šolah mnogo izrednih dogodkov. Zaradi tako zvanih Badenjevih jezikovnih naredbi je konec leta 1897. prišlo na Češkem, zlasti v Pragi do velikih pouličnih izgrezov, ki so jih organizirali nemškonaacionalni poslanci in so jih nadaljevali nemškonaacionalni visokošolci. V Pragi je bila nagla sodba v veljavi do 10. januarja 1898. Toda že 14. januarja so začeli nemški visokošolci znova izživati po ulicah, manifestirati proti vladi in Slovanom, zlasti Čehom. Spet je moralo nastopiti vojaštvo in 21. januarja je policija sploh morala prepovedati nošo nacionalnih znakov in burkem nastopati po ulicah z akademskimi čepicami in trakovi. To je bil povod za velike kravale na vseh nemških univerzah. Nemci so s silo preprečevali predavanja in izganjali Slovence z univerz. Štrajku dijakov so se pridružili nemški profesorji. Slovanski dijaki so se morali pripraviti na osebno obrambo.

Slovanski visokošolci na Dunaju in v Gradcu so priredili velike protestne shode z resolucijami za enakopravnost na »nemških« univerzah. Slovenski visokošolci pa so se vzdržali za oživiljenje zahteve po slovenskem vseučilišču v Ljubljani. Dne 4. februarja so univerze zaprli za mesec dni.

Zahteve slovenskih visokošolcev je podprla domovina. Oglasil se je mestni občinski svet ljubljanski in v kranjskem deželnem zboru je dne 11. februarja poslanec dr. Danilo Majaron v globoko zasnovanem govoru ob 50-letnici ideje slovenskega vseučilišča (1848 — 1898) utemeljeval potrebo, upravičenost in zahtevo slovenske univerze v Ljubljani. Enako zahtevo je izreklo društvo »Pravnik« na svojem občnem zboru dne 14. februarja in je sestavilo poseben odbor iz svojih članov, članov Slovenske

matice in profesorjev bogoslovja, ki naj izdela obširno spomenico.

Visokošolci so prišli domov. V Ljubljani so Karniolci (člani nemško nacionalnega akadem. društva »Carniola«) s podporo drugih nemških buršev in raznih ljubljanskih nemških hujšakcev začeli izživati s svojimi korporativnimi obhodi po mestu. Dne 14. februarja je prišlo v Zvezdi pred Kazino do velikega spopada s slovenskimi visokošolci. Rabuke so se ponavljale vsak dan do 20. februarja, ko je prišlo pred Kazino protestirat toliko ljudi, da je vlada poklicala vojaštvo, da bi vzdržalo mir. Po vseh teh dogodkih se je osnoval odbor visokošolcev, ki naj za velike počitnice priredi v Ljubljani shod vseh slovenskih visokošolcev in abiturientov, da čim slovesneje manifestira za slov. vseučilišče v Ljubljani.

Dr. Boris Zarnik o židovskem vprašanju Zanimiva osvetlitev židovstva s strani biologije

Ljubljana, 30. nov. V Delavski zbornici je ob veliki udeležbi poslušalcev predaval snodi pod okriljem Prirodoslovnega društva univ. prof. dr. Boris Zarnik o židovskem vprašanju, ki prav v zadnjem času dela toliko preglavic evropskim državljanom. Predavatelj ni zjel vsega problema, temveč se je omejil le na biološke poglede židovskega vprašanja.

Že od velikega preseljevanja narodov živi po Evropi razkropljena skupina ljudi, ki se v marsičem razlikujejo od ostalih evropskih narodov. V vseh časih se je pojavljalo vprašanje, kako rešiti problem židovstva, ki je prav v zadnjem času postalo hud kamen spotike med narodi. Posebna značilnost židovske skupine je, da se nikoli ni asimilirala z narodom, v katerem živi, temveč se je povsod ohranila samobitna. Medtem ko je imel ta problem v starih časih predvsem versko komponento, stopa danes v ospredje ekonomska, historijska, psihološka, socialna, estetska, da, celo biološka komponenta.

Predavatelj je pokazal na plemenske razlike, ki obstajajo tudi med podednimi vrstami živalstva. Razlike se dedujejo in niso samo zunanje, vidne, temveč so tudi psihološke, saj se rase razlikujejo tudi po sestavi možganov. Razne rase v Evropi že več tisoč let in so se v teku časa neprenehoma mešale med sabo. Vsak narod je danes konglomerat različnih ras. Narod torej ni rasa, ni biološki, temveč psihološki pojem. Bistvena za narod je njegova skupna tradicija, njegove kulturne vrednote, želja za skupnim življenjem na istem ozemlju. Kulturne vrednote pa nastanejo v ljudeh, so duševna svojstva in torej odvisna od rasnih možganov. Vsak posameznik je produkt delovanja dednih dejavnikov in okolja, v katerem živi. Zato je za kulturo naroda važno vprašanje, iz kakšnih ras je narod sestavljen. Nacionalizem je želja, da narod ostane kot tak ohranjen v vsej svoji duševni vrednoti. Predvsem pa moramo skrbeti za to, kaj bo za nami v bodočnosti. Če naj tudi v bodoče naša rasa ostane ista, kakor je danes, morajo ostati isti tudi njeni biološki činitelji, narod pa mora očuvati svojo zemljo, na kateri edino lahko uspeva.

Ali so židi rasa, ali so narod? Težko je trditi, da bi bili res popoln narod. Njihova dedna svojstva so precej drugačna od svojstev drugih evropskih narodov. Že v najstarejših časih so se židje križali s Filistejci, od tod svetli lasje, svetla polt. Pomešali so se tudi z baltijsko in alpsko raso, z mongoli in zamorci. Vsa ta dedna svojstva pa se še nadalje stalno mešajo, prav od tod tudi velika razlika med podednimi židovskimi skupinami.

Važno je dejstvo, da pri židih doslej ni bilo nobene asimilacije, saj se že od pradednih časov zavedajo važnosti svoje rase za svojo kulturo. Talmud govori na neštetihih mestih, da so samo židje ljudje,

Shod je bil v dne 19. do 21. avgusta. Dveh zborovanj, razprave in manifestacije za slovensko popolno vseučilišče v Ljubljani (dne 19. in 20.) so se udeležili visokošolci in abiturienti brez oziroma na akademski društva, tudi bogoslovci. Dne 21. avgusta pa je bil ožji sestanek naprednega dijaštva. Na tem sestanku je bila utrjena zveza med naprednimi akademskimi društvi, ki se je med dunajsko »Slovenijo« in grajskim »Triglavom« že nekaj semestrov izkazovala v izmenjavanju zapisnikov o občinih zbiorih. Tedanja zveza aktivnih akademskih društev je temelj današnje starešinske zveze. Tovariši iz tistih let, pridite na ta družabni večer, ki naj bo prisrčen studentovsko-starešinski večer!

vsi drugi pa so živali, ki morajo služiti temu od boga izvoljenemu narodu. Prav zato, ker so bili vedno prepričani, da so izbran narod, se pri njih razisem izjaja tako dosledno. Zaradi tega pa jih ne bi smeli obsojati, temveč se prej učiti od njih.

Zidje niso nič manj sposobni, kakor katerakoli druga evropska rasa. O tem pričajo številna imena svetovnih znanstvenikov, zlasti v medicini, fiziki, kemiji.

ZANESLJIVO ŠČITI PROTI ZMRZEVANJU V HLADILNIKU!

Navodilo za mešanje, potrjeno s strokovnim mnenjem Fizikalno-Kemičnega Inštituta v Zagrebu, pri prodajalcih.

Imajo pa še neke lastnosti, ki so pri njih daleko bolj razvite kakor pri drugih rasah. To je na primer njihov smisel za trgovino. In vendar so danes židje nekaj tujega narodom, med katerimi žive, dasi vzrok temu ni verska razlika, temveč njihova dedna svojstva. Predavatelj vidi rešitev židovskega problema v asimilaciji židov z narodi, med katerimi žive. To je pa skoraj nemogoče, ker se povsod vzpnejo kot skupina z visoko razvito vzajemnostjo. Imeti moramo sicer spoštovanje do njih, nikakor pa ne gre, da bi jim žrtvovali same sebe.

Nov reprezentativen kino v Mariboru

Za kavarno »Astorio« v Grajski ulici, nasproti mariborskemu gradu je v teku zadnjih mesecev rasla iz tal krasna moderna palača kinopodjetnika g. Gjura Valjaka. V začetku decembra bo slovenska otvoritev velike, lepe in v vsakem oziru sodobno urejene in opremljene kinogledališne dvorane, ki je izredno okusno in elegantno zgrajena po najnovejših izkustvih tehnike na tem polju.

Maribor se ima torej g. Valjaku zopet zahvaliti za novo in lepo pridobitev. Nedvomno je g. Valjak eden najpodjetnejših trgovcev v našem mestu. Z neumornim delom, vztrajnostjo in marljivostjo ter s svojim podjetnim trgovskim duhom je znal ustvariti in voditi številna podjetja, ki igrajo danes posebno v tujskem prometu za Maribor odlično vlogo. Svojetasno je uredil in uspešno vodil kavarno »Central«, nato priljubljeno »Grajsko

domača siva vrana, ki pa se pozimi tudi premakne na jug, poznajo v Galiciji, severnih delih Nemčije in seveda tudi na Poljskem in v Rusiji le črno poljsko vrano. Zanimivo je, da se črna vrana zelo različno pojavlja pri nas in vedno le pozimi. To pa ni odvisno od tega, kakšno vreme je pri nas, marveč kakšno je v njeni domovini, kjer se je izlegla. Lansko leto so se vkljub hudi zimi pojavile črne vrane pri nas šele proti pomladi in le posamezne. Letos so prišle izredno zgodaj.

Istočasno ko so se pojavile v okolici Radovljice črne poljske vrane, je g. Koman opazil še drug izredno zanimiv priroden pojav. Ko je bil v terek nekaj minut pred pol 13. uro pred hišo sredi Radovljice, je zaslišal šumeči ropot. Bil je prepričan, da prihaja težak avtomobil. Toda avtomobila ni bilo. Čudno šumeče ropotanje je šlo preko mesta, slišalo se je le še šumenje, ki se je vedno bolj oddaljevalo in počasi spremenilo v žvižganje ptičjih kril. Ker je bila nad Radovljico gosta megla, ni bilo mogoče opaziti, kaj je bilo v zraku. Jože se je bil pri tej priliki spomnil, kako je lansko jesen slišal posebne glasove, ko je bil na Dobriču na lovu na gamze. Takrat je videl leteti ogromno jato sivih ptic, ki so hitele s silno brzino v smeri od Ljubelja čez savsko dolino proti Črni prsti. Letošnji polet v terek opoldne pa je šel čez savsko dolino od severovzhoda proti jugovzhodu. Kakor meni opazovalec, ptice niso letele posebno visoko, v dolino jih je bila bržčas pritiskala megla in ni izključeno, da so le zaradi megle usmerile pot po dolini namesto čez gore.

Dočim so, kakor že omenjeno, črne vrane klateži, ki so se premaknili v naše kra-

Ptice na poletu na jug

Radovljica, 30. novembra.

O selitvi ptic, ki se je vršila v prvi polovici oktobra, je »Jutro« poročalo. Od takrat pa do druge polovice novembra, v času, ko ni bilo bistvenih vremenskih sprememb, ni bilo slišati, da bi bil kdo opazil večje preseljevanje. Gotovo so se selile ptice tudi v tem času, toda bržčas ponoči, in ker je bilo po večini jasno, so selilke plule čez naše pokrajine, ne da bi se bile kje kaj zadržale.

O ključačih, katerim vsaj lovec posveča posebno pozornost, vemo letos toliko, da so se precej močno pojavili na Gorenjskem, kakor že po navadi, okoli 20. oktobra, so pa že po nekaj dnevih odleteli dalje. Precej časa so se zadržavali v okolici Ljubljane. Tudi klateži, posebno manjši (liški in čički), so se po večini zadrževali le po planinah, ki so bile do zadnjega kopne. Zdaj pa, ko slišimo po radiu in čitamo v časopisih, da so velike vremenske spremembe na zapadu in na severu, se že spet čuje o selitvi ptic. Nastane vprašanje, ali se ptice selijo zdaj zaradi tega, ker so občutile, da bodo spremembe, ali pa so se pripravile na selitev, ker je bilo to pač času primerno in je vprav takrat nastopilo tudi slabo vreme. Pri klatežih je verjetno prvo, pri selivkah pa drugo. Vprava ta čas je bilo v Radovljici obenem opaziti pritisk klatežev in prehod selivk.

G. Jože Koman, ki je kot lovec velik prijatelj prirode, je opazil v nedeljo 27. t. m. v okolici Radovljice več črnih poljskih vran, katerih domovina so severnejši kraji. Dočim je po alpskih pokrajinah

Gospodarstvo

Novi letni kontingenti za uvoz našega blaga v Italijo

Poročali smo že o novih trgovinskih sporazumih z Italijo, ki je bil sklenjen na zasedanju italijanskega jugoslovenskega gospodarskega odbora v Rimu. S tem sporazumom so se povišali kontingenti za uvoz naših blagovinskih artiklov na 180 na 250 milijonov lir. Seveda pa bo tudi v bodoče izkoriščanje povečanih kontingentov odvisno od tega, kako se bo razvijal plačilni promet, odnosno kako se bodo razvijali naši oči v Italijo. Kakor je znano, je letos naš izvoz lesa v primeri z lanskim letom dosegel za 44% prav radi tega, ker je naraslo saldo naših terjatev v Italiji na skoraj 200 milijonov din. Če se naš uvoz blaga iz Italije ni povečal, kakor se je pričakovalo, in ti v bodoče bo povečanje našega uvoza italijanskega blaga odvisno od tega, ako bomo lahko izkoristili v celoti povečane kontingente.

Razdelitev kontingentov v skupni vrednosti 250 milijonov din na posamezne izvozne predmete je naslednja v milijonih lir:

konj	3.0
goved	30.0
svinje	2.0
živa perutnina	15.0
živa divjačina	0.2
žalana perutnina	3.0
goveje meso	2.0
mesni izdelki	0.4
ajda	6.0
svete ribe (tun, sardine, palamidi)	2.0
nasoljene ribe (sardine in druge)	1.0
pšenica	25.0

turščica	15.0
suhe češnje	0.6
suhe gobe	0.75
slanina in salo	1.0
tkanine iz konjske žime za izdelavo vreč	0.025
kovine in rude razen železne	15.0
kamenje za apno in cement	5.0
premog	3.0
igličasti les v hlohlih	4.0
tesan igličasti les	12.0
strugan igličasti les	36.0
bukov les (razen železnih pragov)	18.0
razne vrste listnega lesa (breza, jelša, hrast, češnja, oreh, jablana itd.)	25.5
igličasti les, določen za italijanski imperij in italijanske kolonije	5.0
listnati les za italijanski imperij in kolonije	2.5
drva	2.0
ogljje	2.0
kalcijev cianamid	2.4
metilni alkohol	0.8
kalcijev pirolonit	2.4
oči in koze kože	2.4
celuloza za papir	4.0
drugi gozdni in lovski produkti	1.0
rezervni fond	8.0

Gornji kontingenti so glede na izkoriščanje razdeljeni v dva enaka dela po 125 milijonov lir. Izkoriščanje kontingentov se v prvi polovici leta ne more v nobenem primeru zmanjšati; če se pa pokažejo možnosti, se lahko še povečajo.

Gospodarske vesti

Francoska gospodarsko informativna delegacija je prispela s svojega poto iz Bukarešte in Sofije v Beograd. V Beogradu bo ostala več dni. Pri tej priložnosti se bodo obravnavale vse zadeve, ki se nanašajo na trgovinske stike med Jugoslavijo in Francijo, se bodo preučile možnosti izboljšanja teh stikov. Pravijo, da bo na podlagi teh razgovorov prišlo že decembra do trgovinskih pogajanj s Francijo.

Angleški funt se je v Beogradu dvignil. Na beograjski borzi je spet zabeležen večji skok angleškega funta. Predvčerajšnjem se je trgoval po 255, toda prodanih je bilo samo okoli 400 funtov. Narodna banka kaže nameravati pustiti porast funta na 262. Večje je bilo tudi povpraševanje po švicarskem franku (po 225). Francoski frank pa se je zaključil po 142 do 143. Skok švicarskega in francoskega franka se smatra kot posledica dviga angleškega funta.

Ustanovitve nove delniške družbe v Zagrebu. Odobrena je ustanovitev delniške družbe »Termofa« s sedežem v Zagrebu. Glavna družba znaša 1 milijon din, razdeljenih na 1000 delnic po 1000 din. Ustanovitelji družbe so V. in M. Bačić, dr. K. Antić, M. Oršanić, M. Viličić in Zajo in inž. V. Prade.

Borze

Na ljubljanski borzi so se danes angleški funti v privatnem kirkingu trgovali nespremenjeno po 238. V zagrebškem privatnem kirkingu je bil še promet v grških bonih po 36 (v Beogradu po 35.75 den). Nemški kirkinski delci stanejo v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu nespremenjeno 14.30. Na zagrebškem efektu tržišču se je vojna škoda pri mlačni tendenci trgovala po 462 (v Beogradu po 464). Promet je bil še v 8% Blazrovem posojilu po 94 (v Beogradu po 95) in v delnicah PAB po 221 (v Beogradu po 228).

DEVIZE

Ljubljana, Amsterdam 2887.65—2402.25
Berlin 1756.02 — 1769.90, Bruselj 741.94

Zavraten zločin na Veščici

Strel skozi okno je ubil očeta, a sina smrtno nevarno poškodoval

Razkrižje, 30. novembra. Na Veščici, občina Razkrižje pri Ljubotomu, se je dogodil v ponedeljek zvečer nenavaden zločin, ki je zahteval življenje posestnika Ivana Makovca, s smrtno pa še bori njegov 25-letni sin Karol.

Makovčeva hiša stoji na levi strani nove banovinske ceste, ki se gradi iz Ljubotoma v Strigovo. Ko je bohelni 72-letni posestnik Ivan Makovec ležal v postelji, njegov sin pa je bil pri oknu, je nekdo skozi okno ustrelil v hišo. Krogla je zadela sina Karola v trebuh, mu predrila želodec ter izstopila, nato pa zadela še starca moža v glavo. V sosedni sobi sta v tem času že ležala drugi sin in njegova žena. Zaradi strela sta takoj vstala, prihitela v sobo ter našla Karola z vijoličnega se po tleh. Očeta Makovca pa nezvestnega se je Karol vrátil nazaj in se pred hišo, ni našel tam nikogar več.

K Makovčevim so prišli še bližnji sosedje, ki so nato javili dogodek orožništvu ter najeli avto, da je oba ranjena pripeljal v bolnišnico v Murski Soboti. Stari Makovec je v tork dopoldne umrl za poškodbami a tudi njegov sin bo skoraj gotovo izdihnil.

Sin Karol je prišel šele dan poprej domov iz preiskovalnega zapora v Murski Soboti, ker je bil osumljen neke tatvine. Pokojni Ivan Makovec je bil skrben gospodar in priljubljen med vaščani, med tem ko je bil njegov 25-letni sin Karol nekoliko živahnije narave. Pa si je menda prav zaradi tega nakopal sovraštva, ki se je na tako krut način maščeval nad njim, kar je stalo tudi življenje njegovega očeta. Orožništvo z vso vneto raziskuje okolščine tega umora, da izsledijo krivca.

★

Uboj v Bakovcih v Prekmurju. Kjer je posestnik Leopold Tratnjak s kolom ubil svojega sosa Antona Buzeti, očeta sedmih otrok, je zdaj pojasnjen tudi glade vzrokov, ki so povzročili žalostni dogodek. Oba posestnika sta se potegovala za tesaraka dela pri gradnji novega občinskega mosta. Buzeti je bil nižji ponudnik in je prevzel delo, Tratnjak pa je bil zato jezen nanj. Poleg tega je Buzeti še ob neki priliki zasmehoval Tratnjakovo družino in gospodarja samega, ki je v jezi napravil

— 747, Curih 996.45 — 1003.52, London 203.86 — 205.92, New York 4353.51 — 4389.82, Pariz 114.06 — 115.50, Praga 149.93 — 151.03, Trst 230.05 — 233.13
Curih. Beograd 10, Pariz 11.50, London 20.5150, New York 440.125, Bruselj 74.40, Milan 23.18, Amsterdam 239.90, Berlin 176.37, Stockholm 105.70, Oslo 103.10, København 91.60, Praga 15.05, Varšava 82.87, Budimpešta 87.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 462 — 463.50, 4% agrarne 59.50 bl., 4% severne agrarne 59.50 bl., 6% begunjske 59.50 bl., 9% dalm. agrarne 87.50 bl., 7% stabiliz. 97 bl., 7% invest. 98.50 bl., 7% Seligman 100 den., 7% Blair 90.75 bl., 8% Blair 93 — 94; delnice: Narodna banka 7550 den., PAB 220 — 223, Trboveljska 185 — 190, Narodna šumska 20 bl., Gutmann 48 bl., Sečerača Osijek 75 — 100, Osiječka ljevaonica 160 den., Jadranska 350 den.

Beograd. Vojna škoda 464 — 465 (464), za februar — (464), 4% agrarne 60 bl., 4% severne agrarne 55 — 56.50 (56), 6% begunjske 88.25 — 88.50 (88.25), 6% dalm. agrarne 87.25 — 87.50 (87.25), 7% Seligman 99 den., 7% Blair 90.25 — 90.75 (90.25), 8% Blair 94.50 — 95.50 (95), PAB 228 den. (228), Narodna banka 7450 — 7480.

Blagovna tržišča

ZITO

+ Novosadska blagovna borza (9. t. m.). Tendence neizpremenjena. Pšenica: sremška in slavonska 147 — 149. Rž: baška 135 — 137.50. Ječmen: baški in sremški, 64/65 kg, 148 — 150; jari, 68 kg, 180 — 185. Oves: baški, sremški in slavonski 146 — 148. Turščica: baška, sušena, pariteta Indija 100 — 102. Moka: baška in banatska 100 — 102. 20% 207.50 do 247.50; 22% 217.50 — 227.50; 24% 237.50 — 257.50; 26% 177.50 — 187.50; 28% 147.50 — 157.50; 30% 110 — 112.50. Otrubi: baški 90 — 97. Fižol: baški 280 — 285.

Murska Sobot

napreduje

Murska Sobot, 30. novembra. Murska Sobot je na počasnih stopnjah, vendar pota, da postane prav moderno mesto, z lepimi urejenimi ulicami in trgov. Kdor se spominja na dolgo blatno vas pred leti, bo danes presenečen nad napredkom v zadnjem času. Iz ulic sicer ni izginilo vse blato, toda izboljšanje je znatno. Zlasti pa si prebivalci mnogo obetajo od novega cestnega valjarja, ki je že stopil v akcijo in se zelo obnesel. Novi valjar, ki si ga je nabavil sreski cestni oddelek, je najprej potlačil in uravnal novi regulirani prostor med protestantsko cerkvijo, Šaparijevim gradom in tržnim prostorom, te dni pa so z njim zvaljali prometno Slovensko ulico, ki so jo na debelo posuli z gramozom in tolčenecem, da je dobila trdo čistišče.

Dodaj se v deževnem času skoraj ni dalo po njej voziti, prav tako kot po drugih manj prometnih ulicah, ki bodo tudi obdržale na sebi težo cestnega valjarja. Zdalj valjajo cesto proti Krogu, potem pa se bo najbrž kmalu preselil valjar na Kolodvorsko ulico, po kateri so izvedli kanalizacijo in jo bodo zdaj posuli. Zal manjka Murski Soboti dobrega posipnega materiala. Oni, ki ga vozijo iz prodajnih izkopov in od Mure, prav malo zaleže na mehke ceste, tolčenec pa je zaradi oddaljenosti predrag. Kakor povsod pa je tudi v Murski Soboti zmagalo načelo, da je za ureditev cest potreben smotrni načrt, prenačunan na daljšo dobo.

Postani in ostani član
Vodnikove družbe!

Rozalija Kosova 60 letnica

Radeče, 30. novembra

Ga. Rozalija Kosova, soproga g. Antona Kosa, trgovca v Radečah, je te dni dovrnila 60 let. Pa je še mladostno ohranjena in zmerom dobre volje. Jubilatka in njen soprog sta vedno odločno naprednega mišljenja. Še od nekdaj se je ga. Rozalija udeleževala pri Družbi sv. Cirila in Metoda in je bila v Podredu več let podružnična blaginjakarica. Seveda je članica tukajnjega Sokola. Radečani se je še dobro spominjamo, kako se je pred časom z velikim uspehom udeleževala na sokolskem diletantem odru. Kosova družina je narodna menda na vse napredne časopise, tako tudi na »Jutro« in »Slovenski narod«.

Rodila se je jubilatka na Bizelskem, kot hčerka posestnika Franca Šnebergerja. Po dovršeni ljudski šoli se je posvetila trgovski stroki ter službovala kot blaginjakarica pri g. Adalbertu Globočniku in g. Stermeckem v Celju. Tu se je seznanila z g. Kosom, svojim poznejšim soprogom, ki mu je rodila sina edina, zdaj dijak.

Ge. Kosovi želimo ob njeni 60-letnici, da bi ji usoda naklonila še dolgo vrsto let v družbi z ljubljanim soprogom Antonom in sinom Milanom.

Prepovedana mladost

Je podnaslov izvirnega slovenskega romana, dela Rudolfa Kresala, »Student Stefane«, ki budi zadnje čase zaslužen največjo pozornost v slovenski javnosti. Brez pretiravanja lahko trdimo, da na našem knjižnem trgu še ni bilo slovenske knjige, ki bi tako globoko zajela življenje mladega, povojnega rodu in pereče probleme sedanjosti. Kresal opisuje pogumno ter iskreno dandanašnje razmere, kakor jih še ni noben naš pisatelj. Knjiga je v resnici pravi dokument našega časa. Pisatelj nam je podal zelo nazoren obraz našega »velikega meščanstva«, propadajočega v spopadu z nasprotnim svetom, ter ideje boje dveh svetov. Kresal je pronicljivo in miselno ter ves duševni svet mladega rodu, ki ni imel prave mladosti in kljub temu da nima vstopnice v življenje, nastopa pogumno in celo z nasmeškom na ustnicah, ko je pred njim samo smrt.

Knjiga nam odkriva zelo mnogo, česar nam še niso pokazali slovenski pisatelji, da se ob nji živo poglabimo v pravi obraz slovenskega človeka v dvanajstih obširnih poglavjih, ki bi jih lahko imenovali dele, se razvija močna epska stvaritev kakršnih ni bilo pri nas še ustvarjenih po vojni. Knjiga obsega 716 strani, nad 44 tiskovnih pol in že po svojem obsegu budi posebno pozornost Opremljena je v resnici okusno (Fr. Škodlar) in krasi jo še 64 slik Nikolaja Pirmata, delo prave umetniške vrednosti. V platno vezana z ovitkom in v zaščiten kartonu velja 168 din, polnjsu pa 192 din. Naročite jo lahko v vseh ljubljanskih knjigarnah ali neposredno pri založbi »Slovensko delo«, Ljubljana, Karlovska cesta 18. Plačljivi tudi v obrokih. Ne pozabite, da je takšna knjiga lahko najlepši Milklavčev ali božični dar!

Uradni požig v Mariboru

Maribor, 30. novembra

Danes so gasilci skupaj z mestnimi uslužbenci zažgali štiri barake v Dajnkovi ulici in okrog 50 železniških vagonov, ki so skozi leta služili kot stanovanja najbednejšim slojem Maribora. S pridobitvijo štirih novih stanovanjskih kompleksov v Prelogovi ulici je bilo mogoče pretežno večino teh revnih stanovalec preseliti v nova stanovanja. Danes dopoldne so se izselile zadnje stranke, a ob 17.30 so prispeli gasilci do železniških barak. 15 mestnih uslužbencev z akkami v rokah je polilo zunanje stene barake, ki se pa zaradi mokrote ni vnela. Zatorej so nanosili večjo množino sena, ki so ga polili s petrolejem in sežgali. V trenutku je bila baraka v plamenu, ki so švigali visoko in daleč naokrog vidno. Ob barakah se je zbralo več tisoč ljudi, ki jih je bila prignala radovednost. Policija je skupaj z vojaštvom vzdrževala red, gasilci so pa sosedna poslopja in vojaške objekte v bližini iz varnostnih razlogov polivali z vodo. Odklopili so tudi daljnovod Fale in zaradi tega je bil Maribor pol ure v polni temi. Okrog 18 je nastal hud veter, ki je zanašal goreče in tleče ogorke daleč proti mestu, zaradi čujčnosti gasilcev pa ni bilo nobene nevarnosti. Zažigane vseh barak in vagonov je trajalo 3 do 4 ure. Ob času našega poročila se nenehoma prihajajo ljudje in se zbirajo ob gorečih vagonih.

R A D I O

Petek 2. decembra

Ljubljana 12: Cvetke iz domačih in tujih gajev (plošče) — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Radijski orkester igra slovenske uverture. — 14: Napovedi. — 15: Zenska ura: Položaj naših poročin na deželi (ga. Olga Grahorjeva). — 18.20: Iz opere »Carmen« (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. S. Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Kotiček SPD: Mladina in planinstvo (g. Pivk Franc). — 20: Zbaven koncert s sodelovanjem dueta harmonik in Radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22.30: Angleške plošče.

Beograd 16.45: Narodni napevi. — 17: Ruske pesmi. — 19.50: Plošče. — 20: Kakor Zagreb. — 22.15: Plošče. — Zagreb 17.15: Lahka godba. — 20: Operetni odlomki. — 20.30: Zborovsko petje. — 21: Strayvinskijeve skladbe. — Praga 20.20: Koncertni večer. — 22.10: Plošče. — Varšava 20: Pevski zbor. — 21.15: Opera glasba. — 22.45: Plošče. — Sofija 17: Lahka glasba. — 19: Mascagnijeva opera »Cavalleria rusticana«. — 20.50: Lahka glasba. — Dunaj 12: Orkester. — 15.30: Zborovsko petje. — 16: Graški orkester. — 18: Mladi skladatelj. — 18.45: Nove skladbe. — 20.10: Pesem in ples. — 22.30: Simf. koncert. — Berlin 20.10: Prenos z Dunaja. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — 24: Veliki orkester in mešani zbor. — München 19.10: Koncert po željah. — 20.10: Pokrajina v glasbi. — 22.30: Lahka godba in ples.

Drevi novinarski koncert!

Simfonija, s katero je pred 20. leti podpolkovnik Herzog dal duška osvobojenju ob naši severni meji

Za novinarski koncert, ki bo drevi ob 20. v dvorani Sokolskega doma na Taboru, se je letos vzbudilo v naši javnosti po pravi živahno zanimanje, kakršno priredba, ki nosi hkratu obeležje jubilejne svečanosti za 20-letnico svobodne Zedinjene Jugoslavije, tudi po vsej pravici zasluži. Nedavni koncert ljubljanske Filharmonije, ki je bil deležen rekordnega obiska je zgovorno izpričal, da je med našim občinstvom zavel nov dihi živnega interesa za umetnost in kulturo, a posebej še za glasbo in pesem. Odmev, ki ga je dosegel že v naprej novinarski koncert — vstopnice so bile v nekaj dneh razgrabljene, da je na razpolago samo še nekaj malega sedežev, za katere se podvzajajo v dopolnjenih urah v blaginji kina Matice ali pa, če zaupate sreči, drevi k blaginji na Taboru — je samo potrdilo to radostno ugotovitev.

Poleg tesnih priručnih vez, ki družijo novinarje od nekdaj z vsemi krogi naše javnosti, je kajpak najučinkovitejša vaba za drevišnji koncert s skrbnim okusom izbrani program. V našem listu smo v teku zadnjih dni vsaj s številnimi naznakami predstavili vse sodelujoče umetnike. Levji delež pa bo vsakokrat ostal vojaškemu orkestru 40, pešpolka Triglavskega, ki bo nastopil pod vodstvom kapelnika g. podpolkovnika Ferda Herzoga in bo s slavnostno overturo Jana Pešte »Jugoslavijo« zaključil spored. Vojaška godba je pod vodstvom svojega kapelnika pripravila tudi dva manjša orkestra, ki bosta po koncertu skrbela za ples in razpoloženje. Sodelovanje vojaškega orkestra na Novinarskem koncertu ima tudi svoj globlji pomen, ki ga ne kaže prezreti. Vojska z orožjem in velika družina novinarjev, ki s pomočjo tiska ustvarja in vodi javno mnenje sleherni dan, sta samo dve, po tehniki dela različni formaciji velike armade, ki ji je naložena skrb za obrambo domovine. Na drevišnjem koncertu se bodo samo še živje obnovile vezi, ki družijo novinarje in vojsko.

Pomembno je, da bodo tokrat pod taktirko g. podpolkovnika Ferda Herzoga izvajali uverturo »Jugoslavija«, katero je g. pod-

polkovnik Herzog v zadnjem delu preuredil in s katero je bil v prevatnih dneh z godbo naše prve vojne sile nastopal ne samo v naših glavnih mestih, temveč tudi v Zagrebu. G. podpolkovnik Ferdo Herzog spada v vrsto onih naših nacionalnih revolucionarjev, ki so že dolgo leta pred preobratom delovali s največjo požrtvovalnostjo v prosvetnih in nacionalnih organizacijah in ki so bili takoj na mestu, ko jih je poklicala domovina. Lahko rečemo, da je bil g. Herzog prvi vojaški kapelnik naše narodne vojske, ko je v svojo harmonično celoto prevzela Srbe, Hrvate in Slovence. Svoje delovanje je začel v Mariboru pod poveljstvom generala Maistra in njegovo udeleževanje je bilo v vsakem pogledu vzorno. Ravno tako vnet kakor umetnik je bil tudi kot nacionalno-revolucionarni delavec. Kot glasbenik in umetnik je samo iz idealizma stopil v vojaško službo in iz Maribora ga je vodila pot v Beograd, kjer je bil pomočnik poveljnika kapelnika kraljeve garde, potem v Tuzlo, dalje v Skoplje, kjer je služboval 5 let in je bil tudi vodja državne glasbene šole, iz Skoplja v Knin, od tam pa spet v ožjo domovino v Ljubljano. Zdalj pripravila simfonične koncerte, ki bodo pripravljeni tudi v drugih mestih naše ožje domovine. Novinarji imajo v podpolkovniku Ferdu Herzogu ne samo za svoj koncert najboljšega strokovnega sodelavca, nego tudi zvestega prijatelja, zakaj njegova nacionalno-revolucionarna jugoslovenska preteklost ga prijateljsko tesno veže s mnogimi starejšimi člani našega novinarstva.

Prodaja vstopnic

za NOVINARSKI KONCERT
na Taboru bo danes od 10.
do 12. ure dopoldne v kinu
Matici v veži in od 17. ure
dalje pri blaginji na Taboru

Glavni urednik Julij Cezar

»Tujim ljudem žrtvujemo svoja najboljša leta; pozabljaj pa smo misliti nase.« To so besede urednika Warkentina v Halbejevi »Materi zemlji«.

Veljale so že za novinarje starega Rima, za diurnarje, ki so dnevno izdajali mestno poročevalsko glasilo »Acta diurna«, tam so lahko Rimljani in Rimljanke prebrali družabne in literarne novice, poročila o javnih svečanostih, pa seveda tudi poslednje vesti o dogodkih na tem ali onem bojišču. Že takrat je novinarjem bilo vrhovno načelo: Poročaj najnovije! Samo novice zanimajo čitatelja.

Rimska »Dnevna poročila« so bila razširjena po vsem tedanjem svetu in so se vzdržala do preseljevanja narodov. Njihov ustanovitelj in prvi glavni urednik ni bil nihče drugi kakor Gaj Julij Cezar. Pred njim so duhoviti izdajali »Annales maximae«, ki so prinašali cerkvena obvestila, obenem je izhajal uradni list z imenom »Acta senatus«. Tema dvema je veliki organizator in vojskovodja leta 59. pred Kristom ustvaril konkurenco z listom, ki je svoj krog razširil na vsa področja in je kmalu postal nad vse priljubljen.

Vemo, da je bil eden izmed najzvestejših naročnikov sloved govornik Cicero, ki so mu morali list vedno dostavljati, če se je mudil kje daleč od Rima. Zgodovinar Tacitus se je pridno posluževal tega lista, saj je v njem črpal mnogo gradiva za svoja zgodovinska dela. Marsikatera dogodivščina, po kateri lahko motrimo tedanje vsakdanje življenje in nehanje, ima svojo korenino v lokalni kroniki Cezarjevega dnevnika. Družinski dogodki so bili tu popisani do vseh podrobnosti. Brezposelni Rimljani so hoteli prav vse vedeti in so tudi vse verjeli, kar so prebrali. Obkroževanje, ki so mu že Rimljani rekli, da je »bedni mešetar brezimne nesramnosti« je praznovalo orgije. Uredništvo je prejelo novice od številnih reporterjev, ki so hodili po vsem mestu naokrog. Pa tudi iz najoddaljenejših krajev rimskih provinc je prispevalo gradivo. Dopisniška služba je bila že takrat redno in dobro organizirana.

Ko poznamo veličansko radovednost starih Rimljanov, se moramo prav za prav čuditi, da je prvi dnevnik prišel tako pozno na svetlo. Toda težave niso bile samo z razpoloževanjem — cel trop sužnjev je prejemalo posamezne izvode dnevnika. Bil je še drug vzrok, ki pa se zdí nerazumljiv: redno izhajajočim listom izdajali Rimljani niso posvečali pozornosti in jih niso mnogo pogrešali. Bila je stara, ukoreninjena navada, da so se Rimljani, ki jih Tacitus imenuje »divje na novice«, redno shajali na gotovih krajih mesta, na tako imenovanih »stationih«, in so si tam pripovedovali novice. Rim je bil takrat središče sveta in sleherni dan se je tu nabralo mnogo novic: o dogodkih in obrtnih in trgovini, v notranji in zunanji politiki. Vso to dnevno zmes pa so še osladile družabne zadeve, družinsko opravljanje in od zlih jezikov vedno sveže razmoževana kronika škandalov in škandalčkov. Že takrat so se posebno zanimali za ločitev zakonov. Rimljani niso radi tčiali doma, shajali so se v javnih kopalnicah, v čakalnicah zdravnikov, v knjigarnah in knjižnicah, pa tudi pri brivcu in pri ostirju. Če si hotel kaj izvedeti, si se kar brž podal h brivcu in že te je poučil o vseh novih dogodkih. Ne brez vzroka pravi Martial o njem: »Slavile te bodo pivske družbe, trg, svetišče, cestna križišča in kolonade in pivnice.« V starem Rimu so živeli ljudje, ki so kot živ časopis prav dobro izhajali. Tudi to nam potrjuje pikri Martial, ki pravi o Philomus: »S takšno umetnijo si vedno zaslužiš malico, ko si največ sam izmisliš in za resnico prodajaš. Ti veš, kaj je sklenil Pakarij na partskem dvoru, ti nam naštevаш moč renske vojske in sarmatskih čet, ti odpráš poročila vojskovodje iz Dacije in labor zmagoslavja vidíš zeleneti prej, preden ga je kdo resnično zaslužil. Ti veš natančno, koliko ladij je zasidranih ob libijskem bregu in za čigavo glavo raste Cezarjev oljčni venec.«

Da so za brezplačno razširjanje novic skrbele z zanesljivo naglico tudi zastopni-

ce nežnega spola, nam priča zasmehovalec Juvenal: »Vedo vse, kar se zgodi na svetu, bodi že v Mongoliji ali v Traciji. Poznajo skrivnosti mačhe in sina, s kom ljubimkata in za koga se ženske tepe. Prve vidijo komet, ki grozi kraljem v Armeniji in Partiji. Nove vesti in govornice ujamajo že na pragu, mnogo pa jih skujejo same.«

Med osebnimi vestmi so bila prva in glavna seveda poročila o dogodkih na dvoru. Zanimale so zlasti novosti v pogledu etikete, natančni opisi javnih sprejemov s skrbno navedenimi imeni povabljenih. O Livijski, Avgustovi soprog, in o Agripini, Neronovi materi, vemo natanko, da sta sestavljali takšne sezname, ki sta jih pošiljali uredništvu, da bi postali čim bolj popularni. Prav tako izbrpno je dnevnik poročal o pogrebi in spornih dogodkih. Zmagovalce v cirkusu so prekomerno proslavljali. Ko je cesar Komod nastopil v areni kot gladiator, je pazno skrbel, kako bo sestavljeno poročilo o tem ter se je zelo potrudil, da si pridobi naklonjenost športnega urednika.

Novinarska služba v starem Rimu ni bila slaba, menimo v pogledu dohodkov. Da se je dalo prav dobro živeti, pričajo dohodki slavnega novinarja Salusta, ki je pričel kariero kot novinar. Vodil je tednik rimskih mestnih zadev, »Commentarium rerum urbanarum«. Tri sto sužnjev bogataša Lukula je ta tednik razmoževal. In vsak pisalni suženj je napisal dnevno pet prepisov, vsak izvod pa je veljal dražmo. Sleherno sredo je izšlo 10.500 izvodov, kar je na leto vrglo 504.000 drahem. Po rimskih ulicah so list prodajali kolportirji, posebni kurirji so ga pa raznašali po provincah. Izdelovalni stroški so znašali letno komaj 2000 drahem. Salust torej ni zaslužil nič manj kakor cesarskih namestnik v kakšni bogati provinci.

K. H. Dworczak

Zanimivo predavanje

Ljubljanski klub je v torek zvečer otvoril sezono svojih predavanj s predavanjem predsednika Društva za ceste dr. V. V

Dvajset let svobode

Dve desetletji v katerih je večina našega naroda bila deležna svobode, te največje blagodati, obeležujeta dva usodna mejnika: 1. 1918, ko so nas mogočniki tega sveta oklestili, kolikor se je le dalo, dočim smo mi v svoji naivnosti pričakovali da nas bodo obsuli z dobrotami in se za postopanje v preteklosti ponizno opravičili. ter 1. 1938, ko nam razni dogodki kažejo, da so v nevarnosti pridobitve izpred dvajset let in ko se nam nekako zgoščuje spoznanje, da morda le nismo toliko varni, da bi se še v bodoče posvečali samo svojemu konjičku, ki ga ne glede na svetovno dejanje jašemo z neutrudno vnemo in ki se ga še dolgo ne bomo naveličali.

Naša formula, v kateri se izživljamo in za katero trošimo vse svoje energije, je — pleme, jezik — narečje. Ti dve alternativni sta bistvo vsega našega dejanja in nehanja, kakor da je od teoretične rešitve tega odmišljenega problema odvisna vsa naša nadaljnja usoda. Borba za

pravilno pojmovanje slovenstva in jugoslovenstva

pri našem narodnem značaju, pri pikolovskem naši malenkostnosti in zagrozenem našem sektantstvu ne bo nikoli končana, pa naj gre pri tem v izgubo

Zanimivo je pri tem, kako naša borba postaja vse bolj in bolj antikvarška, kako posegajo poborniki neuklonljive samobitnosti daleč nazaj po argumente, da podpro z razlogi iz davnine svojo teorijo, ne upoštevajoč, da se v današnjih iz osnove izpremenjenih prilikah problem ne postavlja več tako, kakor se je pred sto leti in da potemtakem razlogi izpred sto let ne sodijo več v današnjo razgibano dobo. Pri nas se res ne da posesti globoko nazaj, zato so se morali pristajati samoniklosti ustaviti že pri Prešernu ter njegovo kontroverzno z Vrazom upreči v voz svoje argumentacije. Nazorska

antiteza Prešeren-Vraz,

ki je stara sto let, danes posvečena obvladuje duhove; zapisana je na bojne prapore, pod katerimi smo borec za zamudili važni, prevajali dve desetletji. S te izhodne točke se naša zadeva ni premaknila, marveč z vnemo, vredno boljše stvari, premlevamo, premožgavamo in razglabljamo sto let staro stališče, postavljajoč si ga za program vse naše sedanosti in bodočnosti. Med ono Prešeren-Vrazovo antitezo pa med današnjim časom leži že lepo število občenarodnih deklaracij, ki so vse dale prav Vrazu, toda vse to naših papirnatih borec ne moti, oni segajo nazaj preko rešene problema in vedno znova

zastavljajo staro, prastaro in zastarelo vprašanje.

L. 1870 so se naši najodličnejši narodni in politični delavci izjavili za jugoslovensko edinstvo. L. 1878 »Slovenec« priznava, da je Prešeren odobral ilirsko idejo v načelu, a ji nasprotoval v praksi, ker so se Hrvatje premalo ozirali na slovensko narečje. L. 1909 je ti volska resolucija jugoslovenske socialne demokracije proglasila svoje pozitivno stališče do jugoslovenstva. L. 1912 je Slovenska ljudska stranka slovesno potrdila celoto hrvatsko-slovenskega naroda. L. 1914 je srbska vlada v Nišu dala svojo dalekosežno izjavo. L. 1916 smo imeli majsko deklaracijo, naslednje leto še krfsko deklaracijo — človek bi mislil, da smo ta problem dovolj razjasnili in da je končno vendar že čas, da se držimo sklepov, ki smo jih

enodušno in soglasno sprejemali

ob raznih zgodovinskih prilikah, kadar se je tudi v slovenski sredini pojavila vsaj rahla skrb za bodočnost in usodo naroda. Poleg teh manifestacijskih in kolektivnih sklepov imamo še celo množico izrekov posameznih odličnih javnih delavcev, toda vse to je za nekatere ljudi prazna pena, zanje je merodajna le stoletna antiteza Prešeren-Vraz. V tem boju smo rodili velike bojovnike za samobitnost, ki so našo individualnost tako temeljito dokazali, da danes ne potrebujemo več niti slovenstva, ki nam je bilo vse čase zatirana moralna opora in tolažilna zavest, da nismo sami, marveč le prednja straža velikih slovenskih množic, ki bodo prej ali slej zavladale Evropi, pa naj je današnjica še tako temna in črna.

Naša nesreča je, da so ti borci stopili na dan nekoliko pozno. Šele tedaj, ko so bile naše sedanje meje utrjene in je od štirih mejnikov, — Celovec, Maribor, Gorica, Trst, — ostal le eden v naši posesti. Ko je bil čas, da bi bili trdno zakoličili naše meje, smo pokazali tako malo sposobnosti za to delo, da strah. Prepevali davori je o svobodi, smo pričakovali, da nam bo vse slovensko ozemlje kakor zrelo sadež padlo v naročje, nekako tako kakor nam je

padla v naročje svoboda

in samostojnost, smo bili ogorčeni, da se ni vse izvršilo po naši želji. Dlje od ogorčenja nismo šli, kvečjemu da smo krivce iskali izven sebe in dolžili mlačnosti osrednje vlade, da se je bolj gnala za južne kraje nego za posvečena naša tla.

Z vso svojo Narodno vlado nismo bili v stanu zasedi onega ozemlja, ki smo nanj imeli pravico, marveč smo čakali, da ga nam zavezniki —

... poklonijo kot dar za našo bridko preteklost. Da našo južno mejo hitro odpravimo: Določil jo je

ubog srbski častnik,

ki je prišel iz ujetništva, zbral okoli sebe še nekaj sebi enakih ter nastopil kot mož. Če bi bil prišel prej v Ljubljano, bi morda rešil še več našega ozemlja, če bi bil pa tako jedro bežal domov, kakor so to storili naši ljudje — bi bila naša meja, kdo ve kje! Na severu smo si res sami kovali mejo, zato je taka. Zasedali smo Koroško tako medio, da se je sovrznik medtem osvestil in spoznal veliko našo slabost. Ko smo hoteli pokazati svojo moč, smo doživeli poraz in srbska vojska je morala rešiti, kar se je dalo rešiti. Sad srbskega uspeha je bil zamenjati plebiscit. Psihološki moment je bil zamujen po naši krivdi in morali smo se spustiti v tvegano plebiscitno igro. To igro bi bili morali dobiti, vsaj Dravo bi imeli kot mejo, da smo znali pravilno postopati. Avstrijski kancelar Renner nam je ponujal to mejo, ali predlog smo odpravili, ker je eden izmed odločilnih mož imel kupljeno graščino na oni

strani Drave in je seveda želel, da bi dotični kraj prišel pod Jugoslavijo. Še drugi bi bili lahko

ohranili večji del slovenske Koroške,

ako bi ne bil vmes oni človek s svojo graščino. Na sam dan plebiscita je telefonsko priporočal naš delegat pri plebiscitni komisiji v Celovcu g. Jovanović, naj naše civilne zaščitne čete razbijejo plebiscit, ker se zadeva razvija v prilog Nemcem. V Ljubljani so ogorčeno zavrnili predlog. Narodni vladi je predsedoval specialist v koroških zadevah, zato so predlog Srba Jovanovića z ogorčenjem odklonili. Izkazalo pa se je, da je imel oni Srb prav in da so bili naši specialisti pač naše baže. Od Koroške smo poleg Jezerskega, ki spada zemljepisno itak k nam,

rešili le Mežico,

to pa na naravnost komičen način in proti prizadevanju že omenjenih specialistov o koroških stvarih. V Ljubljani so si bili vabili v glavo, da mora tudi Mežica v plebiscitno ozemlje, češ da se bo na ta način ojačil naš živelj. Toliko časa so naši zastopniki obiegali Clemenceauja, da je slednji pristal na to, da stavi predmetni predlog v plenumu petorice. Tiger Clemenceau si je željo naše ljubljanske vlade zapisal na listek, toda na srečo je ta listek izgubil in ni stavlil dotičnega predloga — Mežica je ostala izven plebiscitnega ozemlja in je ostala naša.

Na Stajerskem se je stvar nekoliko drugače razvijala. Izgubili smo Radgono, ki je bila volilni okraj Karla Rennerja. Ko bi bil moral ta podpisati saintgermansko pogodbo, se je obojavljalo, češ da nima prav za prav mandata, ko je Radgono prisojena Jugoslovenom. Pa so mogočniki brž odstranili to malenkostno oviro s tem, da so nam

Radgono zopet vzeli.

nakar je Renner brez pomislekov podpisal mirovno pogodbo. Ostalo mejo je zarisal general Maister, ki so mu vladni možje v Ljubljani očitali, da se nekako preveč udejstvuje s puško in sabljo; prepovedali so mu energične ukrepe, pa je bil mož in jih ni poslušal. Vedel je, da nam bo antanta prisodila le toliko, kolikor bomo zasedli in si obdržali, dočim so bili v Ljubljani prepričani, da bomo dobili vse, kar si bomo le pozeleli in nam še s pristom ne bo treba migniti. Saj je vendar naša stvar stala tako dobro, da je neki odlični državnik tedanjega časa ob svojem povratku iz Zeneve dejal: »E, za severno mejo me ni skrb, tam bomo dobili toliko Nemcev, kolikor jih bomo mogli prebiti.« Te lahkomišelnje besede odgovornega človeka kažejo, da ravno vrhovi niso bili kos položaju in niso imeli niti približne predstave o igri, ki se se vanjo spustili kot novopečeni diplomati in državniki. Ta ton pa je bil merodajen za ljubljansko vlado vsepovsod. Zato so metali polena pod nogo generalu Maistru in mu

očitali rožljanje s sabljo, zato so mu prepovedali, da bi na svoj učinkoviti mariborski način uredil zadevo tudi na Koroškem.

Maister hoče zasedi še Celovec,

kako pa ga bomo aprovisionirali? je zajokal zopet eden izmed junakov ljubljanske vlade in generalu so prepovedali iti na Koroško, dokler je bil še čas. Aprovizacija Celovca je bila odločilna in zaradi nje ga nismo smeli zasedi.

Skratka: Pred dvajsetimi leti, ko so se določale slovenske meje, so naši odgovorniki možje storili toliko napak, kolikor se je dalo. Nato pa smo nekaj časa iskali krivca izven sebe in stvar je počasi prišla v pozabo. Nesrečni izid koroškega plebiscita je imel samo to dobro stran, da krivde zanj nismo mogli naprtiti nikomur. Ljubljana je za to akcijo zahtevala in tudi dobila od centralne vlade prosto roko, češ: 1000 let se že borimo z Nemci in jih poznamo, vi Srbi jih pa ne poznate in ne veste, kako se taki reči streže. Pokazalo se je seveda ravno nasprotno, kakor vselej, kadar se pri nas postavimo na visoki piedestal in od tam dociramo. Zato nas drugi prebavljajo.

Dne 23. novembra 1918 je skupina 44 naših duševnih delavcev objavila izjavo o potrebi takojšnjega najtesnejšega uedinjenja s Srbi. Čez par let je nekoliko teh podpisnikov podpisalo

hudo samoslovensko izjavo.

Najodličnejši podpisnik prve izjave si je nakopal hudo zamero, ko ni hotel dati svojega imena na popolnoma nasprotno izjavo. Okoli separatistične izjave se je vnela ogorčena borba. Krpa papirja z zmešanim besedilom je postala zastava samoslovenstva, samoniklosti in samobitnosti. Izkazalo se je, da smo mi v Evropi edini samobitni in samonikli narod in da moramo to dragocenost čuvati z naporom vseh svojih sil. Nastopila je doba veseljnega obračuna z vsem tistim, kar se je v desetletjih vtihotapilo v naš jezik. Prvi anatema je veljal srbsko-hrvatskim besedam, ki so baje najbolj kalile našo samobitnost, potem je nastopila burja zoper cirilico, ki so se je naši domoljubi v prejšnjih desetletjih učili z veseljem in ljubeznijo, za tem so prišle pod nož samobitnih čistuncev še češke in ruske izposojenke. Ta smešna vojna, ki so jo pri nas vodili nekateri ljudje s svečano in tragično resnostjo, je nosila obeležje

boja proti jugoslovenstvu.

narodnemu edinstvu in končno proti slovanstvu sploh. Do te točke smo dospeli danes, ko nam mnoga znamenja naravnost zapovedujejo, da se z vso silo oklenemo slovenstva in jugoslovenskega narodnega edinstva. Pri nas pa je velika vojska ljudi na delu, da podseka korenine, po katerih je našemu narodu ves pretekli čas pritekala energija za odpor v neenakem boju, da izpodbije veljavnost vsem onim mno-

Niko Pirnat: Uedinitelj

goštevlinim izjavam, s katerimi smo obvezno sklenili jugoslovensko narodno edinstvo in ki smo na njih temelju tudi prišli v narodno državo Jugoslavijo, in da našemu ljudstvu za vse večne čase določa prostor za njegovo izživljanje:

od Maribora do Logatec,
od Triglava do Sotle.

Slovensko ime naj dobi pomen vihravega verolomstva, ki se samo tedaj spomni narodnega edinstva, kadar je življenjska nevarnost že kar otipljiva. To je bridka bilanca našega dvajsetletnega dejanja in nehanja. Usodno je, da slavimo dvajsetletnico v časih, ki so tako razgibani.

A. Z.

Jugoslovenskemu sokolstvu

Sokolli Sokolice!

Prvega decembra se končava dvajseto leto od onega pomembnega zgodovinskega dne leta 1918, ko je v Beogradu regent Aleksander v navzočnosti legitimnih predstavnikov vsega našega naroda proglasil uedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno edinstveno državo. V zgodovini jugoslovenskega naroda so se prvokrat združila vsa naša plemena v skupni državi. Uresničil se je narodni ideal mnogih pokolenj.

Naše narodno in državno uedinjenje se je izvedlo mučno in težko. Narodno in državno svobodo so plačale velike žrtve vsega naroda. Ni primere v zgodovini, da bi dal katerikoli narod — razen našega naroda — toliko žrtv za svojo domovino.

S ponosom moremo gledati na svojo preteklost, ki je izpolnjena s težkimi borbami za obstanek, s težkimi porazi, a s še slavnnejšimi zmagami. S ponosom se spominjamo velikih pokolenj, ki so ustvarjala to državo. S spoštovanjem se klanjamo pred njihovo pravostjo in duhovno silo, ker so z delom in žrtvami ta pokolenja dokazala iskrenost svojih idealov, z delom in žrtvami potrdila veliko vero in ljubezen do na-

roda in domovine. V težki in neenaki borbi so izpričale ta velika pokolenja ogromno npravnstveno moč, brezprimerno hrabrost, nezlomljeno upornost in vztrajnost in neomajen optimizem. V teh duhovnih vrednotah — toda ne v številu — leži moč in veličina našega naroda. Te duhovne vrednote predstavljajo najjačje poroštvo za veliko bodočnost Jugoslavije.

V vzvišenem čustvu, ki nas prešinja na dan dvajsetletnice narodnega uedinjenja, pozabimo na vse osebne skrbi in potrebe. Lik močne Jugoslavije in korist domovine naj nam stalno lebdi pred očmi in naj napolnjujeta vse naše misli in vsa čustva. Ljubezen do naroda in do rodne grude naj preseza vsa čustva, naj potisne vstran vsa osebna in skupinska nezadovoljstva, čeprav so utemeljena. Posvetimo današnji svečani dan spominu na prvi december 1918 in spominu na one težke čase, ki so bili pred njim. Osvetimo spomin na dobo narodnega trpljenja, na telesne in duševne muke, na grenka ponižanja, ki smo jih preživeli v dnevnih suženjstvu. Za zavaljo se spominjamo svojih očetov in bratov, ki so svoja življenja in dele svojih teles dali za našo boljšo bo-

dočnost, ki so svoje kosti vzdali v temelje Jugoslavije in ki so s svojo krvjo zalili narodno edinstvo!

Spomnimo se onega spontanega navdušenja in divnega zanosa, ki je z njim ves naš narod pozdravil zmago in uresničenje svobodne države! Narod, ki je učeal vstajenje svobode neposredno iz robstva, more najbolje oceniti in občutiti vrednost in pomen svobode. Zdrav naгон naroda, ki je jačji od vsakega razmotrivanja in od vsake logike, je globoko občutil, da daje edino skupna in močna država zanesljivo jamstvo za naš nacionalni obstanek in za nadaljnji kulturni in gospodarski napredek vseh delov našega naroda.

To čustvo je začelo zadnjih dvajset let v svobodi tu in tam trenutno slabiti. Danes pa pod pritiskom težkih dogodkov po vsem svetu in pred opasnostjo, ki začenja tlačiti narodno dušo, čustvo in razpoloženje iz leta 1918 ponovno in intenzivno prevzema vse naš narod. Vse bolj se krepi zavest, da je večkrat treba za očuvanje svobode prav toliko naporov in žrtv, kolikor jih je bilo potrebnih za njeno pridobitev. Naš narod je bil v težkih časih vedno

velik. Samo v težkih časih so prišle do polnega izraza najlepše njegove lastnosti: hrabrost, pripravljenost za borbo in žrtvovanje, za vztrajnost in odpornost in za vedno optimizem.

Herojski duh prednikov je še vedno živ med nami. Junaki jugoslovenski narod je pripravljen za borbo. On se ni nikdar plašil pred borbo, saj je vsa naša zgodovina izpolnjena s težkimi in krvavimi borbami.

Jugoslovensko sokolstvo proslavlja vsako leto prvi december. V tem jubilejnem letu ima prvi december poseben pomen. Z zaoblubo, ki jo danes sokolstvu polagajo novi bratje in sestre, ki vstopajo v naše vrste, jugoslovensko sokolstvo z vsem jugoslovenskim narodom prisega, da bo Jugoslavijo branilo z isto hrabrostjo in odločnostjo, ki je bila z njo ustanovljena; prisega, da bo za narodno svobodo — ako bo potrebno — dala enake žrtve, kakršne so položili njeni ustanovitelji. Dediščino, ki smo jo prevzeli od svojih očetov, hočemo očuvati nedotaknjeno. Ostali hočemo vredni njihovega herojstva in junaštva, da bomo mogli neokrnjeno in še jačjo Jugoslavijo izročiti mlajšim pokolenjem.

V današnjih, za vse narode težkih in morda usodnih dneh — posebno v tem prelomu sveta — ustvarja razvita zavest o skupni usodi in vzajemni povezanosti vseh delov našega naroda dobro voljo in pripravljenost za sporazumno in pravično rešitev vseh problemov in nesoglasij, ustvarja zjednico, ki zagotavlja vsemu jugoslovenskemu narodu — vsem Hrvatom, Slovincem in Srbov — najboljše pogoje za vsestranski razcvet in lepo bodočnost.

NEOMAJNO VERUJEMO V HRABRI IN JUNASKI JUGOSLOVENSKI NAROD IN V VELIKO BODOČNOST JAKE IN SILNE JUGOSLAVIJE!

NAJ ŽIVI JUGOSLOVENSKI NAROD!
NAJ ŽIVI JUGOSLAVIJA!
NAJ ŽIVI JUGOSLOVENSKO SOKOLSTVO!

Beograd, 1. decembra 1938.

SAVEZ SOKOLA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Janko Kač:

Zadnja žrtev

V dveh kolonah stojijo na vsaki strani velikih vrat farne cerkve Sv. Pavla ob Boljski kakor za strahoten špalir na črnih ploščah zlata imena osemindesetdesetih fantov in mož, padlih v letih svetovne morije. Kakor so postavili tukaj še živi nekoč, ko so hodila skozi njihov špalir dekleta z rdečico na licih in povešenimi očmi ter so negodnički z lepim in tudi s hudim spravljali v božji hram goreti kaplani, odkar pomni fara. Osemindesetdeset. Dva in pol tisoč ovac jagned, ovnov in nekaj kostrunov je pasel tista leta zastavni gospod Fortunat, gruntar med gruntarji, verujoč z njim v poslednjo resnico neugnanega dela: Meni luč, tebi pa ključ.

Obilne so obresti teh štirih divjih let, je na god svetega Andreja računal gospod Fortunat. »Od vsega življenja z božjo dušo jih je še kar 9/10, če vzamemo same dedce — 10% jih je položilo glavo v tujo zemljo —«. Ni gledal gospod Fortunat le, da se kupčijo dobra dela faranov, tudi picle njihove prihranke je upravljali in čval v »svoji« hranilnici, zato je naglo izračunal tudi te krvave procenote. »V kakšno zemljo?« se je naglo razsrdil sam nad seboj. Razmetalo in raztrgalo jih je, da jih bo še na sam sodni dan glava bolela, ko bodo zbirali svo-

je od podgan in granat ogloodane kosti. Zakaj je bilo treba vsega tega? Zares skrita so nam božja pota. Tisto, kar je šlo kakor lajsna skozi vsa leta: Vse za vero, dom, cesarja? Danes tega še pes ne verjame. Vere ni nihče preganjal, saj kmalu ne bo kaj prijeti, se je bridko na smehnil gospod Fortunat. »Grunt ostane isti pod Petrom ali Pavlom. — Menjajo se le eksekutorske kape. Pa za cesarja? Mar jim je kaj manjkalo! Za starega Francelina, ki je že ves krehav in trhel še vedno stopical okoli tiste Šratovke ali za pijanega Korina nemara? Sam Bog se jih usmili! Novo državo kujejo v Zagrebu. O, da bi le držala!...« Oko mu je padlo na vojaški mrtvaški list, ki je ta dan prišel s pošto in je čakal še na mizi, da pride še na vrsto Dolenčev Janez in dobi svojo zadnjo številko v mrtvaški knjigi.

»Še tebe sem uvrstil v to poslednjo kompanijo, Janez Dolenčev. Rdeča lica, nad njimi prava pamet, v prsih dobro srce in delavne roke ob straneh pa se lep grunt. Kakor od stevnega vime-na so te odtrgali, revčka. To bo jokalna Tina! Še Polavdrica ni vedela za vajino srečo, saj sem jaz komaj — po Tinci. «Kaj pa, imaš kaj fanta?« sem jo vprašal nekoč. Ko kuhan rak je zardela, me vprto pogledala in pokimala.

»Pa se ne dela greh, sem jo zaskrbljen vprašal. Dvoje ko repa belih vrst zob je pokazala, ko se je zasmejala: »Saj me kar gleda, še pobožal me ni nikoli.« Tako je rekla Tina, v njega nisem nikoli silil, saj se bo še tako prehitro sam znašel, sem si mislil. Dobro bi bilo, da bi si —. Gospod Fortunat se je zdrznil: »Ni prava ta misel. Apagaj — Kako za prijeto v hlevu skrbim. Škoda je tega zlatega fanta! — Malo mrzlo bo spreletelo po hrbtu žandarja Mihla, je še šla misel pod njegovi sivimi lasmi, ko se je spomnil žalostne zgodbe Dolenčevega Janeza.

★

»Že crkava!« so pripovedovali drug drugemu dopustniki in ranjenci, vračajoči se v začetku tiste zadnje krvave jeseni domov. Da ne bo več dolgo, so se tolažili tam in doma vsi, razen tolstožepnih rehčimov in vojnih liferantov. Kdor pride domov, nazaj ne pojde več, tako je sklenil narod. Še tistim, ki so se valjali po blatu ob Piavi, so pisarili, naj se spravijo bliže, če se jim daj, seveda.

Hribovci so že ustanovili svoj zeleni kader. Poljanci niso imeli v gorah kaj jesti. Zato so se držali bliže vasi pa se potikali po gmajnah, kopali šture in planirali svet. Komodnejši so polegali po parnah in so jim nosile ženske skrivaj pod predpasniki jed. Nekateri so se pa kar v kamre potajili in čakali z napetimi ušesi, kdaj bo crknila vojna. Med tem je bil tudi Dolenčev Janez.

»Pa le še ne bo!« so neverjetno zmagajali ljudje ob časniki glave. Najbolj prav je imel menda Rok Grenka, živček savinjske regulacije, ki je vedno trdil: »Prestara je že, pa se ji je duša počez obrnila. Kar ugasnite ji še svečo!«

Dolenčeva hiša stoji tik ob poti. Toplo jesensko sonce je tudi Janeza premotilo, da je odprl okno, odgrnil temni zastor z njega: »Kakor v arestu se že ves teden premetavam, gledam skozi špranjo, kako orjejo drugi črne njive tja do Prebolda in se svetli kovanje na komatih v bratzi pokimavajočih kobilic. Kolikokrat sem si želel na fronti, da bi še enkrat videl, kako hodi sosed Rojnik na široko za plugom, jezno grize čik v ustih in benti konje: »Kramp nerodni, še varučke bi ti bilo treba...!« Zdaj pa gledam in čujem, pa mi je stokrat huje kakor sredi tiste svinjarije ob Piavi. Bolje bi bilo —.

Kakor blisk mu je odbil to misel prav pred nosom testasti obraz orožnika Mihla, ob katerem se je lesketal kakor kovanje Rojnikovih kobilic bridke bajonet. Kar vkopan je obstal Janez in so mu roke same ušle ob hlačna robova, saj je bil desetnik.

»Da homer ihn! Lepše je, kaj ne, v kamri kakor tam preko —.« je pokazal z gibom glave orožnik tja čez Ojstrico, za katero je vse dni in noči pogrmevalo kakor ob hudi uri. »Kar kapo na glavo, pa greva nazaj! Takšen je ukaz od tvoje komande, ne moja be-

RAZVOJNO DELO SOKOLA V SVOBODI

253.830 pripadnikov v 2027 edinicah. To so številke v katerih je danes izražena sila jugoslovenske sokolske armade. Leta truda, naporov in premagovanj so ustvarila iz skromne četice, ki je začela leta 1863 v beli Ljubljani močan zbor s sokolsko mislijo prepojenih bratov in sester. Vse te množice, ki verujejo v sokolsko poslanstvo in tvorijo po svojem prepričanju duhovno celoto, so danes zdravo jedro naroda, kateremu je v slovenskem svetu, posebno po zadnjih težkih pretrpetljivih, namenjena še težka in odgovorna naloga.

Težka je bila pot do tega razmaha. Vsi, ki niso ljubili svobode, so stajali v letih razvoja številne zapreke, ki pa vendar niso mogle zaustaviti poleta Tyrševe ideje. Zmagoslavje je nastopala svojo pot v slovanski svet.

Sokol ob prevratu

Prvi dan svobode je našel mnoge nepripravljene. Res so junaki napori zavezniškov dali slutiti skoraj konec kravega plesa, res so si utirali skozi sibirske stepe pot česki dobrovoljci, ki so bili prva sokolska armada v boju za osnovne človeške pravice, toda preveč smo živeli v ponizanju, da bi mogli pričakovati najlepše. Zato je nastopilo nekako razdraženo navdušenje, katerega je bilo treba krotiti z železno roko in strogo disciplino. Slovenski Sokoli so v teh dneh ustanovljali Narodne straže in tako vršili prvo nalogo v svobodni državi.

35.000 pripadnikov je štel Sokolstvo ob prevratu. Porazdeljeni so bili na tri zveze, slovensko, hrvsko in hrvatsko. Najmočnejša je bila hrvatska s 15.000 pripadniki, ker je slovenska zveza izgubila mnogo članstva v odcepitvi Primorske. Toda kljub temu je z 10.000 Sokoli predstavljala krepko, idejno najbolj dograjeno skupnost.

Jugoslov. sokolska zveza

Ze predvojni razgovori, posebno pa še medvojni, so ustvarili temelje prvega ideala sokolskega dela — združenje južnih Slovanov. V Novem Sadu je bil 28. junija 1919 objavljen sklep, po katerem so prenehale dotedanje zveze s samostojnim delom in so se združile v sokolsko zvezo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je že leta 1920 spremenila ime v Jugoslovansko sokolsko zvezo. Četudi je ta zveza nastala predvsem na osnovi čustev, ki so prevečala tri brate, je bila iskrena in je pokazala dalekovidnost sokolskih vodnikov, ki so že pred tem zborom spoznali, da se bo mogla samo močna in enotna skupnost protiviti vsem zunanjim nasprotnikom nove države in da bo samo takšna lahko reševala težka gospodarska in socialna vprašanja, ki so tvorila najtežje notranje-državno vprašanje.

Svoboda je dajala novih možnosti za temeljito delo. Mnogo je bilo zamujenega, mnogo slabega. Voja je oslabila v ljudeh čut odgovornosti, zaupanja in bratstva. Voja v silo je zmanjšala narodovo delovno viho in postavila v jasnejši obliki socialne probleme, ki so vnašali v preprosti narod nezaupanje in dvigali upravičen odpor proti vsem izkoriščevalcem narajočajoče bede.

Novo delo

Tu je sokolstvo pokazalo, da z zaključkom svetovne vojne njegovo delo ni bilo končano, temveč se je šele prav pričelo. Po svojem programu zasleduje sokolstvo srečo skupnosti, naroda, s telesnim in duhovnim dvigom poedinca. Zato je takoj nastopilo svoj pot v nove razmere. Zbiralo je pripadnike, ker se je zavedalo, da samo veliko število in trdna povezanost dajejo možnost, sodelovati pri reševanju najvažnejših narodnih vprašanj. Pri svojem delu nikdar ni odstopalo od osnovnih idejnih resnic, postavljenih po velikem ustanoviteljcu dr. M. Tyršu, temveč je vedno dosledno zasledovalo svoj cilj, vzgojiti narodu telesno in duhovno zdrave poedinca, ki bodo edini sposobni nositi narodove sedanjosti in tvorci njegove zdrave bodočnosti. V svojih stremiljenjih se ni izmikalo naporom, ki so v zvezi s telesno-vzgojnim delom in je zato tudi želo lepe uspehe.

Sokolski tekmovalci so bili sposobni meriti svoje sile na mednarodnih tekmah in olimpijadah z drugimi narodi, kateri so imeli podobne ali močnejše pogoje za najvišje uspehe. Dokazali so, da pravilna sokolska vzgoja usposablja tudi za te napore. Imena Štukelj, Sumi, Primožič spominjajo na največje mednarodne tekmovalne uspehe, ki so jih kdaj dosegli jugoslovanski tekmovalci na mednarodnem poprišču in na edina odlikovanja, ki jih je prejela Jugoslavija iz mednarodnih srečanj.

Sokolstvo narodu

Toda to je bil le drobec sokolskega dela. Glavne sile so bile posvečene narodu, ki je vedno bolj spoznaval vrednost sokolske ideje in v njej iskal rešitve pred dvomi, ki so vstajali v njem ob opazovanju političnega razvoja mlade države. Telovadnice so se polnile z mladino in rastle so novi domovi. Že 1. 1922 je štela zveza 399 društev s 66.000 pripadniki. Leta 1928 se je

število povišalo na 435 edinic s 73.500 pripadniki. Domov, kateri je bilo v letu 1922 le 20, je bilo leta 1928 že 71. Vse delo za to množico je počivalo na požrtvovalnih poedincah, ki so žrtvovali vse za razmah sokolske ideje. Organizacija je sicer uživala naklonjenost državnih oblasti, toda živela je izključno od lastnih sredstev. Vzoredno s sokolstvom sta delovali v času do leta 1929 tudi Orlovska zveza in Delavska telovadna zveza, ki pa sta bili premalo svobodni, da bi mogli ostati neodvisni od političnih strank, katerim sta idejno in dejansko pripadali.

Sokol kraljevine Jugoslavije

Nastopilo je leto 1929. Težko politično ozračje je oviralo tudi sokolsko delo, toda ni ga moglo zapeljati na stranpoti, ker je bila dovolj zdrava osnova, na kateri je stala vsa ogromna sokolska stavba. Izšel je znani zakon, s katerim je bil ustanovljen Sokol kraljevine Jugoslavije. Nekateri so ga smatrali za priznanje dotedanjemu sokolskemu delu, posebno še ko v društvih, kolikor se tiče idejne strani, ni nastopila nobena sprememba, nasprotno so povsod priznavali, da sokolstvo svojega dela sploh ni prekinilo, temveč je nova tvorba je nadaljevanje stare sokolske zveze in temelji na idejnih osnovah, ki sta jih postavila Tyrš in Fügner svojemu prvemu društvu. Drugim zopet je bil zakon ovira, ki je pomenjal nedopusten poseg v tradicijo demokratične združbe in jim ni dovoljeval, da bi še nadalje pripadali sokolski družini. Mnogi med njimi pa so kmalu uvideli, da samo delo upravičuje kritiko in da bodo mogli le z aktivnim poseganjem v dogodke preprečiti posledice, katerih so se v svoji malodušnosti bali. Vstopili so zopet v sokolski krog in kmalu spoznali, da je dobil zakon strašne oblike samo vsled zlobe nasprotnikov, ki niso mogli prebrati, da je bilo ravno sokolstvo dano v delu za obče narodno zdravje najvišje priznanje.

Število pripadnikov

Navedena sprememba je najprej povzročila padec pripadnikov na 72.800, toda že kmalu so se pojavile nevarne posledice novega stanja. Število pripadnikov je v letu 1930 naraslo na 114.500 in s tem povzročalo vodstvu težke skrbi, kako vso to armado pravilno vzgajati in tako upravičiti zaupanje, ki je bilo stavljeno nanj. Zdrava ideja in krepka volja so prebrzdali tudi te težave in omogočili še nov do-

tok bratov in sester. Vedno krepkejša je bila armada in je štela leta 1934 že 332.000 pripadnikov. Res so mnogi skušali izrabljati svojo sokolsko pripadnost in si s pomočjo nje ustvariti boljše življenjske pogoje, toda število teh ni bilo tolikšno, da bi moglo okužiti celotno organizacijo. Pokazalo se je, da leta 1935, ko je nastopila politična sprememba, ki so jo mnogi smatrali tudi za uvod h koncu sokolskega dela. Število je padlo na 300.000, v naslednjem letu še mnogo nižje na približno 220.000, dokler se ni po prvem preplahu zopet dvignilo na 253.800. (Najmočnejša je beogradska župa s 34.000 pripadniki.)

Toda to so sedaj res Sokoli iz pripravnice, brez vseh onih, ki jim je bilo sokolovanje dolžnost oz. legitimacija, s katero so bili vedno pripravljeni uveljaviti svojo osebnost.

Število edinic

Bolj kot število pripadnikov pa je mero-dajno za prikaz razširjenosti sokolstva število edinic. Teh je bilo 1936 leta 2352 s 227 domovi. Skoraj vse edince imajo letna telovadišča, ki so bila vedno uredena s prostovoljnimi delom članstva, mnoge tudi kopališča, planinske kočice in druge naprave, ki služijo izključno zdravju in napredku mladine, a tudi starejših pripadnikov.

Redko katero večje naselje je danes brez sokolskega gnezda. Številne čete delujejo na podeželju in širijo tudi med kmetiskim narodom zdravo sokolsko misel. Delavci in meščani se zbirajo v društvih. Vsem tem različnim stanovom mora biti prirojen način dela. Toda osnova ostaja vedno ista in je izražena v stremiljenju po telesni, navstveni in duhovni izpopolnitvi poedinca, ki naj tako postane koristen člen narodne skupnosti. Da se sokolstvo v svojem delu ni moglo ogniti nobenemu problemu, pričajo uspehi na različnih poljih narodnega življenja. Celo gospodarska vprašanja pa niso tuja, o čemer pričajo posebno delo v mostarski župi, ki je izjemno naslovelo na priznanje tudi v tisku nasprotnikov sokolstva. Reševanje socialnih vprašanj pa tvori danes v organizaciji drugo najvažnejše vprašanje poleg telesno-vzgojnega, kar je potrdil zbor župnih načelnikov v Kaštel Suturcu 1. 1937. Društva, župe in zveze osnavljajo socialne odseke, polkzušajo s praktičnim delom na tem polju in iščejo rešitve, ki bi bila v skladu s sokolskimi cilji in bi obenem nudila poedincom in narodu največ koristi.

DVAJSET LET NAŠEGA SPORTA

Dvajset let sporta v svobodni državi! V razmeroma kratkem razdobju se je mladi jugoslovanski sport naglo dvignil in je v nekaterih panogah že na mednarodni stopnji. Koliko dela je bilo treba za tak razmah! Voja vira je popolnoma uničila borme pojave sportnega udejstvovanja, ki so ga kazale nekatere dežele bivše avstro-ogrške monarhije in predvojne Srbije. Treba je bilo na novo začeti z delom in zasadiati lopato v popolnoma neobdelane poljane. Organizacija skoraj vsega jugoslovenskega sportnega pokreta je izšla iz Zagreba. V hrvatski metropoli so bili ustanovljeni skoraj vsi sportni savezi in Zagreb je bil dolgo časa matrica vseh naših sportnih panog. Šele z naglim porastom Beograda se je pričel tudi v bivših srbskih pokrajinah nageljši razvoj in vse kaže, da se dolgoletna konkurenčna borba med Zagrebom in Beogradom nagiblje v korist drugega, kar je tudi po številu prebivalstva povsem naravno. Tudi tretja jugoslovanska metropola ni stala v tem boju ob strani. Dravska banovina je že po svojem ustroju in legi imela pred drugimi boljše pogoje za razmah nekaterih sportov. Tako je Ljubljana postala središče jugoslovenskega smučarstva in edini savez, ki ga imamo v Ljubljani, je zimskosportni. Še v dveh drugih panogah se nam ni bati primerjave: v lahki atletiki in v plavanju. Sploh smo Slovenci v vseh panogah, ki niso zgrajene na kolektivnosti in odloča v prvi vrsti posameznik, med najboljšimi v državi. V telovadi bi naš Sokol že od nekdaj zavzemal zaviden položaj tudi po mednarodnem merilu in ga je ohranil do danes, čeprav je v poslednjem času začela napredovati tudi ostala država.

Nogomet

V novi državi je bil med prvimi organiziran nogometni savez. Ta sportna panoga je pri nas izredno popularna in danes skoraj ni večjega kraja, kjer ne bi bilo nogometnega društva. Srednjeevropski nogomet je poleg matičnega angleškega, veljal že od nekdaj za najmočnejšega predstavnika te panoge. Razumljivo je, da se je sprito take soseske naglo razvijal nogometni sport tudi v Jugoslaviji in da so mu bili učitelji česki in dunajski

trenerji, katerih vpliv se pozna še danes. Dolgo let je v nogometu prvačil Zagreb. Njegovi predstavniki Gradjanski, Hašk in Concordia so bili dolgo časa vodilni v naši državi in rezultati z njimi merilo lastnega napredka. Polagoma je vzrasla tudi v drugih mestih močna konkurenca, v Beogradu, Splitu, Ljubljani, Sarajevu in Subotici. Prvi naš državni prvak je bil Gradjanski s slavnimi igralci kakor Vrdjuka, Perška, Rupec, Heinlein, Šifer, Graneč i. dr. Za Gradjanskim je prišla na vrsto Jugoslavija, ki je nato 2 leti nosila naslov prvaka, dokler ga ji ni spet odvzel Gradjanski, a samo za eno leto. V sezoni 1926/27 si je priboril državno prvenstvo Split po svojem zastopniku Hajduku, ki je bil tedaj na višku. Naslednji prvak so bili spet Gradjanski, nato Hajduk, zatem prvi Concordia in v sezoni 1930/31 BSK. Od tega leta dalje je ogromen razmah zahteval spremenjeno tekmovalno in se je državno prvenstvo odigravalo po skupinah. Spet je zmagala Concordia, nato pa je začel prevladovati Beograd, čigar zastopnik BSK se je pokazal vsem nasprotnikom premočen. V vseh teh letih je bil stalno zastopan v borbah za najvišji nogometni naslov v Jugoslaviji tudi slovenski nogomet. Do 1. 1927 je edino Ilirija branila čast slovenskega nogometa. Naslednje dve leti se je uveljavilo Primorje, nato spet Ilirija, dokler nista oba kluba sodelovala v prvenstvu. Po fuziji obeh najboljših ljubljanskih klubov je nastalo novo društvo »Ljubljana«, ki nas odslej stalno zastopa. Kljub vsem naporom se mu ni posrečilo doseči vidnejšega mesta med najboljšimi, čemur so največ krive finančne prilike, v mnogem pa tudi svojestvenost te igre — kolektivizem, kar gre menda na rovaš planinske lege in podnebja.

Kolesarstvo

Druga panoga, ki se je med prvimi uveljavila v novi jugsl. državi je kolesarstvo. Kolesarski savez je bil ustanovljen že 1. 1919 v Zagrebu. Zagreb je tudi vsa leta imel najboljše dirkače, ki so si do 1. 1925 osvajali naslove državnih prvakov. Državno prvenstvo je bilo skoraj vsa leta na tradicionalni progi Zagreb—Ljubljana ali obratno. Od 1. 1919 do 1921 je bil ne-

prekinjeno prvak Zagrebčan Josip Pavlija, naslednja tri leta pa Gjuro Dukanović. Vsa ta časa in še dolgo potem smo bili edini nevarni tekmeči Slovenci. Vendar so naši najboljši tedanji predstavniki Ogrin, Rebolj, Šliković, Deržaj i. dr. zaman poskušali iztrgati Zagrebčanom palmo. Šele 1. 1925 se je Josipu Šolarju (Ilirija) prvič posrečilo prekiniti zaporedne zagrebške uspehe in priboriti prvenstvo Ljubljani. Samo za leto dni, kajti spet so se vrstile zagrebške zmage vse do najnovejšega časa. Ostali kraji so dolgo let igrali v dramatični borbi med Zagrebom in Ljubljano postranske vloge. Nekaj let šele so v tej panogi vidneje uveljavljali tudi Beograd, Varaždin in Maribor in še nekatera mesta, kljub temu pa lahko upravičeno trdimo, da smo Slovenci v kolesarstvu med najboljšimi v državi. Naš najboljši dirkač je Avgust Prosenik, Slovenec iz Brezice, ki nastopa sicer za Zagreb. Tudi najboljši predstavnik beogradskega kolesarstva je Slovenec Lavrih. Naši kolesarji so se uveljavili tudi v inozemstvu in so nas častno zastopali na velikih mednarodnih prireditvah.

Lahka atletika

Med prvimi je bila v Jugoslaviji organizirana tudi lahka atletika, krona vsega sportnega udejstvovanja. Tudi savez je bil ustanovljen v Zagrebu in ima še zdaj tam svoj sedež. Zagrebčani so dolgo leta prvačili in so skoraj v vseh panogah redno osvajali naslove državnih prvakov. Le mali Veliki Bečkerek je imel nekaj atletov, ki so se lahko Zagrebčanom postavili po robu. Med njimi velja zlasti omeniti bivšega madžarskega internacionalca prof. Ambrozyja, ki v metih kroglice in diska dolgo časa ni imel v Jugoslaviji enakovrednega tekmeča. Med najboljšie bivše atlete moramo prišteti Rudolfa Matza, prvostopnega Haškovega sprinterja, ki pa mu je ljubezen do glasbe prekinila nedvomno veliko bodočnost. Na kratkih progah so nato dolgo časa prvačili Slovenci s Perparjem, zdaj zdravnikom v Planini na Krasi. Njemu sta se pridružila še Valtrid in Stjepanik, pozneje pa Skok in Kovačič. Lahka atletika se je naglo razvijala. Zagreb se je moral boriti za primat, kajti v Beogradu in Ljubljani sta mu vzrasla dva enakovredna tekmeča. Ko so zadnja leta tudi ti dve mesti dobili trenerje za lahko atletiko, je Zagreb zmerom bolj zaostajal in danes že lahko rečemo, da se med središči jugoslovenske lahke atletike imenuje Zagreb šele na tretjem mestu. Izredne sposobnosti so pokazali slovenski atleti v tehik na dolge proge. Te so postale izključno slovenska domena in kljub vsem naporom ne zmore niti eno mesto v Jugoslaviji tekača, ki bi mogel kolikšaka ogrožati slovenske dolgoproge. Sploh smo Slovenci v tej sportni panogi pokazali izvrstne uspehe. Dobra tretjina vseh državnih rekordov je v rokah slovenskih atletov, med katerimi so na prvem mestu člani Primorja. Ljubljana je lahko upravičeno ponosna na ta klub, ki je že nekaj let nepretrgoma državni prvak kot klub. Zlasti poslednja leta ni moglo sestaviti reprezentance, kjer ne bi na progah od 400 m pa do maratonskega teka izključno prevladovali ljubljanski atleti. Primorje se zlasti ponaša s svojo »celjsko« gardo Pieterškom, Gorškom in Martinjem. Od dolgo-progašev je Krevs že dolgo časa brez konkurence v Jugoslaviji. Tudi Ilirija ima nekaj elitnih jugoslovenskih reprezentantov kakor ing. Stjepanika, Bručana, Bratuza. Nekaj prvostopnih slovenskih atletov je prešlo v zagrebški tabor, ki po vsej sili skuša ponovno igrati prvo violino v jugoslovenskem lahkoatletičnem sportu. Med temi je omeniti Kotnika, bivšega člana Ilirije, ki je nedvomno eden največjih talentov, kar jih je dala Jugoslaviji ta sportna panoga. Jugoslavija se sicer po-

čas, toda vstrajno bliža mednarodni stopnji, bi jo pa že lahko dosegla, če ne bi bila vezana edino na zasebno pobudo. Med vse ml. sportnimi panogami, kar jih gojimo v Jugoslaviji, je lahka atletika prav gotovo najbolj strogo amaterska in je morda baš zato pokazala tolikšen napredek.

Plavanje

V Zagrebu je bil ustanovljen tudi plavalni savez. Za plavalni sport so dani v naši državi vsi pogoji in bi se lahko uvrstila med prve države v Evropi, če bi imeli dovolj ustrezaajočih sportnih bazenov, zlasti pa takih, kjer bi bil omogočen trening tudi v mrtvi sezoni. Da so se nekateri naši plavalci kljub temu povzpeli na mednarodno višino, je zadosten dokaz, da bi lahko Jugoslavija postala v plavalnem sportu velesila. Če bodo uresničene želje naših plavalnih središč glede zgradnje zimskih bazenov, bo jugoslovanski plavalni sport kmalu zavzel v svetu stopnjo, ki bi jo sicer že davno imel. Eden naših največjih pobornikov te panoge je bila od vsega početka sušska Viktorija. Bila je tudi prvak na prvem državnem prvenstvu 1. 1921 na Bledu. Prva leta je bil njen najostrejši tekmeč Somborsko sportsko združenje, ki pa je stopilo v ozadje, ko je kljub njegovim najboljšim tekmovalcem Sendjerji plavaljuju slovo. Pojavil se je nov pretendent splitski Jadran, ki mu pa je šele 1. 1927 prvič uspelo, da je vrgel 6-letnega prvaka s prestola. Nevaren tekmeč je postal tudi patricijski Dubrovnik, ki je v »Jugu« zbral najboljše plavalce dalmatinske južne obale. Dubrovčani so se izkazali zlasti v waterpolu in od 1. 1925 dalje je njih moštvo nedvomno najboljšje v Jugoslaviji.

Plavalni sport se v dravski banovini ni mogel razviti, dokler so ga gojili na rekah. Osmorski klub so imeli neprimerno dalejši in ugodnejši sezono in zato ni bilo med organizatorji slovenskega plavalnega sporta nikogar, ki bi veroval, da se bo državno prvenstvo kdaj preselilo na »kopno« in celo na planine. Kakor v vseh drugih sportih, je tudi pri plavanju pravila v Sloveniji Ljubljana. Tekme so bile na Ljubljani, kjer zaradi tekoče vode ni bilo govora o pravilnosti rezultatov. Sploh je pri nas trajalo zelo dolgo, da smo se seznanili z najmodernejšim slogom, s crawlom. Prva sta ga pokazala v Ljubljani nekdanja plavalca Primorja, brata Vrečko. Ko je ing. Bloudek zgradil Iliriji olimpijski bazen, je tudi pri nas plavanje naglo napredovalo. Ljubljana je začela resno ogrožati območje! V plavanju je bila dolgo časa prestolonaslednik, končno pa se je Iliriji vendarle posrečilo prenesti naslov državnega prvaka v Ljubljano. Že prej so si pa Slovenci leto za leto redno osvajali lovorike v skokih. Tradicija se je obdržala in še danes je Ljubljana-matrica skakalnega sporta, Jugoslavija se je na mednarodnem torišču, to je na olimpijadi ali evropskih prvenstvih uveljavljala le s pomočjo slovenskih plavalcev. Na pretekli olimpijadi v Berlinu se je Wilfan v hrbtini in prosti panogi plasiral v semifinale, skakač Žihner pa je uvrstil med svetovno elito. Tudi na lanskem evropskem prvenstvu v Londonu sta jugoslovanski plavalni sport zastopala zopet edino Slovenca Cerer in Žihner in sta dokazala, da spadata med najboljše Evropece. Že bežen pogled v lestvico jugoslovenskih rekordov nam pokaže, da je Ljubljana eden od odločujočih čimteljev te prelepe sportne panoge.

Zimski sport

Središče zimskega sporta je Ljubljana, kjer je tudi sedež jugoslovenskega zimskosportnega saveza. Odkar pošlita Jugoslavija svoje predstavnike tudi preko meje, ni reprezentance, kjer ne bi tvorili Slovenci absolutne večine. Zgodnja leta je smučanje sploh postalo izključna domena dravske banovine. Nikjer drugod v državi ni smučanje tako organizirano in nikjer nima toliko vnetih prisašev. Ta panoga se je razvila tako daleč, da je postala važen čimtelj našega narodnega gospodarstva, ki daje zaslužke najrazličnejšim panogam. Mnogi naši alpski predeli žive v nismo poznali: izdelovanje smučarskih Razvila se je industrija, ki je pri nas prej nismo poznali: izdelovanje smučarskih čevljev in smuč. Naša banovina pa ima tudi vse pogoje za tolikšen razmah. Društva so v teku let vzgojila kader izvrstnih tekmovalcev in postrebela tudi za polno-vredne narajoč. Nobena druga banovina nima toliko odličnih skakalnic, med katerimi pa zavzemajo prvo mesto planiške naprave, ki so ponesle ime Jugoslavije po vsem svetu. Šele ogromna planiška naprava je omogočila, da so smučarski skoki prekorčili 100 metrsko mejo, brzokone pa je mamutska letalnica v Planici odprla tudi povsem nova pota v gradnji veselskalknic.

Telovadba

Še dosti drugih panog se goji v naši državi, naš pregled pa naj obsega le še telovadbo, s čimer bi v glavnem podana revija naših najvažnejših telesno-vzgojnih panog. Sokol kraljevine Jugoslavije je najstarejša telesno-vzgojna institucija na slovenskem jugu. Že pred svetovno vojno so slovenski Sokoli nastopali zmagovito na mednarodnih prireditvah. Zvesti tradiciji jedu mlajši rod v svoji državi vztrajal na začrtani poti. Na svetovnem prvenstvu mednarodne telovadne zveze so bili Slovenci oziroma Jugoslovenci od 1. 1922 do 1930 nepretrgoma zmagovalci. 1. 1922 v Ljubljani je Peter Sumi, 1. 1926 v Lyonu isti in 1. 1930 v Luxemburgu Josip Primožič. Tudi na olimpijskih tekmah so se jugoslovanski telovadci krepko uveljavili. 1. 1924 v Parizu je bila naša vrsta četrta, med posamezniki pa je postal svetovni prvak v višboju Leon Štukelj in obenem prvak na drugo. Na naslednji olimpijadi v Amsterdamu je bila Jugoslavija tretja, v oceni posameznikov pa so se zlasti izkazali Štukelj, Primožič in Dergane. Tudi v najnovejšem času se v tem pogledu ni spremenilo in so naši Sokoli slejkoprej najmočnejše orožje Jugoslavije v borbi z ostalimi državami.

M. P.

se. Do Borovnice te pospremim, da ne zgrešiš pota. Tam ob Pivni se pa že sami pomenite,« se je zarežal uradni obraz pod pikelhavbo in sta se ostri konjci na kvišku se svedramih brk kar opasno zagnali proti višnjevo nahuklemu nosu.

»Kar podvija se!« je oblastno ukazal Mihel in stopil okoli ogla, da pride do begunca v hišo skozi vrata z dvorišča.

Komaj je utonila za ogrom orožnikova glava, že se je pognal Janez skozi okno. Tlesk okovanih podplatov na trdo je vrgel tudi Mihla izza ogla. Kakor star lovec je urno butnil s kopitom ob svojo desno ramo in tipal, tipal z jekleno cevjo za beguncem. Ta pa je skakal v negotovosti, kam naj gre, kakor zlevan zajec zdaj v to, zdaj v ono smer, dokler se ni pognal proti Ocvrkovi koruzi. Rezek strel je pretgal dobri jesenski popoldan. Preden je Mihel repetiral, je še samo vzvalovljena koruza kazala pot, po kateri je šinil Janez preko njive.

Na strel so se zgrnili, kakor bi bili kar tam v svežih brazdah čakali na to, ljudje od vseh strani in grozeče obstopili orožniki. Od vrta sem je s tridimi koraki prihitel Tone Bobik z vrhom lade jablane v roki:

»Najlepše drevesce ste mi odbili s strelom. Zahtevam odškodnino!«

»Tiho! Njemu je bila namenjena, ne drevescu,« je s povdorkom dejal Mihel, obešajoč počasi puško na ramo.

»Kaj smo zajci?« je zajčala zdaj mati Dolenka.

»Še puntarji bi hoteli biti? Vam že izbijemo vse to iz glave. S tisto vašo Jugoslavijo vred. Še so cesar na Dunaju, mi pa v Šempavlu!« je grozeče pogledal okrog sebe Mihel.

Ves zravnan je krenil orožnik z iztegnjenimi koraki, kakor da je na večbališču, po poti proti cesti. Ne kakor da gre med njimi umrljiv človek, kakor da prodira nepremagljiv stroj, so se odgrinjali ljudje s poti na obe strani kakor sneg ob snežnem plugu. Molče so stali. Le Muškerna Barba, osemdesetletnica ob palici, je svetovala:

»Pa bi se malo vzdignili...«

»Menda bi bilo zares dobro... saj res...« so plaho pritrjevale ženske, moški pa so se molče razhajali po svojih opravkih. Mati Dolenka je ostala sama naslonjena na tisti ogel hiše ob prazni kamri, si tiščala plavi predpasnik na vrte oči in brdilo intela.

Naslednjo noč je vzel Dolenčevega Janeza. Pobral je svoje vojaške reči, rekel domačim »Srečno!« in izginil v

noč. Iz bolnice v Trstu so dobili še karto, da je med potjo obolen in upa, da bo kmalu dober.

★

»Sedaj pa je!« je položil gospod Fortunat v sveženj na polici Janezov mrtvaški list. »Pneumonia cruposa bilateralis. Da, da, take zdrave in krepke pljučnica rada pobere, žnidarja nikoli. Pa še zadnjega je. Da ga je ubilo 1914. v Galiciji, koliko trpljenja bi se bil izognil...«

Pri Tenčevi Marjeti so duškali sejmarij z Andrejevega sejma. Gospodar Martin je pravkar dvignil svojo himno:

»Bog pa je dal, da je Adam zaspal...«, pa je padel tedaj Dolenčev Jaka ves bled v veselo družbo in kriknil tu za mizo: »Anza je mrtev. V Trstu je umrl za pljučnico. Je že prišel mrtvaški list.«

»Na vesti ga ima!« je nastali grobni molk prekinil Rožaj in udaril s pestjo ob mizo. Vsi so vedeli da govori o Mihlu. »Zdaj se mu pa utegne utepati.«

Pa se mu ni, vsaj do danes ne. Lepo je avanziral za Komandirja, zdaj pa živi — če še sveda ni medtem umrl — v miru in brez skrbi do pokojnine te naše Jugoslavije.

Slovenska kultura v Jugoslaviji

Alma Mater Alexandrina Labacensis

Ce hočemo spoznati in pravilno predočiti, kaj smo Slovenci pridobili z narodno državo v kulturnem pogledu, tedaj moramo primerjati predvojno stanje z današnjim. Mlajšemu rodu, ki je dorasel in se duševno izoblikoval že v Jugoslaviji, nedostaja gradiva za tako primerjavo. Mlajšemu rodu se zdi že samo ob sebi umetno, o čemer je starejši rod v habsburški monarhiji samo sanjaril. Odtod tudi razlike v presojanju vrednosti in učinkovitosti naše svobode.

Pogled nazaj

Za predvojno slovensko kulturno življenje je bilo posebno značilno to, da se je vsa naša kultura razvijala v znamenju boja za narodni obstoj in odpora zoper potujčevanje. V zvezi s tem prizadevanju naših politikov ni smelo imeti niti ene popolnoma slovenske državne gimnazije, prav tako so tudi druge srednje šole in strokovni učni zavodi stali v znamenju dunajske politike, ki je dopuščala, da je naše ozemlje postalo torišče ponemčevalnih poizkusov. Vsi uspehi teh prizadevanj pa so bili umetni, ves sistem je bil zgrajen na pesku, kajti slovenska narodna zavest je vzlic vsemu odporu prodirala v najširše sloje. Čeprav nismo imeli tik pred vojno slovenskih srednjih šol in slovenske univerze, smo si vendar umeli vzgojiti narodno izobraženstvo, ki se je z vneto oprijemalo podrobneje dela med ljudstvom. Prav posebno velja to o dijaških pokolenjih, ki so se šolali v Pragi in so zanesla k nam češke vzore političnega in kulturnega dela. Narodno zavedno izobraženstvo se je uspešno upiralo pritisku in raznim zvijačnim sredstvom, s katerimi so skušale avstrijske oblasti in zasebne organizacije (»Südmark«, »Schulvereine«) zlasti v severnih obmejnih krajih preprečiti prebujenje narodne zavesti. Zato je bilo kulturno delo med Slovenci važen sestavni del narodne politike in politika je obenem pomenila kulturno delo. Ta v zvezi z mladostjo in politiki na zdravilni podlagi je najznamenitejši znak slovenskega položaja pred osvoboditvijo. Nji gre hvala, da smo se kljub vsemu pritisku ne le ohranili, marveč celo v presenetljivi meri razvili svojo kulturo in tako vsaj s te strani pripravili narod za nove možnosti, ki so posilile z zgodovinskimi odločitvami svetovne vojne.

Vzlic nesporni in lepi kulturni višini pa smo vendarle bili kulturno močno ohranjeni. Res je, da so se razmahale literatura, likovna umetnost in glasba, toda iz znanosti — če izvajamo morda filologijo in pravoznanstvo — smo bili še daleč zadaj in mnogi naši znanstveniki so se morali udejstvovati v tujem jeziku. Nismo imeli v svoji oblasti vsega šolstva, na vseh koncih in krajih so zijale vrzeli, ki jim tudi naša organizacijska stremeljnost ni mogla biti kos. Za globoki in vsestranski kulturni razvoj nam je nedostajalo svobode in sredstev. Bili smo zatiran narod, ki je bil ves v boju za svoj obstanek, in to dejstvo je imelo neprestane posledice tudi za naša kulturna prizadevanja. Šele Jugoslavija je mogla rešiti vsa naša temeljna vprašanja in pospešiti popolno rast in dokončno izoblikovanje slovenske kulture.

Veliki darovi osvoboditve

To se je tudi zgodilo. Po prevojenju so najprej uredili, popravili in izpopolnili resnične temelje sleherne kulturne edinice: ponarodilo se je vse šolstvo od ljudskih šol preko meščanskih do srednjih in strokovnih. Naš naraščaj se odslej vzgaja v slovenskem jeziku in v narodnem duhu. Nedvomno je bil to eden najdragocenejših darov osvoboditve, ki ga je zgodovinski akt 1. decembra 1918 samo potrdil in uvrstil med najnujnejše državne naloge.

Ze 1. 1919 se je uresničila tudi nadaljnja stara zahteva naših narodnih voditeljev: dobili smo univerzo v Ljubljani. Šele sedaj je bila omogočena široka poglobitev vseh naših kulturnih prizadevanj in slovenska kultura načena s tem letom novo poglavje, kakor ga ni pisala še nikdar dotlej.

Ponaroditev vsega našega šolstva, razširjenje in povečanje učnih zavodov, ustanovitev cele vrste novih šol zlasti strokovnega šolstva in ustanovi

tev univerze z njenimi znanstvenimi instituti — to so vogelni kamni slovenske kulture v Jugoslaviji in neutajljivi znaki njene dejanske svobode in samouprave v narodni državi. Šele sedaj smo lahko zaželi polno narodno življenje in nastopili tisto plodno kulturno razdobje, ki sovpada z dvajsetimi leti naše Jugoslavije.

Napredek naše znanosti

Ustanovitev univerze (in univerza je pri vsakem narodu vrh kulturnega življenja, saj ni samo učni zavod, marveč zlasti pri malem narodu največje središče znanstvenega dela) — ta dolgo pričakovana ustanovitev je dala slovenski kulturi nov in daljnosežen pogon. Ljubljana je postala vseučiliščno mesto in na našo mlado univerzo ni prihajalo samo dijaštvo iz slovenskih pokrajin, marveč tudi iz ostalih pokrajin naše države, zlasti iz Dalmacije. Čeprav ne moremo reči, da bi univerza razpolagala z zadostnimi sredstvi in četudi bi si lahko želeli še marsikaj glede njenega delovanja v teh dvajsetih letih, je vendar univerza v Ljubljani, ki je dobila ime po svojem visokem zaščitniku, blagopokojnem kralju mučeniku Aleksandru I., v tem času trdno zgradila svoje institute, ki razvijajo svoje delo na globoko in široko. Vzporedno s tem je šel razmah naše znanstveno-organizacijske, raziskovalske, teoretične in praktične delavnosti. Dejstvo je, da so dandanes že na mnogih področjih, zlasti v tehničnem napredku, čuti blagodejen vpliv domače univerze. Njeni zemljepisci, zgodovinarji, prirodoslovci, pravniki itd. so se posvetili predvsem raziskavanju slovenske zemlje in slovenskega ljudstva in so v svojih spisih nagradili obilo važnega gradiva, ki je v mnogih primerih pomembno tudi s praktične strani. Tako delo so prej opravljali tuji ali pa naši strokovnjaki za tuj znanstveni sloves, marsikdaj je bilo enostransko in ni prinašalo neposrednih rezultatov, ki bi vplivali na občni napredek slovenske zemlje.

Predaleč bi nas vodilo, če bi hoteli v podrobnem prikazati značaj in uspehe tega dela. Ugotavljamo samo dejstvo, da je zedinjenje Slovencev v jugoslovensko državo odprlo nove, mnogo širše možnosti slovenskega kulturnega razvoja in da kaže ta razvoj po dvajsetih letih slovenskega življenja v Jugoslaviji visoko aktivne postavke, kakršnih nismo mogli nikdar prej vpisati v našo narodno bilanco.

Vedno večje izpopolnjevanje

V tem pravcu se razvijamo še dalje. Če se za hip še pomudimo pri organizaciji znanstvenega dela, tedaj naj omenimo kot posebne rezultate velik razmah slovenske znanstvene književnosti vseh strok in z njo tudi napredek našega znanstvenega jezika. Šolstvo raznih strok je tu opravilo in ponekod še opravlja vprav pionirsko delo, ki je v celoti še nepregledno in bi zahtevalo podrobnih pregledov po strokah.

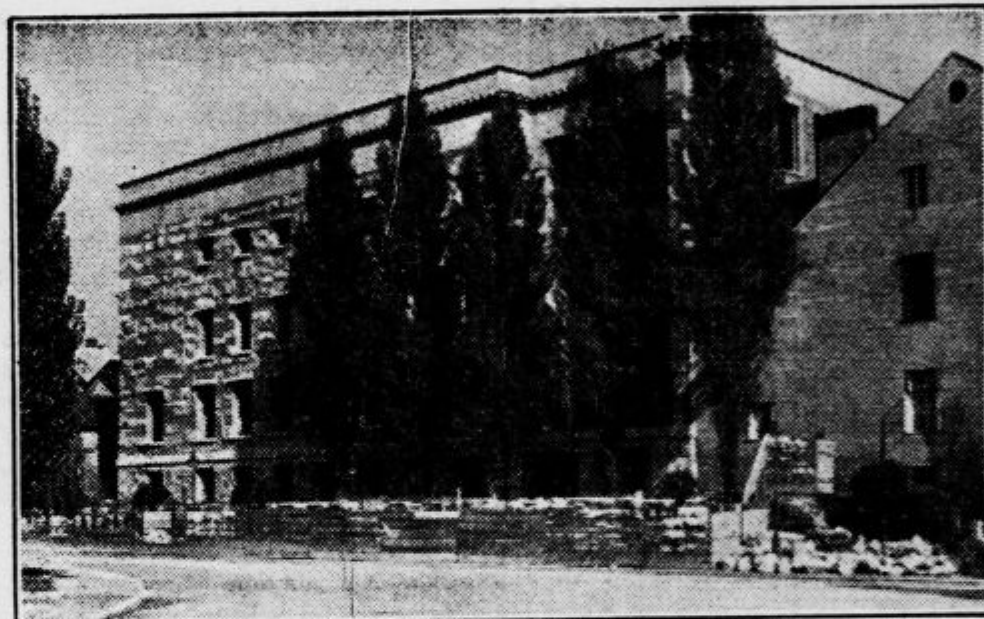
Tudi razne pomožne naprave so se razširile in povečale. Naj samo opozorimo, kaj je bila pred vojno licejska knjižnica v Ljubljani, ki je veljala za osrednjo biblioteko kranjske dežele. Po vojni se je spremenila in Državno študijsko knjižnico in sprejema dolžnostne izvode iz vseh pokrajin Jugoslavije: je po položaju tretja osrednja knjižnica v naši državi. Za dvajsetletnico Jugoslavije je postala vseučiliščna knjižnica in sredi Ljubljane je pravkar zraslo ogromno, monumentalno poslopje, v katerem bo ta knjižnica v doglednem času zavzela dostojne prostore. Po zaslugi krajevnih činiteljev in mestne občine mariborske je dobil tudi Maribor svojo študijsko knjižnico, kakor si je predvojni Maribor ni mogel ali morda ni hotel privoščiti. Ne smemo pozabiti tudi razširjenja muzejev, nadalje ustanovitve Etnografskega in Mestnega muzeja v Ljubljani, potem delovanja spomeniškega urada in naposled — kot krona vsemu kulturnemu prizadevanju — ustanovitve Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Akademija je bila ustanovljena ob koncu lanskega leta, potem ko jo je že več let pripravljalo Znanstveno društvo za humanistične vede, letos spomladi jo je s posebnim zakonom priznala država in nedavno je prosvetno ministrstvo imenovalo prvih osemnajst akademikov.

Novo življenje v literaturi in tisku

Ni dvoma, da smo prav v literaturi dosegli zadnjih petnajst let pred vojno velike uspehe, ki so nas približali sodobni evropski višini. Toda spisi Ivana Cankarja, lirika Otona Zupančiča in nekatera druga reprezentativna dela našega slovstva so začela šele po osvoboditvi (če izvajamo posamezne prevode, zlasti na češki jezik) prehajati ožje meje našega jezika in vzbujati pozornost tujine. Tudi v tem primeru je narodna država olajšala naše kulturno uveljavljanje v zunanjem svetu.

Kmalu po osvoboditvi in dobrih teden dni po zedinjenju je umrl Ivan Cankar. Generacija njegovih učencev in častilcev je stopila na plan šele po 1. 1919. V naši literaturi je bilo čutiti, da so se obzorja odprla mnogo širše kakor kdaj poprej, v naše duhovno življenje je vstopal kvas novih idej in povzročal značilne pojave, ki spremljajo naše slovstvo skozi dve desetletji svobodnega razvoja v narodni državi.

V poeziji je potekal razvoj v glavnih obrisih tako, kakor pri večjih narodih v tem obdobju: od ekspresionističnih poskusov smo prehajali k liriki s socialno tematiko in k poeziji nove stvarnosti. Po količini je lirčna proizvodnja povojnih let prekosila predvojni letno povprečje, toda po kakovosti smo zaostajali za prejšnjo Moderno, čeprav se je uveljavilo nekaj resničnih tvornih talentov, ki so dali našemu pesniškemu jeziku obilo novih odtenkov in lepote. V splošnem pa se je pomen lirike v našem duhovnem življenju zmanjšal in tudi njo je zadela ista kriza kakor tare poezijo pri vseh večjih narodih.

Vseučiliška knjižnica, najznamenitejša nova palača v Ljubljani

V pripovedni prozi se je uspešno uveljavila tako zvana srednja generacija, ki je obnovila na večji kvalitetni višini stari realizem, delno pa se je napajala ob vzorih Cankarjeve lirčne proze. Kakor povsod na zapadu, je bilo tudi pri nas največ povpraševanja po romanu in vsi pomembnejši pisatelji so se poizkusili v »velikem tekstu«. Pri mlajših prevladuje stremeljenje po »romanu s tezo«, hrbenica vsebine je v pretežni večini romanov socialno vprašanje, opaža se prodornejši študij okolja, dejanskih socialnih razmer, v katerih žive naš delavec, kmet in meščan. Povojne razmere so razširile geografski prostor naše pripovedne proze (Prekmurje, Dravsko polje, Slovenske gorice), socialni tematiki so se pridružili tudi izseljenski in narodno-manjšinski problemi. V splošnem je prevladovala in še prevladuje dokumentarna in reportažna snov nad čisto fiktivno epiko, pa tudi nad satirično in humoristično povestjo. Mladi rod, ki je zrasel že v narodni državi, je dal več talentiranih pripovednikov, ki mnogo obetajo tudi za tretje desetletje slovenskega življenja v narodni državi.

V dramatikah smo za razliko s predvojnimi razmerami, ko je šele zadnje desetletje dalo nekoliko pomembnejših poizkusov, napredovali z velikimi koraki. Dokaj zasluge za ta razvoj ima obstoj dveh stalnih dramskih ansamblov (v Ljubljani in v Mariboru) in s tem večja možnost, da se kolikaj zrelo domače delo uvede na oder. Za-

radi uspešnega razvoja domače režiserke večine in igralske umetnosti se je slovenska dramska produkcija znatno izpopolnila v svojih formalnih lastnostih, vsebinsko pa se je sukala okrog istih časovnih vprašanj, kakor ostala literatura. Bolj kakor v drugih literarnih panogah opažamo v dramatikah vpliv tvorbo močnih dramatikov iz srbskega in hrvatskega kulturnega kroga.

Po vojni se je na veliko razmahnila tudi esejistika in publicistika. Število literarnih in publicističnih revij je naraslo, problematika novega, na zunan in na znotraj razkvašenega življenja je močno pospeševala razmah domače publicistike, segajoče od literarnih člankov na vsa področja moderne življenja. Prav tako se je razširila kritika (literarna, likovno-umetnostna, glasbena), dasi se še vedno ne moremo ponašati s kritiki velikega, evropskega formata, ki bi oplodili duhovno tvornost svoje generacije.

Ob nedavni jubilejni razstavi slovenske knjižice je bilo mnogo besede o razmahu slovenske knjižne proizvodnje. Statistika nas poučuje, da je izšlo pri Slovencih po prevratu nad dvajset tisoč knjig in brošur, kar je — če primerjamo s tem številom slovenskega čitajočih ljudi — vsekako visoka številka. Zdi se, da smo v tem pogledu prekosili mnoge druge narode. Razmah slovenske knjižice je v nemali meri posledica našega novega položaja, ki nam je bil dan z narodno državo, dalje razširjenja naše splošne prosvete in narodne zavesti v najširše plasti in smotrne organizacije knjižnega konsuma zdaj v obliki knjižnih družb (nove družbe: Vodnikov in Cankarjeva družba, Kmetijska matica), zdaj v obliki predplačilnega sistema, ki se je

uveljavil v zadnjih desetih letih skoraj pri vseh naših založbah. Posebno je narasla prevodna literatura, ki se je v primeri s predvojnimi razmerami dvignila tudi kvaliteto in potrdila, da so se obzorja slovenske kulture močno razširila. Iz slovenskega in nemškega sveta smo sedaj na široko pogledali v svet romanskih in anglosaških kultur ter celo na Vzhod in v antiko.

Obsežna razstava slovenskega novinstva v jeseni 1. 1937 je izpričala naš ogromni napredek na področju tiska. Od 1. 1918 do 1. 1938 je izhajalo pri nas več periodičnih publikacij kakor poprej celo stoletje. Vzrok je treba iskati v spremenjenih, za nas mnogo ugodnejših političnih, socialnih, gospodarskih in kulturnih razmerah in posebej še v velikem valu zanimanja za javno življenje, ki je po osvoboditvi poplaval vse plasti naše družbe. Naši dnevniki so se razširili in povečali, pri čemer je zlasti napredna žurnalistika dajala ton vsemu razvoju in dosegla višino, ki visoko prekaša naše predvojno novinstvo. Dnevnik (in pri kmečkih ter delno delavskih slojih ljudski tednik) so postali vsakdanja duševna hrana množic. Tudi kultura je dobivala odtod mnoge doneske, listi so bolj kakor kdaj prej širili nove ideje in podpirali kulturni razvoj. Tako so se dnevniki in politični tedniki še bolj kakor v preteklosti poprijeli kulturno vzgojnih nalog, ne da bi pri tem omejili — svojo prvenstveno politično funkcijo.

Oton Zupančič

Napredek tudi v umetnosti

Ni dvoma, da je dvajset let svobode vplivalo na razvoj likovne umetnosti, glasbe in gledališča, zakaj tudi umetnost je družaben pojav in je zato podvržena vplivom političnih, socialnih in gospodarskih sil. Naj na kratko omenimo samo nekatere rezultate: V slikarstvu se je po daljšem razvojnem iskanju in eksperimentiranju s formami uveljavil obenem s prevladujočim smislom za stvarnost večji nacionalni duh, izražajoč se zlasti v krajinih in v kompozicijah. Pojavila se je lepa vrsta novih talentov, močno se je razširila grafika, ilustriranje knjig, scenično slikarstvo, portret so dosegli za naše razmere nenavaden razvoj. V kiparstvu se je uveljavilo več mladih umetnikov, ki so se lahko vsaj nekoliko izživeli pri večjih javnih naročilih (spomeniki, plastične dekoracije pri stavbah i dr.). V arhitekturi je zlasti Plečnikova šola izorala daleč vidne brazde in močno vplivala na večjo urbanizacijo slovenskih mest. V organizacijskem pogledu so se naša likovno-umetnostna stremeljenja osredotočila okrog Narodne galerije, ki je uresničila stari sen o reprezentativnem domu slovenske upodabljačice umetnosti.

V glasbenem življenju smo se v novi državi posebno razmahnili, v nemali meri po zaslugi Glasbene Matice in državne konservatorije, ki smo ga dobili kot rezultat dotedanjih prizadevanj Glasbene Matice. Vse kaže, da bo ta razvoj še v letošnjem letu kronan z ustanovitvijo Glasbene akademije v Ljubljani. Naša vokalna in instrumentalna glasba je ves ta čas lepo zastopana v živahnem in uspešnem delovanju ljubljanske opere, prav tako v delu ljubljanskih mariborskih, celjskih in pujskih glasbenih korporacij. Naš glasbeni razvoj se je po prevratu izpopolnil zlasti v smeri instrumentalne glasbe. Slovenska zborovska pesem je zaslovela tudi v inozemstvu na turnejah pevskega zbora ljubljanske Glasbene matice, ki jo je popularizirala takisto po vseh večjih mestih Jugoslavije in tako obenem vzpostavila nebrezpomembne glasbene stike. Na široko se je razmahnila mladinska glasba (spominimo se samo uspehov »Trboveljskega slavčka, ki je vzbudil pozornost tudi izven Slovenije). V domači vokalni in instrumentalni produkciji smo dosegli uspehe, ki ne zaostajajo za reprodukcijami, premagali smo provincializem in zrasli z deli nekaterih povojnih skladateljev do mednarodne višine.

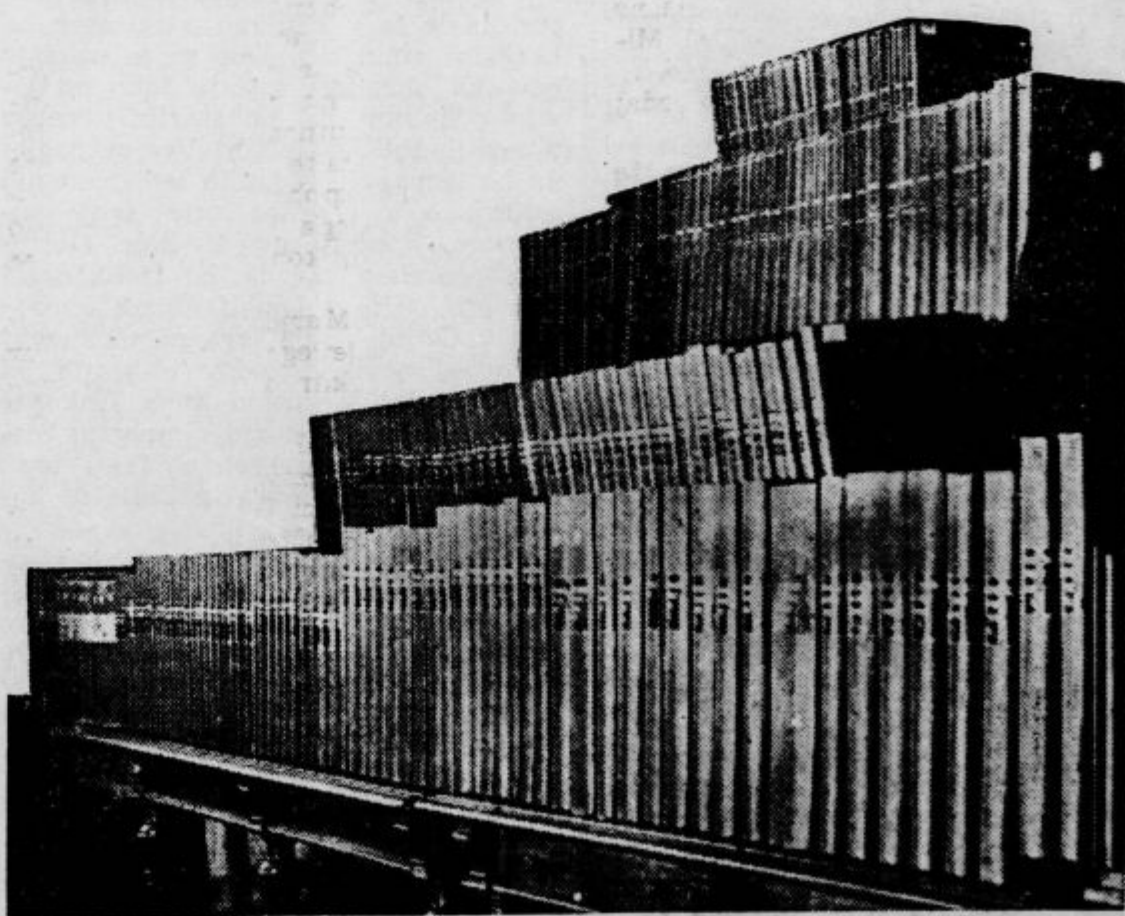
Naše gledališče — pri tem mislimo na delo profesionalnih igralcev in režiserjev — je v operi kakor v dramski panogi doseglo nivo, kakor ga ni imelo nikdar dotlej. K njegovemu razvoju sta bistveno pripomogli državna subvencija in ugodnejše socialne razmere, kakor so bile za slovensko gledališče v Ljubljani pred osvoboditvijo. Nekateri naši operni solisti obojega spola se uspešno udejstvujejo ali so se udejstvovali tudi na neslovenskih in celo inozemskih odrih. V drami smo po zaslugi strokovno izobraženih režiserjev dosegli zavirljivo višino uravnovešene ansambelske igre, ki pa kaže tudi nekaj posameznih protagonistov kot nadpovprečne umetniške osebnosti. Omogočeno je bilo tudi smotrnejše delo za inscenacijo.

Bilanca dvajsetih let

Ce primerjamo položaj slovenske kulture zadnjih dvajsetih let pred svetovno vojno, ko je naše narodno življenje doseglo dotedanji višek, s položajem v prvih dvajsetih letih po osvoboditvi, moramo priznati, da je Jugoslavija povzročila na vseh področjih slovenskega kulturnega udejstvovanja temeljne spremembe in ustvarila dolgo vrsto pogojev za uspešen razvoj in korenit napredek.

Ni dvoma, da marsikateri izmed teh pogojev ni bil izbrablen in da mnoge reči niso take, kakor bi upravičeno želeli. Vzlic vsemu so pogoji ostali in bo naloga tretjega desetletja, da v okviru splošnega političnega in kulturnega razvoja izpopolnijo vrzeli in odpravijo nedostanke.

Bilanca dvajsetih letih slovenske kulture v Jugoslaviji je torej visoko aktivna in lahko Slovenci tudi iz tega razloga prosimo usodo, da varuje Jugoslavijo in jo stori še močnejšo na zunan in na znotraj!

Zbirka »Slovenskega Naroda« in »Jutrac« v ljubljanski študijski knjižnici

NAŠ KMEČKI DOM IN UEDINJENJE

Misel na zedinjenje treh sosednih in sorodnih narodov, ki jih je napravila med vojno tuje nadvlado, se je gojila pred vojno le v ozkem krogu dijaštva in redkih izobražencev. Vzgoja širokih narodnih plasti pa je bila usmerjena v geslo: Vse za vero, dom, cesarja! Ta tuja očetnjava je bila tisti visoki malik, pred katerim je morala kloniti misel prostega naroda na prosti zemlji. S smrtjo mačehovske Avstrije je stopila ta prej skrita misel v ospredje tudi med kmečkimi življenji. Danes je narodna zavest celo v nekdanji najbolj potujeni kraji tako utrjena, da je ne bo nič več omajalo. S to narodno zavednostjo vstaja se je dvignila tudi pri kmetu stanovska zavest. Danes se kmet ne strahuje več svojega trdega in nevaležnega poklica; za vedno je izginila iz naših uradov sramotna pojava sramežljivega kmeta, vrtečega pri vratih kloboč v roki kakor beša: »Naj ne zamerijo, gospod, za vprašanje...« Vzporedno z osamosvojitvijo je korakala tudi izobrazba našega kmeta. Težko najdemo danes kmečko hišo, ki bi ne imela časopisa, v stotisočih prihajajo letno za letom knjige naših poljudnih prosvetnih društev pod kmečki krov. Vse to seveda ni ostalo brez vpliva na kulturni razmah naših vasi, ki je očiten.

Kakor pa je razveseljiv ta dvig kmečkega duhovnega standarda, tako smo v zadregi, da prav v hudi zadregi, ko primerjamo gospodarski standard našega kmeta pred zedinjenjem s sedanjim po dvajsetih letih svobode. Izvzamši le nekaj malo krajev ležečih ugodno ob mestih in večjih industrijskih centrih, moramo ugotoviti, da gospodarsko naš kmet ni napredoval, ponekod je njegovo življenje celo slabše, kakor je bilo pred četrst stoletjem.

Agrarna reforma je dala le v Prekmurju kmetom pomembnejše prioblastne orne zemlje, ki je pa novi lastniki ne znajo obdelovati povodnji, ker so zasuli od prejšnjih veleposestnikov vzdrževane odtočne kanale, ki so jim bili v mero zemlje vsteti. Drugod je prišlo zelo obilno gozdno bogastvo iz veleposestniških rok na novega titularnega lastnika na občine in danes vse to bogastvo komaj preživlja obilen uradniški aparat teh razlaščenih gozdov, kmečki posestnik pa strda sedaj prav tako, če ne še bolj, kakor je nekdanj ob obilni graščakovski mizi. Delitve srenjskih pašnikov (gmajni), ki so se v velikih primerih izvedle v zadnjih dveh desetletjih, so prinesle kmetom prav lepih koristi. Tam, kjer je bil prej zanemarjen pašnik z mršavo živino, so danes lepi travniki in njive; živad ne pušča gnoja na paš, temveč ga kmet skrbno konzervira na modernih gnojiliščih, da bi mu ne stradale njive. Z modernimi gnojiliščji je prišla v deželo komaraska nadloga, ki je leto za letom hujša in nam resno ogroža tujski promet.

ne turistične in tudi ne kmetijske organizacije se ne brigajo, da bi s oestro uredbo vsilili kmetu olajšanje in tako ugonobili komarasko zalego, obenem pa kmetom ohranili letno na tisoče stotov čistega dušika, ki puhti sedaj neakoriščen in nezavarovan v grezilo.

Kje so pa vzroki za to žalostno bilanco našega kmečkega napredka od zedinjenja sem? Kakor se upira pero, moramo vendar zapisati:

krivice našega kmečkega neuspeha je pomanjkanje gospodarske prilagoditve novim razmeram

Pred zedinjenjem je bil izvoz naših kmetijskih pridelkov usmerjen na tržišča, ki so po letu 1918 ostala izven mej naše svobodne domovine. Prva leta po vojni se ni kar nič opozila izguba našega dotedanjega trga za naše kmetijske artikole, saj so bili ogromni predeli naše nove države naravno izropani vseh živl, zlasti pa še živine. Ta dobri domači kupec pa se je naglo osamosvojil in postal spet sam prodajalec kmetijskih pridelkov.

Naš kmet je izgubil trg, ki ga je stoletja zalagal s svojim blagom.

Prizadevanja, da bi si spet pridobili svoje stare odjemalce, so hudo naporna, uspeha pa je bore malo, ker se danes vsak krčevito drži za trdo priboreni trg. Nele tuja tržišča smo izgubili, tudi na domačem trgu v Sloveniji smo dobili nevarnega konkurenta. Po večini ta ne pozna naprednega kmetijstva in so zato manjši njegovi pridelovalni stroški. Mimo tega ima tudi manjše zahteve njegovo življenje. Tako more iz dveh vzrokov nuditi ceneje svojo roko na našem trgu in spodirva danes našega kmeta dobesedno pred njegovim lastnim pragom. To konkurenčno blago res ne vzdrži kvalitete tekne s pridelki našega slovenskega kmetijstva, toda ceneje je in to odločuje pri odjemalcu. Zgovornejša kakor beseda so dejstva. Tako stane na primer pridelovanje enega kilograma krompirja našega kmeta med 50 in 70 parami, kakor je pač povprečna letina. Humozne nižinske njive na vzhodu pa dajejo z lahkoto dvakratni naš povprečni donos, zato pa lahko trgovina iz teh krajev znatno ceneje nudi krompir in ga tudi proda, zlasti velikim odjemalcem. Zares je naš domači pridelalec okusnejši, toda pri odjemalcu — izvemši nekaj tisoč izbirnežev — odloča danes predvsem cena. Isto je z živino. Slavonci redijo doberšen del leta svoje prašiče na prostem; kako jim bo konkurirala naša kmečka gospodinja, ki skrbi za pujska v udobnem hlevu že kar po človeško? Ta vzhodna konkurenca je ubila našemu živinorejcu domači trg, vendar pa kaže še na slabše. Danes izvažamo po klavnih cenah mlado plemensko živino v južne kraje, da nam bodo potem v nekaj letih s prirastkom od njih pregnali še zadnje repe iz naših kmečkih hlevov.

Niso to nikakršna črnogleda pretravanja, pisana za zeleno mlizo. Iz bridkega izkustva so rojene te hude besede. Zato pa je v njih že zametek za rešitev. Danes ve vsak kmet, da tako ne more več dalje, in se začnejo tudi zavedati in iščejo izhoda.

Edini izhod iz današnjega stanja na-

šega kmeta je intenzivacija pridelovanja in preorientacija posameznih kmetijskih panog. Tako zvana mešana kmetijstva kakor je pri nas vpeljana že od pamitiveka, je temelj vsega našega naroda, ker je tako narodu zagotovljena vsaj delna preskrba s stanovanjem in hrano. Culi so se že glasovi češ, naš kmet se naj prime posameznih industrijskih rastlin in naj opusti nedonosno mešano kmetovanje. Preveč pa je še razburkan svet okoli nas, da bi se mogel naš kmet s pridom oprijeti ene same kmetijske panoge, od katere izkupička bi mogel živeti. Zato moramo gledati, da

bomo dosedanjih pridelkov pridelali toliko, da bo po pokriti domači (hišni) potrebi preostalo še blaga za prodajo.

Edina pot k temu smotru in tudi najkrajša in najcenejša je boljše seme. Treba je zato takoj podvzeti vse potrebne mere za uvoz raznih obilno rodečih, pri tem pa zlahtnih sort od vseh vetrov in jih porazdeliti (za primeren denar seveda) po vseh vaseh naprednim kmetom, da bodo mogli že v bližnjih letih sami spoznati in se odločiti, kaj bo zanje in kaj ne. Živinoreja je še vedno nedonosna, zato je ne kaže si-

riti in bo treba seči po večjih množinah umetnih gnojil, kakor delajo to drugod po svetu. Naše stalne travnike moramo postopno preorati in nasaditi nanje sadno drevje. Sadjarstvo je edina panoga našega kmetijstva, ki ima bodočnost in bo stalno donosala denar v hišo. Naše sadjarstvo pa je obenem tudi edina panoga kmetijstva, na katero smo lahko ponosni v letošnjem jubilejnem letu. Toda tudi naše sadjarstvo ni nastalo kar samo od sebe, temveč je plod dolgoletnih prizadevanj uvidenih vodnikov, ki so nosili dolga leta vso težo neuspehov in razočaranj. Če bi imeli vsaj toliko pridelovalcev izbranega semenskega blaga za kopico drugih kmetijskih pridelkov, kakor imamo danes dobrih drevesničarjev, kje bi že bil napredek našega kmetijstva.

zganite se vsaj vi, strokovnjaki in pomagajte našemu kmetu do obilnejših pridelkov, da ne bomo čez deset let še enkrat v našo sramoto prisiljeni zapisati: Najbolje gre danes na vsaj najbolj nazadnjaškemu kmetu, ki ni vložil v posvetno nobenega denarja. Napredni njegovi sosede s svojimi ponosnimi marofi in modernimi gnojili, zato pa s

trementni dolgovi, pa so podobni moderni tovarni brez strokovnega vodje in brez zadostnih strovin. Modernizacija obrata se ni napredela, temveč komaj okvir zanj. Najprej pridek, potem vila! Če vzkljknli nekoč naš Ivan Cankar, ko se je neki kupec izgovarjal slikarju, da ne more kupiti slike, ker je nima v vili kam dati. Tako velja tudi za naše kmetijstvo isti stavek: Najprej povečanje pridelka, potem šele ahrambe zanj.

Mimo našega kmeta so šle vse socialne pridobitve (zdravstveno, neugodno in starostno zavarovanje), na katere gledajo z zadoščenjem in ponosom vsi ostali stanovci v državi, ki se koristijo s njimi. Tu bo treba še storiti.

Danes je končno kakor bela vrana redek kmečki študent na srednji šoli. Ko iščejo vzrokov za slabe šolske uspehe današnjega dijaštva, kar prezrejo najvažnejši vzrok: dotok nadarjenosti iz velikega kmečkega rezervoarja naša zaradi bede našega kmečkega doma. Kadar popolnoma vsahne in bodo izumrli dosednji oblikovalci narodne imovine, ki se s vsem drži čevljev hlevski gnoj, bo tudi konec naše kulturne samobitnosti. Mar smo zato v težavnem boju s tujci rešili narod, da bo sedaj zaradi nemarnosti nas vseh propadel?!

J. K.

Učne knjige

V zadnjih desetih letih se je prav mnogo razpravljalo o slovenskih učnih knjigah. Trdilo se je, da se jih hoče iztistiti iz slovenskih srednjih šol in nadomestiti s srbohrvaškimi. Ob dvajsetletnici je morda primerno, da ugotovimo, da je Jugoslavija pripomogla slov. učni knjigi do popolne zmage in da v zadnjih 20 letih ni bilo prosvetnega ministra ali režima, ki bi bil gojil gornji namen. V izdajanju slov. učnih knjig je nastal zastoj, ko je bila uzakonjena, pa ne morda iz protislovenskih teženj, monopolizacija učnih knjig in so slov. privatni založniki prenehali zalagati slov. učne knjige v strahu, da jih bodo izpodrinile slovenske monopolne. Proti monopolizaciji učnih knjig smo bili Slovenci enotnega naziranja. Zato se dosedaj vsled enotnega našega odpora ni izvedla in tako so naši privatni založniki zopet začeli izdajati nove slovenske učbenike. Večina naših učnih knjig je prev dobrih, nekaj je tudi slabših, mnoge pa so preobširne in tudi vsled tega za naše strošne razmere predrage.

Uspehi

Šolski učni uspehi so ob koncu šolskega leta prilično enaki sedaj kot pred vojno. Ako se trdi nasprotno, to ne odgovarja dejstvu. Morda so nekoliko slabši na zavodih izven Ljubljane in Maribora. Seveda pa je naval na srednje šole in zato izbira učencev za srednješolski študij povsem druga kot pred 20 leti. Zaradi prenatrpanosti razredov, prevelikih zavodov ter preobremenjenih profesorjev pa je današnja vzgoja premalo individualna in preveč površna. Današnji abiturienti mnogo več znajo, ko mnogo samostojnejši in odpornjši za življenje kot predvojni, toda imajo premalo smisla za sistematično in vztrajno delo. Morda je krivo temu tudi današnje nestalno, silno vznurkano okolje. Da je pa naša nacionalna in državljanska vzgoja tudi po dvajsetih letih našega šolstva v svobodni nacionalni državi še zelo pomanjkljiva, to so nam prav živo pokazali pretekli burni dogodki polni meseci.

Profesorji

Velik nedostatek naših srednjih šol je pomanjkanje profesorjev. Čudno se to sliši, ko vsak dan lahko čitamo, da 200 slovenskih absolviranih in diplomiranih filozofov zaman išče službo. Pouk na mnogih naših srednjih šolah je reduciran, profesorji morajo poučevati preko maksima svoje učne obveznosti in v razredih sedi več učencev kot je dovoljeno po zakonu. Ako bi se vse to upoštevalo ter nastavilo toliko profesorjev kot je potrebno, potem bi se reduciralo število brezposelnih diplomiranih filozofov vsaj za polovico in kakovost naših srednjih šol bi se močno dvignila. Upajmo, da bo vsaj 20 letni jubilejni drž. proračun odpravil to nepotrebno in hudo kri vsebujoče zlo. Pred vojno je bilo slovenskih profesorjev okoli 230, danes jih je pa okoli 450. Na srednjih šolah na ozemlju dravske banovine je pred vojno poučevalo 3400 dijakov 272 profesorjev (slovenskih in nemških), sedaj pa poučuje 12.700 dijakov okoli 450 profesorjev. Tudi iz te primerjave se vidi koliko premalo je nastavljenih profesorjev. Pred vojno je prišlo na 1 profesorja 12 dijakov, sedaj pa nad 28.

Zelo pereče vprašanje za starše je plačevanje šolnine, ki se je vpeljala šele v zadnjih letih, medtem ko jo v prvem desetletju Jugoslavija ni poznala. V Avstriji je bila šolnina občitljivjša in večja kot v Jugoslaviji. Lanskó leto je znašala v dravski banovini 819.000 din, a v Avstriji l. 1914 na istem ozemlju pri 4 krat manj učenceh 85770 k (857.700 din). Predvojno jo je plačalo 43% vseh dijakov, a l. 1937 38%. Sedaj je šolnina občitljivja zlasti za uradniške sinove, ki jo ne morejo biti nikdar oproščeni, ker vsak uradnik plača najmanj 800 din davka, pri katerem znesku se plačevanje šolnine začne. Za vse neimovite sloje so pa sedaj zelo občutljive razne vpisne takse in pristojbine, ki jih mora plačati vsak učenec in ki so l. 1937 znašale 1.212.000 din. Te so bile pred vojno mnogo manjše.

Ob dvajsetletnici naše države lahko ugotovimo: Jugoslavija nam je dala narodno srednjo šolo in pripomogla na njej sloveščini do popolnega razmaha. Omogočila je, da se je število naših srednješolcev povečalo, da jih poučujejo naši profesorji in da se je ustavilo potujevanje slov. srednješolcev. Učne načrte je v splošnem prilagodila današnjemu življenju. Njena naloga v prihodnjih letih pa je, da odstrani vse nedostatke in pomanjkljivosti in zgradi srednjo šolo tako, da bo najbolj ustrezala našim potrebam.

SLOVENSKI NACIONALNI ZDRAVNIKI

Dr. Ivan Oražen

Slovenski zdravniki zavzemajo odlično mesto med sosednjimi jugoslovanskimi kulturnega semena. Ze l. 1904 so ob priliki kronanja kralja Petra posetili Beograd in tam navezali stike s srbskimi tovariši. L. 1911 so skupno s srbskimi, hrvaškimi in bolgarskimi kolegi pri resnem znanstvenem delu krepili vezi bratstva. Ljubljancin dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški je tačas izrazil mnenje, da leži ves spas, vsa bodočnost jugoslovanskih narodov v tem, da se združijo na kulturnem polju. Izpovedal je mnenje, ki je bilo v bistvu tedaj prav tako resnično kakor je še danes. Še danes velja, da je politična enotnost Jugoslovancov le tedaj dobro utemeljena, če je zgrajena na kulturnem združenju. Na istem sestanku je dr. Edo Šlajmer zaželel, da se kmalu zopet snidejo jugoslovanski zdravniki v Beogradu pri otvarjanju srbske medicinske fakultete. Njegova želja je bila skromna, kajti niti deset let pozneje so se v Beogradu sešli slovenski, srbski in hrvaški zdravniki, da si kot državljani ene države, člani enega naroda ustanovijo skupno znanstveno in stanovsko organizacijo, prvo tako organizacijo, ki je že v svojem imenu »Jugoslovansko zdravniško društvo« izpovedalo jugoslovanski program.

Se predno je jugoslovanska misel zmagała na vsej črti, je slovenski zdravnik napotila na jug med Srbe bratška ljubezen, ko so šli pod vodstvom dr. Ivana Oražna, da lajšajo gorje srbskim junakom, ki so v balkanski vojni žrtvovali svojo kri za bodočnost Srbije in za bodočnost Jugoslavije. Med srbskimi ranjenci so slovenski zdravniki pokazali, da jim je jugoslovanstvo

živa srčna potreba. Tam so s svojim vzgledom potrdili staro resnico, da le dejanja ljubezni, sočutja, usmiljenja in poštrevanja dajejo nacionalni ideji pravo vsebino in moč. Njihovo delo naj bo tudi bodočim rodovom svetlo sporočilo, da je ljubezen brez dejanja mrtva.

Od zdravnikov, ki so se odzvali klicu svojega jugoslovanskega srca in kot znanstveniki in samaritani pripravljali tla prihajajoči skupni državi, jih je nekaj že odšlo od nas, mnogi drugi pa še z vso verno kakor nekdanj delujejo med nami, da ubranijo svojo setev pred strupenimi vetrovi vsakdanjih nevednosti.

Mnogo prezgodaj je smrt izrgala iz naše srede dr. Ivana Oražna, moža, ki je po polomu Avstrije najprej zagrabil s svojo sposobno roko vojaško sanitetno oblast in kmalu nato prevzel tudi posle civilne zdravstvene službe kot prvi načelnik zdravstvenega oddelka. Njegovi stanovski tovariši so imeli toliko zaupanja v njegovo strokovno sposobnost in njegove človeške in nacionalne vrline, da so ga soglasno po Zdravniškem društvu predložili za najvišja slovenska zdravstvena mesta. Njegovo delo je pokazalo, da je bilo zaupanje upravičeno. V najtežjih okoliščinah, ko so bile še široko odprte rane, ki jih je zasekala vojna slovenskemu ljudstvu, ko je težka epidemija gripe redčila vrste, ko je bilo treba pokazati, da smo tudi Slovenci sami

Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški

Dr. Edo Šlajmer

kos zdravstvenim nalogam, ki jih je popeljal za nas reševal Dunaj, je dr. Ivan Oražen tako spretno vodil zdravstveno službo, da je uspešno preprečil veliko zdravstveno nevarnost.

Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški je po prevratu prevzel težko nalogo, da je kot šefzdravnik organiziral službo pri delavskem zavarovanju. Bil je eden prvih, ki je spoznal, da bo treba s slovenskim ljudstvom gospodariti po načelu, ki pravi, da je le oni narod sposoben za obstanek, ki zna negovati in varovati podedovane dobre lastnosti. Opozarjal je na nauke o dednosti in jih poskušal popularizirati. Tudi v tem se je pokazal nacionalista.

Dr. Edo Šlajmerju je dala priznanje za njegovo nacionalno in strokovno delo zagrebška medicinska fakulteta, ko ga je imenovala za svojega profesorja. Po ustanovitvi Jugoslavije je bilo njegovo delo posvečeno bolniku. S svojo močnatostjo in doslednostjo je v nacionalnih zadevah dajal lep vzgled zdravniškim rodovom, ki so ob njem rastli, ni mu pa bilo dano, da bi bil bogate svoje skušnje zapustil medicinskemu naraščanju.

Izmed mnogih slovenskih zdravnikov, ki so že pred vojno in pozneje v osvobodjeni Jugoslaviji poklonili svoje znanje in svoje srce napredku nacionalnega zdravlja, nam l. december kliče v spomin predvsem one, ki so svoje življenjsko delo že zaključili. Onim pa, ki so prav tako kakor nekdanj v suženstvu tudi sedaj v nacionalni svobodi zvesti svojim mladostnim idealom, naj dvajsetletna svoboda vlije osvežujoče in pomlajajoče spoznanje, da se z njihovimi žrtvami gradi boljša bodočnost jugoslovanskemu človeku.

RAZVOJ NAŠIH SREDNJIH ŠOL

Z ustanovitvijo Jugoslavije so se vse srednje šole na ozemlju Jugoslavije takoj poslovenile in nemški profesorji so jih morali zapustiti. Srednje šole na slovenskem ozemlju, ki je pripadalo Nemčiji oz. Italiji, so ostale oziroma so postale strogo nemške oz. italijanske, ki na njih ni bilo več mesta za slovenščino. Medtem ko je bilo leta 1914 slovenskih dijakov na ozemlju, ki je prišlo pod Italijo, okoli 1150, jih je danes komaj še okoli 250. Na Koroskem jih je bilo pred vojno 100, sedaj pa niti polovico toliko.

V Jugoslaviji se je med tem število slov. srednješolcev skoro početrilo. Leta 1914 jih je bilo 3415, začetkom letošnjega šolskega leta pa 12.771. Pri tem pa ne smemo prezreti še mogočnega razvoja naših mešanskih šol. Pred vojno smo jih imeli 6, letos pa 50 z 9072 učenci. Tako hodi v srednje in mešanske šole v Sloveniji 21.843 učencev in učenk, poleg tega pa še 53.000 v višjo narodno šolo.

Kljub ogromnemu porastu učencev se število srednjih šol v dravski banovini v zadnjih dvajsetih letih ni mnogo povečalo. Nove srednje šole so le popolna gimnazija v Murski Soboti, drž. ženska realna gimnazija v Ljubljani, nižja mešana gimnazija v Mariboru in nižja uršulinska gimnazija v Ljubljani. Prva realna gimnazija v Ljubljani se je razvila iz predvojne

realke, III. realna gimnazija pa iz bivše nemške gimnazije. Tudi v Mariboru je realna gimnazija naslednica nekdanje realke. Bivša realka v Ljubljani obstoja le še v realnih paralelakah na I. realni gimnaziji. Zelo so se pa zato povečali obstoječi zavodi, tako po številu oddelkov kot po številu učencev v posameznih oddelkih. V tem pogledu bo treba v prihodnjih letih, ako naj srednje šole uspešno vrše svoje poslanstvo, opraviti mnogo dela. Obstojee prevelike zavode bo treba deliti (vse gimnazije v Ljubljani, ter gimnazijo v Celju), poleg tega pa ustanoviti še nekaj novih zavodov v krajih, ki jih do sedaj še nismo imeli. Tako se poteguje za novo nižjo gimnazijo Slovenj Gradec kot važen obmejni kraj, od koder do Maribora in Celja ni nobene srednje šole.

Zelo je zanimarjeno vprašanje srednješolskih poslopij. V preteklih dvajsetih letih se v tem pogledu ni skoro ničesar storilo. Sezidalo se je le novo šolsko poslopje za III. gimnazijo v Ljubljani. Število učilnic je na ta način ostalo skoro isto za 12.000 učencev kot je bilo l. 1918 za štirikrat manjše število učencev. Posledica je prenatrpanost učilnic ter dopoldanski in popoldanski pouk v istih premajhnih slabo prezračevanih učilnicah.

Pripominjamo, da morajo po zakonu zidati nova srednješolska poslopja

banovine. Za prihodnja leta se baje pripravlja gradnja novih srednješolskih poslopij v Ljubljani, Mariboru in Murski Soboti.

Notranji ustroj

In notranji ustroj naših srednjih šol? Prevladuje realna gimnazija, ki je najbližja življenju. Skoro popolnoma je izrinila realko. Klasična gimnazija, ki je v prvem desetletju močno izgubila na privlačnosti, je v zadnjih letih zopet pridobila na ugledu. K temu je brezdvomno pripomogla tudi propaganda. Interesantno pa je ugotoviti, da je bil tudi pri nas kot nekdanj v Avstriji v dobi gospodarskih konjunktur bolj v čast študij na realkah in realnih gimnazijah, v dobi gospodarskih kriz pa se je obisk klasičnih gimnazij zopet dvignil. Učni načrti naših srednjih šol so se večkrat izpreminjali. Tudi danes so predmet ostre kritike, ki zahteva novih reform.

Osnredni predmet naše realne gimnazije je materinščina, kateri je posvečenih veliko število učnih ur. Zelo razširjen in močno poglobljen je študij realnih predmetov. Latinsčina se poučuje z veliko naglico le v višjih razredih in zato ne more doseči tistih vzgojnih ciljev, ki se ji morda tudi v pretrani meri pripisujejo. Kot živa jezika se poučujejo na realni gimnaziji francoščina in nemščina, na klasični

NOVA SEZIJA

NOVE TIPE

NOVE CENE

Izdajamo celo vrsto novih tipov KÖRTING, BLAUPUNKT, SACHSENWERR

z najvišjo popolnostjo,

najboljšo izdelavo,

najnižjimi cenami!

RADIO-BIRKE

MESTNI TRG 9

TELEFON: 2456

Domače vesti

Današnja številka „Jutra“ obsega 16. strani. Prihodnja izide v soboto jutraj.

Današnja proslava 20letnice Jugoslavije v Ljubljani bodo lahko poslušali po vsej Sloveniji in tudi po vsem svetu, ker bo ljubljanska radijska oddaja postaja prišla ob 18.30 oddajati poročila s slavnostnega sprejema, ko se ustavi pred magistratom in bo govoril s balkona župan dr. Juro Adlešič. Po govoru bo položil pred spomenik kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja venec v imenu mesta Ljubljane kot glavnega mesta vse Slovenije. Na slavnostnem prostoru pred magistratom bodo nameščeni tudi zvočniki, da bo ljubljansko prebivalstvo lahko slišalo tudi vsa slavnostna sejo mestnega sveta. Slavnostno sejo ob 17. otvori Davorina Jenka overtura »Kosovo«, za njo bo slavnostni govor župana, dnevni red pa zaključijo narodna himna. Muzikalni okvir slavnostne seje preskrbi železničarsko glasbeno društvo »Sloga« pod osebnim vodstvom kapelnika, mestnega svetnika Heriberta Svetla. Častiljiva mestna hiša bo prvič okrašena z jubilejno preprogo, ki bo Ljubljano trajno spominjala na letošnje obletnico osvoboditve in zedinjenja našega naroda. Na preprogi prepleta slovansko lipo in slovenske nagelne bršljan, znamenje kmečkih upornikov in pristaev majske deklaracije, ki je naš narod vnela za svobodo in zedinjenje. Sredino preproge krasijo ljubljanski grb z letnico »MCMXXXVIII«. Krasno perzijsko preprogo je po načrtih mestnega inž. arh. Borisa Kobeta stakla tkalica orientalskih preprog »Mekka« v Subotici.

Otvoritev Protituberkuloznega dispanzera z Zdravstvenim domom v Slovenjem Gradcu. Po požrtvovalnem prizadevanju krajevnih protituberkuloznih lig v Slovenjem Gradcu je končno uspelo sedanjemu odboru krajevnih lig, da je s pomočjo in sodelovanjem vseh krajevnih čimteljev, to je Krajevnih PTL, mestne občine, vseh okoliških občin ter OUZD, Protituberkulozne zveze in Higienškega zavoda v Ljubljani privedel priprave za otvoritev Protituberkuloznega dispanzera tako daleč, da se bo uresničenje tega načrta izvedlo že 4. decembra 1938. Ističasno so uspela prizadevanja slovenske zdravstvene oblasti, da se v Slovenjem Gradcu otvori celoten Zdravstveni dom, ki je za te, v higienškem in socialnem pogledu tako zanemarljive kraje nujno potreben. Popolno sodelovanje privatne iniciative, združene s prizadevanji javne higienške službe je privedlo do tega, da sta se obe akciji lepo združili in da bo mogoče 4. decembra otvoriti v Slovenjem Gradcu celoten Zdravstveni dom skupno s Protituberkuloznim dispanzerjem ter z oddelki: dežji dispanzer, šolsko polikliniko in posvetovalnico za materje.

Cisto in duhteče perilo je veselje rodbine. Perite ga z »OVEN« terpenitnim milom in zadovoljni boste! Pecen je, krasno pere in je domač izdelek Fockove milarne iz Kranja.

Opozorilo zdravnikom. Razpisanih je 11 zdravniških služb (za specialiste in nespecialiste) na ozemlju drinske banovine. Podrobne informacije se dobe v Zdravniški zbornici v Ljubljani.

Materje! Zdjaj v hladnem času potrebuje otroške rokice posebno nogo. Kaloderma Gelee je idealno sredstvo za nego rok.

• Sneg in volkovi v vrbaški banovini. Na vsem področju vrbaške banovine vlada že nekaj dni prava zima in v katerih krajih tudi močno sneži. Največ snega je na planini Borj in Grmežu. Pojavljajo se tudi tolpe volkov, ki napadajo stajo in se klatijo celo v bližini vasi.

Iz Ljubljane

• Vse udeležence novinarskega koncerta ponovno opozarjamo na ugodnost, ki jim jo nudi Maloželezniška družba. Vstopnica velja za legitimacijo, ki daje tramvajskemu potniku drevi od 18. ure pa do konca pravico do enotne vozovnice za 1 din, s katero se lahko peljete iz vseh smeri in na vsako razdaljo do vogala Sv. Petra in Fignerjeve ceste. Z enako vozovnico za 1 din se lahko vračate tudi s koncerta, ne da bi bilo treba doplačati običajne nočne takse.

• Rezervne oficirje vabimo, da se udeležijo v čim večjem številu slavnostne poroke v proslavo 20letnice našega zedinjenja. Zbirališče točno ob 17.30 na Vodnikovem trgu ob Jugoslovanski knjižnici. Podobor Udruženja rezervnih oficirjev, Ljubljana.

ZA MIKLAVŽA

zelo prikladna darila nudi tvrdka

A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA

• Prihodnji koncert v Veliki filharmonični dvorani bo v petek 9. decembra zvečer. Ta dan bo nastopil najboljši ženski zbor v državi »Žensko muzičko združenje« iz Novega Sada. Zbor je že znan našemu koncertnemu občinstvu in je najljubši ženski zbor v državi. Podrobnosti bodo sledile.

• Miklavževanje pri Soloku I. na Taboru bo za odrasle v soboto 3. decembra ob 20. Po razdelitvi daril ples. Sprejemanje daril isti dan ob 14. naprej. Za deco bo Miklavževanje v ponedeljek 5. decembra ob 16. in se bodo sprejemala darila isti dan ob 10. dopoldne naprej v uterenu na Taboru (vhod nasproti vojaknice).

• Šentjakobski gledališki oder ponovi v soboto in nedeljo zvečer Golarjevo komedijo »Vdovo Rošinko«. Komedija je vsebinsko izredno pestra in živahna, naslonjena na domačo grudo in zelo blizu našemu čustvovanju. Posamezni prizori vzbujajo prišten smeh in ustvarjajo najvedrejšje razpoloženje. Občinstvo je pri vseh predstavah spremljalo tok dejanja z vidnim zanimanjem in je živahno odobraval posameznim igralcem. Že danes opozarjamo občinstvo na ti predstavi.

• Društvo »Tabore« v Ljubljani poziva člane, da se udeležijo slavnostnega sprejema, ki ga priredijo ljubljanska društva pod okriljem mestne občine v proslavo 20letnice zedinjenja danes ob 17.30 izpred Vodnikovega trga. Člani naj se zberejo ob 17. v društvenih prostorih v Nunki ulici 3, odkoder bo skupni odhod na Vodnikov trg. — Odbor.

Volite, volite! Lutz-pečl, tovarna Ljubljana VII, tel. 32-52.

• Smučarski klub Ljubljana priredi letos svoj tradicionalni Miklavžev večer v stekleni dvorani restavracije Uniona 7. decembra. Klub bo praznoval letos 10letnico obstoja in bo priredil vsestransko pestro, posebno glede na obilen spored, odlične solistične nastope in originalno dekoracijo. Vsem članom in prijateljem kluba, ki se hočejo ta večer res od srca nasmejati in dobro zabavati, priporočamo, da si 7. decembra rezervirajo za to prireditev. Eventualni dobiček je namenjen v fond za enotno in kompletno opremo tekmovalne ekipe.

• Sveti Miklavž nas je že obvestil, da bo letos nakupil bonbone, bonbonjere, južno sadje, likerje, Vermouth, etc. pri nas Fr. Kham, Kongresni trg 8.

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

MIKLAVŽEVANJE
SOKOLA II. v KAZINI

3. decembra

Odeon jazz

Ples

• Poučni tečaj za hišne uslužbenke. Prijava za tečaj za navadno kuho, za kuhinjo na plin, za šivanje, nego otrok in bolnikov sprejema Zveza gospodinskih pomočnic, Wolfova ulica 10.

• Društvo »Naša skrinja« prične sedaj ob 20letnici Jugoslavije izdajati redni tromeščnik »Naše noše, naše decle, naši domovi, naši športniki«. Revija pride v promet prihodnji teden.

• Sadni most liter din 5, Kham, Kongresni trg 8.

• Opozorjamo na popolno razprodajo moških oblačil in blaga tvrdke A. Kunc, Ljubljana, Gosposka ulica 7. Zaradi opustitve trgovine prodaja vsega blaga izpod lastne cene.

Kaj podarim?

Dami eleganten plašč in obleko! Gospodu dobro zimsko suknjo!

Svetujemo Vam darite praktično in poceni!

LUKIČ

PRI TROMOSTOVJU

• V petih urah se naučite vseh najvažnejših družabnih plesov za letošnje praznike edino v Jenkovem plesnem zavodu, Kazina, Zvezda. Informacije in posebne ure vsak dan.

Volite, volite! Lutz-pečl, tovarna Ljubljana VII, tel. 32-52.

• Novi začetniški plesni tečaj za novince-dame in gospode se prične v ponedeljek 5. decembra ob 20. v Jenkovi šoli Kazina. Prijave proti legitimiranju istotam. Dijaki (-nje) popust.

Paris ne nudi

večje in lepše izbire daril kot Parfumerija »VENUS«, Tyrševa c. 9.

• Prišla je »Teta s cekarjem«. Vsem Miklavžem in Miklavžkam, ki so v zadregi, s čim bi razveselili svoje male za praznik največjega nebeskega dobrotnika, je Manica Komanova domiselno priskočila na pomoč s tem, da je vrsto mičnih, veselih otroških zgodbic strnila v zbirko, ki se je — ilustrirana s serijo lepo uspešnih risb Nikoleta Pirnata — pod naslovom »Teta s cekarjem« pojavila na našem književnem trgu. Knjižica, ki stane okusno vezana samo 12 din, da je dosegljiva tudi najbolj siromašnemu Miklavžu, obsega črtice »Grogce in čarovnice«, »Romar breduše«, »Morilka, zakleta v kačo«, »Težka lila« in »Norček potuje«. Maničnega literarnega dela našemu občinstvu najbrž ne treba še posebej priporočati, saj najbolj zgovorno priča zanj cel vrsta knjig, ki jih ima že za sabo. Pri tej priliki naj opozorimo samo na uvaževanja vredne uspehe, ki ga je izkazala statistika na razstavi mladinske knjige na lanskem pedološkem kongresu v Ljubljani. V izboru 80 knjig, ki jih naša mladina najraje čita, je bila Manica Komanova s svojo zbirko »Narodne pravljice in povesti« poleg pisatelja Rapeta na prvem mestu. »Stricu s košem« je lani vzbudil mnogo živga zanimanja, je letos pridružil »Teto s cekarjem«, ki bo po vsej priliki deležna še toplejšega sprejema.

DREVI OB 20. NOVINARSKI KONCERT IN PLES NA TABORU!

• Kongres protituberkuloznih lig. Prihodnje leto bo kongres protituberkuloznih lig v Slavoniki Požegi. Priredili ga bodo v dneh katoliških binokostnih praznikov. S kongresom bo združena velika konferenca zdravnikov-specialistov. Na kongresu in na zdravniškem zborovanju bo več važnih predavanj. Slavonko Požego so si izbrali za sedež kongresa tudi zaradi tega, ker je v slavonkih krajih potrebna intenzivnejša akcija za pobjanje tuberkuloze.

All že veste, da popolnoma odprodajamo velemanufakturo

LENASI & GERKMAN

LJUBLJANA, svila, suknjo, damsko blago in kamla. — Poslužite se ugodnosti.

• Naš delegat pri mednarodnem kongresu za pobjanje raka. Kakor že nekaj let, so tudi letos mednarodne medicinske organizacije priredile tako zvan mednarodni teden borbe proti raku. Ta prireditev je združena s kongresom zdravnikov in znanstvenikov, ki se bavijo s proučevanjem te nevarne bolezni. Kongres zaseda v Parizu in sodeluje pri njem tudi deset zagrebške medicinske fakultete dr. Körbler. Na kongresu so zbrani zdravniki in znanstveniki iz 42 držav. Kongres zaseda v veliki dvorani Sorbonne in njegovi otvoritvi je prisostvoval tudi predsednik francoske republike. Med drugimi so govorili na kongresu učenjak Pervin, de Broglie in Langerin, ki so bili deležni Noblove nagrade.

Na Cine Kodak 8 kinoprojekcijskem aparatu nas imate za mal denar vedno doma!

Zahtevajte cenik v DROGERIJI GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova 5.

• Pojasnilo. V »Jutru« št. 257 z dne 4. novembra 1938 je izšel na 3. strani članek z Brda pod naslovom: »Tatvine in prodaja koles na debelo. Afera odkrita v Vačah in v Ljubljani se pojasnjuje«. V tem članku je bil imenovan tudi posestnik in mlinar Janez Dolinar z Gore (pri sv. Florjani pri Moravčah), proti kateremu so bile izrečene težke obdolžitve v zvezi z naslovno afero. Ker smo se prepričali, da je g. Janez Dolinar pri omenjeni zadevi popolnoma nedolžen in od nje v vsakem pogledu neprizadet, popravljamo danes krivico, ki smo jo mu bili nevede in nehoti storili, in lojalno objavljamo to pojasnilo.

• Kontroliran med z zaščitnim znakom »Medveda«, je zajamčeno pristen, brezhiben in zdravilen. Nudi vam ga edino le Društvena čebelarica, zaloga čebelarstvih potrebščin, medu in voska, Ljubljana, Tyrševa 21.

• Smrt znanega hrvatskega rodoljuba. V Gornji Vrbi je umrl v starosti 65 let Vinko Lemešič, bivši podpredsednik nekdanje oblasti skupščine v Osijeku. Pokojni Lemešič je bil soustanovitelj Radičeve seljaške stranke in član njenega prvega glavnega odbora. Pri volitvah v oblastne skupščine 1. 1926. je bil izvoljen na listi HSS za oblastnega poslanca. Vsem okolišu je užival sloves naprednega gospodarja in požrtvovalnega prosvetnega delavca.

• Umrl je na Javorniku g. Mihael Okrožnik-Pačnik, tovarniški mojster v pokouju. K večnemu počitku ga bodo spremlili danes ob pol 16. Blag mu spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

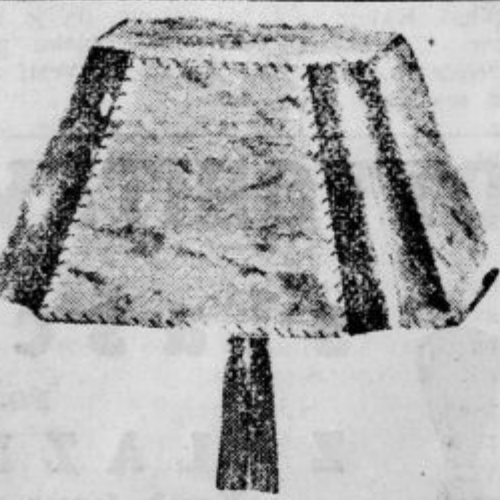
Nad veseljem otrok se tudi odrasli veselimo. Ko prihaja sv. Miklavž, ne pozabimo na »Mirim« čokolado. To bodo obrabi žareli!

• Poziv nesamostojnim zobotehnikom. Pozivamo vse nesamostojne zobotehnike, ki so vstopili v poklic pred letom 1930., da se zanesljivo udeležijo sestanka, ki bo v petek 2. decembra ob 20. v mali dvorani Delavske zbornice.

• Sezonski delavci v Nemčiji imajo na povratku pravico do brezplačne vožnje do Passaua, če so odpotovali v Nemčijo na delo leta 1937. ali pa če so v letih 1937. ali 1938. menjali gospodarka. Oni delavci, ki so v letošnjem letu šli na delo v Nemčijo in so ostali na delu do konca sezone ter niso v teku leta menjali gospodarka, imajo brezplačno vožnjo do St. Ilja, to je do naše državne meje.

• Kovinarji ročnega in duševnega poklica, pa tudi obratovodje mehaničnih delavnic dobe odgovore na vsa pereča vprašanja sodobnega varjenja, lotanja, rezanja in segrevanja kovin v strokovni knjigi inž. Kneza: »Acetilen in kisik v kovinarstvu«. Knjiga, ki šteje skoro 300 strani velike osmerke, se dobi v vseh knjižarnah ali pri avtorju. Cena v elegantni vezavi z angleškim platnom znaša 130 din.

Josip Ribičič govori v soboto 3. decembra ob 18.30 v Knjižarni Akademsko založbe (Selenburgova 4, palača Croatia, dvorišče) o mladinski knjigi.

PERGAMENTNI IN CELON SENČNIKI po najnovejših osnuih pri M. T. TICAR, Ljubljana. — Posebni oddelek za senčnike.

• O sodobnem zdravljenju jetike bo v torek, 6. decembra, pod okriljem Prirodoslovnega društva predaval g. primarij dr. Robert Neubauer. Mnogo se je tudi že pri nas pisalo in govorilo o jetiki in njeni nevarnosti za narod in državo. Morda se je nekaj tudi pretiravalo, vendar je v takih očutih pretiravanje koristneje kakor omladovanje. Borba zdravniške vede s to zavratno boleznijo je napeta in dramatična; toda znanost je obogatila z neprecenljivimi izkustvi in ji dala v roke metode za uspešno zatiranje in zdravljenje jetike. Predavanje bo v Mineraloški predavalnici. Začetek ob 18.15.

Kaj boš dal?

Tako te vprašujejo za Miklavža, godove in druge praznike, a tudi sam se s skrbjo sprašuje: Kaj bom dal? — Mnogo vprašanj se bavi s kakovostjo, ceno in izbero daril, a gotovo se vsa taka vprašanja rešijo točno in zadovoljivo pri ogledu bogate, vedno sveže zaloge

V DELIKATESNI TRGOVINI JANEŠ na Aleksandrovi cesti 12 — tel. št. 3455, ki ima iz najboljših virov odlične prigrizke, piščančje in poslastice ter tudi vse tako okusno servira, da je povabljenec zadovoljen, vzradošen, gostitelj pa ponosen. — Novost: iz Novega Sada žlahtno fruško-gorsko vino »Biser«, ki se peni ter tudi drugje uspešno tekmuje z inozemskim penčim vrom. stane pa steklenica (1 liter) samo 28 din.

Grobnice in spomenike Vam v zimskem času izvrši po globoko značilni cenah Kamnošesko kiparsko podjetje FRANKO K. NOVA pokopališče Sv. Križ, Ljubljana. — Tel. 49-09.

Velika izbira ŠALJIVIH PREDMETOV v drogeriji Kanc, Ljubljana, ZIDOVSKA 1.

Zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik. Na zalogi bengalični ogenj.

Slaščičarna torte

Pelicon piškoti, čajno pecivo

Pelicon čokolada, bonboni, bonbonjere Wolfova — Miklošičeva — Kongresni trg Tel. 31-47

Parfum elegantne dame je FORVIL 5 fleurs. Les Anemones. Les yuex noirs. Prijeten vonj, ki naj Vas spremlja v vsakdanosti življenja. — Postreže Vam seveda parfumerija »NADA«, Františkanska ul.

Veliko izbero slikanic in knjig za miklavževa darila ima v zalogi knjigarna Tiskovne zadrage v LJUBLJANI, Selenburgova ulica 3.

• Trgovine bodo na Miklavževu nedeljo 4. decembra ves dan odprte. Kupujoče občinstvo izven Ljubljane lahko izkoristi za primeren nakup Miklavževih daril ugodnost polovične voznine. Združenje trgovcev.

DANES RAZSTAVA
PRAKTIČNA IN LEPA

Miklavževa darila

za odrasle: brivske in šivalne garniture, manicure, toletne kasete, razpršilce, denarice, česalne garniture, — a za dijake in vojske šahovnice in nad

100 raznih družabnih iger

za deco pa vsakovrstne novosti lipskega vselejema.

Velika izbira vseh velikosti oblečenih celuloidnih in punč iz blaga že od Din 1.— dalje, ter drugih igrač, sobnih lesenih garnitur, spalnic, jedilnic, kuhinj, štedilnikov, telefonov, trompet, pušk, konjčkov, sabljic, bobnov, medvedkov, vlakov itd. itd. pri

Foto Touristu Lojze Šmucu Ljubljana, Prešernova 9, poleg gl. pošte

• Nesreča v gozdu. Včeraj so v bolnišnico pripeljali 42letnega gozdnega delavca Janeza Ruparja iz Kravate peči pri Velikih Laščah. V gozdu je podiral drevesa, pa se je težko deblo zrušilo nanj in mu prizadelo precej hude poškodbe. — Poci na prodaj! 45 prvovrstnih šivalnih strojev, pogrezljivih, z dvajsetletno garancijo, ki tudi vežejo in krpaajo pri »Prometu«, nasproti Krizanske cerkve. Priprčajte se!

Gg. ČASTNIKI!

HROVATČU, Slomškova ul. 19

• Sleparski ponarejevalec denarja. V okolici Sv. Petra v Savinjski dolini se je nedavno pojavil popo nlik srednjih let, ki je začel loviti lahkoverne ljudi na pri-ljubljani trik z umetnostjo, da zna delati denar. Včasih so orožniki in policisti imeli opravka z resničnimi ponarejevalci denarja, v najnovejšem času pa so zmerom pogostejši sleparji, ki uporabljajo ponarejanje samo za pretezo, s katero znajo iz preprostiših podeželskih gospodarjev stisniti nekaj pravih bankovcev in evencev. V spodnjem Gruševju v šentpetrski občini je takšen postopač potkal na vratih posestnika Josipa Udrha. Z zapeljivim govorjenjem je znal iz gospodarja izmamiti nekaj nad 3.500 din v papirju in kovancih, češ da jih bo potreboval za pripravo in za vzorce, po katerih bo lahko izdelal brez konca in kraja novega denarja. A ko jih je imel v rokah je izgnil brez sledu. Udrhovi se je predstavil kot lesni trgovec Jože Klemenčič, star pa je bil videti okrog 40 let, 175 cm visok in rdečkaste obraza. Oblečen je bil v dolg Tivarjev plašč zelene barve, na glavi je imel športno čepico, a na levo nogo je šepal. Po vsaj priliki je navedel izmišljeno ime, pod katerim bo še kje skušal ociganiti preproste ljudi.

• Popravljamo. V poročilu o ustanovnem občnem zboru ženskega odseka »Sotce«, ki je izšlo v ponedeljški izdaji »Jutra«, je bilo pomotoma natisnjeno, da je bila v odbor izvoljena ga. Antonija Levpušek. Pravilno bi se moralo glasiti ga. Antonija Lipovšek.

Elegantne uniforme si nabavite najceneje pri krojaškem mojstru — nasproti mestne elektrarne —

Skrbi, kaj bi dali otroku

ZA MIKLAVŽA

so odveč. — Otroci se najbolj razveseli

KNJIGE

Za to Vam svetujemo obdarujte Vaše malčke s knjigami. Veliko izbero slikanic, kakor tudi raznih pripovednih knjig, ima v zalogi knjigarna Tiskovne zadrage v LJUBLJANI, Selenburgova ulica 3 in njena podružnica v MARIBORU, Aleksandrova cesta 13.

Smuči drsalke - sanke Varta - akumulatorji Zimska orig. olja Valvoline Mobiloil-arctic Shell A. GOREC d. z. o. z. poleg nebotičnika Grecki za šipo Snežne verige Freezon proti zmrznenju Continental Snežne gume

u— Malo več pozornosti tramvajskim postajališčem! Pišejo nam in objavljamo: Tisti, ki imamo večkrat opravka v bolnišnici, se obračamo na naslov tramvajске uprave oziroma mestne občine — ena izmed njih bo pač kompetentna v zadevi — z njo prošnja, naj se brez odloga uredi hodniki za pešce od tramvajskega postajališča pa do vhoda v bolnišnico in do gluhonemne na drugo stran. Svoj čas je bil tu napravljen dvorsten hodnik, s kockami tlakovanim. A v času, ko so gradili krožno tramvajsko progo in so preurejali tudi izogibalnice pred bolnico, so ga razdrili. Upanje, da se bo kdorkoli spomnil, da je treba hodnik obnoviti, je ostalo zaman. Zlasti v teh deževnih dneh, ko se blato razliva čez ceste, se je človeku nemogoče prekopati od tramvaja do bolniških vrat, ne da bi se mu čevlji nabrali nesnage, ki se potem raztresla po hodnikih in sobah zavoda, ki naj bi služili za vzor higijene in čistote. Isto, kar smo rekli o hodniku pred bolnico, velja tudi zastran hodnika, ki je nujno potreben ob postajališču na vogalu Sv. Petra ceste in Hrvatskega trga. Pa tudi po ostalih postajališčih v mestu, zlasti tam, kjer se tramvaj ne ustavlja na tlakovanem cestišču, bo treba poskrbeti, da bodo ljudje lahko vstopali v vozove brez nevarnosti, da se mimo grede čez gležnje ne pogreznjejo v blato.

Slovenske gospodinje perejo s slovenskimi izdelki. Uporabljajo PERION

ki je odličan in res lepo opere!

u— Namestu venca na grob umrle ge. Uršule Bajc je daroval g. načelnik v p. dr. Mayer Ernst 150 din za dijaško kuhinjo Nj. Vel. kraljice Marije pri dr. šol. polikliniki v Ljubljani. Iskrena hvala.

DVEN milo
Ponos Slovenk
je čisto in duhteče perilo
Perite z »Dven« terpen-
tovim milom in zadovoljni
boste! Domač izdelek!

Iz Celja

e— Udeležite se slavnostnega koncerta drevi ob 20. v Mestnem gledališču.
e— »Peterčkove poslednje sanje«, bo-
žično igr v 4 slikah, ki jo je spisal ravnatelj ljubljanske drame Pavel Golja, bo-
sta uprizorila na Stefanovo v celjskem
gledališču podmladka Jadranske straže na
drž. deški in dekliški meščanski šoli v Ce-
lju.

Božično izmenadenje v frizerskem salonu
FRAJLE
CELJE, KRALJA PETRA CESTA.
Garantirano trajne kodre din 40.—
Praska, dunajska in pariška diploma.
Prodajam in izposojujem lasulje.

e— Vsa se veseli čakanje z Miklavževim nastopom, ki bo 3. 12. 1938 ob 20. v Celjskem domu. Trgovski privatni nameščenci. Jony-Jazz. Odbor.

PRIZNANO LEPA TRAJNA
z vodno itd. samo 50 din! Pariška in du-
najska diploma! Cena za dame in gospode
zelo znižana.

R. GROBELNIK, CELJE, GLAVNI TRG
in poleg hotela »Evropa«.

e— Tat v stanovanju. Pred dnevi je
nekdo ukradel s hodnika stanovanja ge.
Gosslethove v Gubčevi ulici 1500 din vred-
no bronasto vazo. Policija je našla ukrade-
no vazo pri nekem trgovcu s starim že-
lezom in ugotovila, da je vazo ukradel in
prodal 17letni brezposelni Emil M. iz Ce-
lja.

Danes ob 14³⁰, 17³⁰ in 20³⁰ uri
»Kirchfeldski župnik«
in »NETOPIR«, Kino Moste

Sijajen film italijanske produkcije! Delo, ki je bilo odlikovano na mednarodni
filmski razstavi na Lidu pri Benetkah! »BELI ESKADRON«, Lepa in napeta vse-
bina, očarljivi naravnostni posnetki, ogorčene borbe v sruči Afrike in v prostirani Sahari.
Jezdeci kamel napadejo sovražnika itd. — Predstave danes ob 15., 17., 19. in 21. uri
Jutri (petek) 2. t. m. nepreklicno zadnjikrat ob 16., 19. in 21. uri. KINO UNION

KINO SLOGA, tel. 27.30
INDIJSKI NAGROBNI SPOMENIK
II. del filma »ESNAPURSKI TIGER« po znamenitem romanu Teje v. Harbou.

DANES NEPREKLIČNO ZADNJIKRAT!
Film, v katerem Vas bo ganila tesna poveza-
nost malih ljudi! — Film, v katerem Vas bo
zabaval pristen ameriški humor! — Film,
ritma, radosti in bolesti. (Nemška verzija).
KINO MATICA 21-24.

e— Andrejev sejem. Običajni sejem ži-
vine je bil zaradi stinavke in parkljevke
odpovedan. Kramarski sejem je obiskalo
mного več prodajalcev in kupcev nego v
poslednjih letih. Kupčija je bila prav ži-
vahna. Prodajalci so bili po večini zado-
voljni z uspehom.

e— Izsiljevalec je zažgal drvarnico.
Čevljarski mojster g. Josip Plevčak na
Kralja Petra cesti je prejel v zadnjem ča-
su več pisem, v katerih mu je anonimni
pisec grozil, da mu bo po vzorcu požiga
misionarskega kozolca v Zavodni pogal
vse v zrak, če ne bo odpustil nekaterih
svojih čevljarskih pomočnikov. Gosp. Ple-
čak je prijavil zadevo policiji a grožnjam
ni posvetil posebne pozornosti, ker jih ni
smatral za resne. V nedeljo zvečer pa je
anonimni pisec zažgal žagovino in čevl-
jarske odpadke v drvarnici pod čevljar-
sko delavnico g. Plevčaka. V zaprtem pro-
storu se ogenj k sreči ni mogel hitro raz-
širiti. Hišnica je kmalu opazila, da gori v
drvarnici, in je ogenj pogasila. Aretirali
so 22letnega čevljarskega pomočnika Kon-
rada F. iz Čreta pri Celju, ki je bil nekoč
uslužben pri g. Plevčaku.

Iz Maribora

a— Maribor v svečanem licu. Že večeraj
dopolodne so se pojavile na hišah državne
trobojnice. Glavni trg je bil ves v zasta-
vah, s kandelabrov so ponosno vihrale
trobojnice. Trgovci so izložena okna oku-
sno okrasili s slikami Nj. Vel. kralja Petra
II. Zanimanje za smučjo sokoško akade-
mijo v Sokolskem domu je bilo izredno
živahno, tako da je bil sijajen potek aka-
demije že vnaprej zagotovljen. Na nocoj-
šnjem slavnostnem plesu v Sokolskem do-
mu bo izvajala vojaška godba nekaj naj-
novejših plesnih komadov iz opere »Vse
za šolac«, ki jo je uglasbil vojaški kapel-
nik J. Jiranek.

a— Sokolski in nacionalni Maribor se
zgrne danes polnoštevno k dopoldanski
proslavi ob 10. v Sokolski dom, kjer bo
ob kumstvu odposlanca Nj. Vel. kralja
Petra II. svečano razvite naraščajškega
prapora matičnega Sokola. Ob pol 12. se
udeležijo manifestacije na Glavnem trgu,
drevi pa slavnostnega plesa v Sokolskem
domu. Udeležba pri dopoldanski proslavi
v krogih, oziroma v civilu z znakom.

a— 1. december v gledališču. Popoldne
brezplačna predstava za mestne reveže,
Finžgarjev »Divji lovec«. Nocoj slovenska
predstava »Divjaki« novejši »Preva-
ra«. Začetek ob 21. Za red D!

MIKLAVŽ NA TABORU

sobota 3. decembra za odrasle ob 20.
ponedeljek 5. dec. za mladino ob 16.

a— Članom Zveze Maistrovih borcev!
Pozivajo se vsi odseki, da se korporativno
udeležijo domače proslave 20 letnice zedi-
njenja. Za mariborske člane je obvezna
skupna udeležba pri splošni manifestaciji
na Glavnem trgu danes ob 11.30 dopolodne.
Naš prostor je pred Marijinim spomeni-
kom. Zbirališče pol ure prej pred Narod-
nim domom. Člani pa se vabijo tudi k dru-
gim prireditvam, ki jih javlja dnevno ča-
sopisje.

a— Slomškova nagrada, ki jo je razpi-
sala mestna občina za leposlovno delo, za-
jeto iz dobe našega osvobodjenja, se letos
ne bo razdelila, ker noben od doslihih ro-
kopisov ne odgovarja v zadovoljni meri po-
gojem razpisa. Za nagrado določeni zne-
sek se bo uporabi za nov razpis.

Res lepa, suha bukova drva

in najboljši trboveljski premog, koks, oglje
in kolobarje — ima stalno na zalogi
novootvornjena trgovina s kurivom

JOŽE HABJAN
v KOLODVORSKI ULICI 25.

a— Iz Studencev. Drevi bo v studenski
Ljudski univerzi proslava 20 letnice Ju-
goslavije s predavanjem prof. Baša o temi
»Kaj nam je prinesla Jugoslavija v 20
letih«. Za uvod bo nekaj deklaracij in
kratka igrca, pa tudi nekaj skriptnih slik.
Vstopnine ni.

a— Sama se je javila v zapor brezposel-
na služkinja Danica Kugler, ki so jo svoj
čas izgnali iz Maribora. Oglasila se je na
policiji, kjer je prosila, da jo spravijo na
varno, češ da nima ne stanovanja in ne
sredstev za preživljanje.

a— Iz društva mariborskih državnih
upokojencev. Društvena pisarna bo na že-
ljo naših članov od 1. decembra dalje spre-
jemala železniške legitimacije za podaljša-
nje za leto 1939, in prošnje za nove legiti-
macije, v skupno odpremo na finančno di-
rekcijo v Ljubljani. Od 1. t. m. je treba že-
lezniško legitimacijo in 3 din za markico in
poštnino, pri novih legitimacijah novo fo-
to, aafijo, zadnji penzijski odrezek, 20 din
pristojbine in 1 din za poštnino.

a— Starši, razvedrite svoje dečo! 4 de-
cembra ob pol 16. bo v Sokolskem domu
(Union) Miklavževa igra. Prodaja vstop-
nic v naprej pri »Putniku«.

OGLEJTE SI DANES

razstavo

pri A. Šinkovec nasl.

K. Soss — Mestni trg 18

a— Šumljivi nabiralci. Policija je are-
tirala 22letnega privatnega uradnika R.
P., ker je z lažno nabiralno polo rad-
vanskega podpornega društva nabiral
podpore pri trgovcih in strankah. Izkazalo
pa se je, da je pečat omenjenega podpor-
nega društva ponarejen in da so ponare-
jeni tudi pečati raznih mariborskih tvrdk,
s katerimi je potem podkrepil namišlje-
no darovane zneske. kar naj bi še bolj
spodbujalo one, pri katerih se je oglasil
za podporo.

MIKLAVŽ PRAVI: Še danes
moram nakupiti za darove:
Blago za moške suknje-štu-
carje: marengo, dublje, pal-
maston, avto-loden, huber-
tus pri manufakturni trgo-
vini Janko Česnik, Ljublja-
na, Lingarjeva.

a— Nevaren cigan. Policija je zajela
pri nekem urarju 42letnega cigana Marka
Kreba iz Gorice. Ponujal je v nakup par
zlatih uhanov beneškega sloga in zlat pr-
stan. Par dni pred tem pa je bila policija
že obveščena, da so ženi orožniškega na-
rednika-vodnika v Ptuj g. Valentiča iz-
ginili iz stanovanja slični uhani, razen
tega ovratna verižica z obeskom ter po-
ročni prstan in skupni vrednosti 1500 di-
narjev. Valentič je res spoznal, da so uha-
ni last njegove žene. Ko so Kreba areti-
rali, je zatrjeval, da je dobil uhane od
svoje matere, ki stanuje v Veroni v Ita-
liji. Ko pa so mu dokazali, da so uhani
last Valentičeve žene, se je izmikal na ta
način, češ da je kupil uhane od neznanca,
ki ga je srečal na cesti med Ptujem in
Mariborom. Pri Krebsu so našli tudi sre-
brno moško uro znamke Longines, ki ima
na pokrovu gravirani začetnici H. B.
in verižico iz zlata. Gotovo izvirata iz
neke doslej še nepojasnjene tatvine in
iščejo sedaj oblastva lastnika. Cigana
Kreba bodo oddali v sodne zapore; iščejo
še neko Krebsovo priležnico, ki nedvomno
marsikaj ve.

LJUBLJANSKI MIKLAVŽ
KUPUJE DARILA ZA OTROKE IN OD-
RASLE V VELETRGOVINI IGRAČ IN GA-
LANTERJE

Ivan Samec, Mestni trg 21
Ljubljana

a— O tem in onem. Na podstrešje Na-
simbenjeve hiše v Gosposki ulici 7 so se
vthotapili neznanzi zlikovci ter odnesli
razne obleke v vrednosti 1400 din. — Za-
sebnici Agati Celanovi iz Studencev so
odpeljali izpred Benkove trgovine na Glav-
nem trgu kolo. — V občestni hidrant na
Aleksandrovi cesti je zavozil šofer Franc
Mlinar. Mestna občina trpi zaradi tega
3000 din škode. — Od doma je pobegnil
neznano kam 12letni Franc Ambrož, sin
kleparskega mojstra iz Pobrežja. Policija
ga išče, da bi ga vrnila zaskrbljenim star-
šem. — Mizarskemu mojstru Alojziju Ver-
zelu iz Vrbanove ulice je izginilo v zad-
njih mesecih iz delavnice okoli 5000 din
gotovine ter razno mizarsko orodje. Tat-
vine je osumljen bivši pomočnik. — Bun-
ke so padale v neki gostilni na Franko-
panovi cesti, kjer sta se spoprijela Fran-
ček O. iz Koseskega ulice in kurjač Fran-
ček S. Oba bojevitelja so spravili na stra-
nico, kjer sta oba Frančka objubila, da
se bosta poboljšala.

Iz Kranja

r— Sokolsko društvo Kranj ima danes
ob pol 11. dopolodne, v proslavo Zedinje-
nja »Slavnostni zbor« s prevedbo dece v
naraščaj in naraščaja v članstvo, zdru-
ženo s slovesno zaobljubo. Zvečer ob 18.
bo v telovadnici »Slavnostna akademija«,
ki obsega pester telovadni spored. Za
članstvo je udeležba obvezna, ostalo me-
ščanstvo vljudo vabljeno!

r— Trgovine v Kranju bodo odprte
v nedeljo 4. in nedeljo 18. decembra do-
polodne. Na praznik 8. decembra pa bodo
zaprte ves dan.

r— Kino Narodni dom predvaja danes
ob 16., 18.30 in 20.30 monumentalno ve-
lefilmsko delo, v katerem nastopajo olim-
pijski mečevalci »Črni gusar«. Isti film
bo predvajal tudi v soboto in nedeljo po
običajnih predstavah.

Darujte za »Zvončkov« sklad

Iz Tržiča

e— Gluhonemi bodo gostovali. Igralska
družina Društva gluhonemih iz Ljubljane,
ki je nastopila pred prenapolnjenimi
dvoranami v Ljubljani, Maribonu, Celju
in v vseh večjih krajih, zadnjikrat v
Kamniku, z namenom, da pokaže javno-
stni gluhoneme v pravi luči, bo gostovala
pod vodstvom strok. učitelja g. Vinka
Rupnika tudi v Tržiču. Nastopila bo v
sredo 7. t. m. ob 20. in v četrtek 8. t. m.
ob pol 16. v telovadnici meščanske šole.
Na odru bodo gluhonemi govorili z živim
govorom, kar bo veliko presenečenje. Iz
zanimivega sporeda bo tržiško prebival-
stvo dobilo dovolj jasnega pogled v skriv-
nostno življenje neslišnih ter spoznalo,
da so tudi šolani gluhonemi koristni čla-
ni človeške družbe. Govornik iz vrst so-
delujočih g. Ciril Sitar, bo očrtal v dalj-
šem govoru življenje gluhonemih v sploš-
nem ter njihov položaj v sedanjem člo-
veškem občestvu. potem bodo nastopili
gluhonemi igralci v šolajtri »Zamorec«
in enodejanki »Oče«. Povsod, kjer so glu-
honemi nastopili, so imeli polne dvorane,
povsod je javnost z razumevanjem spre-
jela in odobrvala njih upravičene želje
po splošni šolobveznosti za vso gluhone-
mno mladino. Tudi v Tržiču, bo prebival-
stvo našlo toliko razumevanja, da bo pri-
šlo k njihovi predstavi ter dobera spo-
znalo svoje nesrečne zemeljske tovariše.

kr— Miklavžev večer za naraščaj in
deco krškega Sokola bo v dvorani Sokol-
skega doma v ponedeljek 5. decembra ob
16. Upravni odbor je sklenil na zadnji
seji, da bo Miklavž v dvorani demokrat-
sko delil darove vsem enako. Izjeme bo
smel delati le doma. V pripravljalnem od-
boru so ss. Janova, Pfeiferjeva in Škerle-
tova.

Iz Šoštanja

e— Občni zbor šoštanjske podružnice
Društva sv. Cirila in Metoda je bil v po-
nedeljek zvečer, predsednica gđ. Marica
Trobejeva in tajnik g. Znidaršič sta v
svojih poročilih podala sliko podružnične-
ga dela v zadnjih letih in nakazala smer-
nice bodočega delovanja. V lanskem in le-
tošnjem letu je podružnica sodelovala
skupno z ostalimi tuksajšnimi kulturnimi
in narodnimi društvi pri nekaterih prire-
ditvah, ki so imele narodno-obrambni zna-
čaj. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji
odbor: predsednik dr. Joža Gorčar, pod-
predsednica Marica Trobejeva, tajnica
Marija Strausova, blagajnica Gusta Jane-
žičeva; odborniki Anton Krajger, Luce
Koritzki, Josip Kozlevčar, Ivanka Senič-
čeva, Milan Znidaršič in Martin Mencej;
preglednika računov Dragica Šumerjeva
in Jurče Vreže. Odboru želimo pri njego-
vem delu obilo uspehov!

SOKOLSKA ŽUPA LJUBLJANA

Po sklepu župnega izvršnega odbora se sokolstvo udeležijo skupne manifestativne
povorke 1. decembra ob 18. uri, ki jo prireduje v Ljubljani vsa društva, korporacije
in organizacije pod vodstvom mestne občine ljubljanske. Ob tej priliki bomo skupno
proslavili 20letnico obstoja naše uedinjene in nedeljive Jugoslavije, kateri služi so-
kolstvo od vsega početka z vsem svojim nesebičnim delom in hotenjem. Pozivamo
članstvo in naraščaj ljubljanskih sokolskih društev, da se polnoštevno udeležijo te
povorke z društvenimi in naraščajskimi prapori in sicer v civilu z znakom. Naše
zbirališče je na vrtu Narodnega doma v četrtek 1. decembra ob 17. uri (ob 5. uri
popoldne), odkoder odkorakamo skupno z godbo Sokola I in sokolskimi prapori na
zborna mesto na Vodnikov trg. — Zdravo!

ZUPNA UPRAVA

Iz Hrastnika

h— Sokolska akademija v proslavo 20
letnice Jugoslavije bo drevi ob 20. v So-
kolskem domu. Na sporedu bodo petje,
telovadba, slavnostni govor, deklaracije,
simbolični prizor in alegorična slika. Dre-
vi vsi v Sokolski dom!

h— Koroški borci so imeli preteklo ne-
deljo dopoldne v deški šoli zelo dobro ob-
iskano zborovanje. O vseh prečitih zadevah
je poročal predsednik krajevne organizac-
cije zač. šolski upravitelj g. Groznik
Glavna zahteva borcev je priznanje do-
brovoljstva. Ker imajo koroški borci mno-
go zaslug za sedanje naše severne meje,
je ta njihova zahteva upravičena. V ti-
stih burnih časih pred 20 leti so zvesto
izpolnili svojo državljansko dolžnost in se
krstovoljno javili za obrambo domovine,
za katero so krvaveli in mnogi žrtvo-
vali tudi svoje življenje zanjo. Zato vsa
naša javnost z razumevanjem spremlja
prizadevanje koroških borcev za doseg
njihovih pravic in jim želi, da bi ob 20-
letnici njihovih bojev za naše severne me-
je vendarle dosegli priznanje dobrovolj-
stva.

e— Sprememba v občinskem odboru.
Ostavko na funkcijo občinskega odbor-
nika je podal magister g. Vrabec Ferdo. Na
njegovo mesto pride g. Kozlevčar Josip.

e— Tretja lutkovna predstava. Lutkov-
ni oder Sokola je uprizoril v soboto zve-
čer za odrasle in v nedeljo popoldne za
mladino tretjo igr »Jaka kot baron«.
Obisk je bil pri obeh predstavah lep.

Iz življenja na deželi

BREŽICE OB SAVI. Pri nas vlada ve-
liko zanimanje za radio. Da si morejo in-
teresenti aparate ogledati in preizkusiti,
je naša največja domača trgovka »RADIO«
dr. z o. z. iz Ljubljane, Miklošičeva c. 7.
priredila v hotelu »A d a m u s« veliko raz-
stavo radijskih aparatov. Razstavo vodi
g. Guček Ivan. Cenj. občinstvo vabimo,
da razstavo obišče. Kdor se zanima za
nakup radijskega aparata, naj se obrne
z zaupanjem na to našo domačo trgovko.

PTUJ. Zvočni kino bo predvajal danes
ob 20. film »Boheme«. Kot dodatek Pa-
ramountov žurnal.

Danes v četrtek in v petek v restavraciji-kleti Zvezda

sveže morske ribe, divjačina, jerebice, fazani i. t. d.

Iz Krškega

kr— Cankarjev večer bo priredil krški
Sokol za svoje članstvo v sredo 14. t. m.
v Sokolskem domu. Ob 20letnici smrti
našega največjega pisatelja se zbere So-
koli na članskem sestanku, h kateremu je
povabilen priznan literarni predavatelj.
Sodeloval bo tudi sokolski salonski orke-
ster.

kr— Pojavila se sled za vlomilcem Unu-
čičem Ivanom. V poslednjih tednih je v
raznih krajih krškega polja bilo izvrše-
nih več prav drznih vlomov. Ponokod, ka-
kor na primer pri Venetovih v Drnovem,
so v tatu spoznali Unučiča, vendar šele
potem, ko je odnesel pete. Drugod, med
drugim pri banovinskem cestarju Jureči-
ču v Brezju pri Leskovcu, so sumili čisto
druge osebe kot vlomilce. Nedavno pa je
nekemu moškemu pomnil na cesti blizu
Brezice Jurečičevo cestarsko legitimacijo
nihe drug kot Unučič, ki jo je pa takoj
popihal. Kakor je tedaj gotovo, da je bil
edino Unučič na tatinskem obisku pri
Jurečičevih, tako ima najbrž na vesti še
tudi marsikak drug vlom.

Iz Jesenic

e— Zvočni kino Radio bo predvajal na
narodni praznik v četrtek 1. decembra
velefilm »Ljubezenske laži« z Dorotejo
Wieckovo v glavni vlogi. Med dodatki tu-
di kosaški kulturni film in še en kulturni
film. — Sledi »Vrtinec«.

Sokol

Akademija Sokola Ljubljana—Slika
danes ob 20. v Sokolskem domu v Siskl.
Sokol Ljubljana Tabor bo proslavil
letos državni in sokolski praznik danes
ob 11. dopolodne v veliki dvorani na Ta-
boru. Ob tej priliki bo svečana seja upra-
ve. Na dnevnem redu bo nagovor, prevedba
dece v naraščaj in naraščaja v član-
stvo, polaganje zaobljube vseh novih čla-
nov in članic, ki so prestali poskusno do-
bo, predpisano za vsakega novega člana
ter polaganje zaobljube naraščaja in de-
ce. Sodeluje godba Sokola I. Vabimo svo-
je članstvo, da se te proslave udeležijo v
čim večjem številu.

OTVORITEV

dne 1. decembra 1938 v
Stritarjevi ul. - Kresija

STAROZNANE

s l a š č i č a r n e

PODRUŽNICA

Z A L A Z N I K I V A N

Kruh, kava expres — čaj itd.

Za cenjeni obisk se priporoča.

Kulturni pregled

Meceni, na plan!

Veliko darilo Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani

Mnoge vodilne kulturne institucije pri nas in v tujini težijo k dobrih sredstvom za svoje delovanje iz darov, volil in prispevkov zasebnih Mecenov. Jugoslovanska akademija v Zagrebu je dolžna hvala za svojo ustanovitve plemenitemu vladiki Strossmayerju, ki jo je takoj podpiral s svojimi sredstvi. Kr. srbska akademija v Beogradu navede v svojih analih imena številnih Mecenov, velikih in malih, med njimi mnogih iz krogov trgovaškega in industrijskega stališča, ki so se najvišje srbske znanstvene institucije spomnili s noblenimi darovi in volili.

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani potrebuje bolj kakor katerekoli druga institucija te vrste podpore iz zasebnih sredstev. Zato kliče na plan Meceni! Prav dvajsetletnica Jugoslavije, ki se je te dni spominja ves narod, nudi zlasti gospodarskim krogom najlepšo priliko, da v obliki večjih daril izkažejo pozornost domači kulturi in omogočijo njeni visoki instituciji

— mladi ljubljanski Akademiji — skoraj inje polno delovanje. Samo če bo zbran primeren fond, bo lahko naša Akademija prišla izdati svoje redne publikacije.

Prvi Mecen v tej novi fazi Akademije obstaja se je že oglasil. Pravkar je dopela vest, da je znani lastnik tekstilne industrije v Mariboru g. Marko Rosner ob dvajsetletnici ustanovitve naše narodne države naklonil Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani veliko darilo v znesku 100.000 din. Zelo bi bilo, da bi ta vzgled kulturnega mecenstva vzpodbudil več posameznikov v tisti plasti naše družbe, ki ji gospodarske razmere omogočajo hvalne vredne mecenatske geste. Slovenska kulturna javnost sprejema z zadoščenjem in priznanjem vsak pojav velikega mecenstva in želi mladi Akademiji, da bi bilo takih pojavov še več, kajti samo tako ji bo kmalu omogočeno uresničenje njenih prvih znanstvenih zasnov v korist in čast naše domače znanosti.

Praznik poleta in mladosti

Koncert Ljubljanske filharmonije

Letošnji prvi koncert Ljubljanske filharmonije je bil v znamenju dirigenta Lovra Matačića kot gosta in mladega skladatelja Blaža Arniča. Filharmonija si za samostojni, čisto instrumentalni koncert ni mogla izbrati boljše družine. Ravnatelj beogradske opere je v zadnjih letih zaslovel v domačem in tujem glasbenem svetu kot izvrsten dirigent. Kot svojega nekdanjega znanca smo si ga želeli slišati in ga pokazati našemu širšemu občinstvu tudi s te strani. Vse pohvale je pa vredno prizadevanje LF, da svojega kulturnega poslanstva v našem duhovnem logu ne razume zgolj v reprodukciji svetovnih glasbenih del, temveč v pospeševanju domačih proizvodov in naših talentov. Naš človek naj na domači zemlji najde svoje prave pospeševalce in podpornike na trnjevi poti do dokončnega umetniškega uspeha!

Koncert je potekel z družabne strani tako, da je pomenil godokod. Krstili dve pomembni skladbi nadebnega domačega skladatelja in opravil delavnika. To je praznik, ki ostane zabeležen. Omenimo naj v tej zvezi, da so se odenki nepoklicanih posegov v čisto umetnostno življenje in ustvarjanje skušali pripeljati tudi v okolje tega koncerta in skladatelja Arniča, da pa so morali pred lastnim odporom že v kati zamreti. Umetnost pa ni politika.

★

LF si je v prvem delu svojega koncerta izbrala tri klasične skladbe. Klasične po svoji vrednosti, ne po dobah, v katerih so nastale. Vse tri na svoj način izrazite. Bachova Pasacaglia v priredbi za klavirni sinfončni orkester te je povelja v skrivnostni polmrak gotskega hrana. V njem se je Bach približeval pravi večnosti in s svojo polifonsko pesnitvijo molil na svoj način Vsemogočnega. Za uvod koncerta kaj žlahtna skladba! Orkester jo je zaigral pod spretnim, sila točnim vodstvom dirigenta Matačića s vsem potrebnim poletom. Oba viška, v sredi in na koncu, sta pač pretresla tudi najbolj zakrknjenega poslušalca.

Mozartova simfonija v g-molu ni lahko delo, kakor sploh ne dela sedaj zopet sila mladega skladatelja. Zaradi čudovite poezije Zda gre že v drugo stoletje, odkar je vzbrstela, pa je morda še bolj sveža, kakor ob svojem rojstvu. V tem tihi njena klasičnost in neizčrpana vitalnost. Svojevredna nežnost Mozartove tematike je trd oreh za sodobne orkestre. Tu ni ne pomaga še tako velika tehnična popolnost posameznih igralcev. Dirigent mora iz godalne korpusa izvleči solistično impresijo, da zajame mehko odtenke in svojo nežno milino Mozartovega melosa. Matačić dobro pozna partituro te simfonije. Dirigiral jo je na pamet, da je mogel še bolj neposredno najeti igralce in jih pokoriti svoji umetniški volji. To se mu je v veliki meri posrečilo. Drugo vprašanje je akustičnost dvorane, ki je za te vrste glasbe neprimerna.

Musorgski je fenomen, ki mu zgodovina ne pozna enakega. Njegova tematična in harmonična izvirnost, združena s čisto novim načinom orkestracije, si osvaja čedalje širše kroge svetovnega občinstva. Tu so črpali mladi Francozi in Italijani in tudi najmlajši Nemci, ker ne morejo preko novih poti ruske glasbe, saj je harmonično gradivo nemške klasične izčrpano. Noč na Golem brdu je pristen izlivek Musorgskega in njegovega novega stremjenja. Demonška, žarka skladba, prepletena s lirskimi odlomki, kakršnih v tej izvirnosti ne najdemo drugod. Sočna, opojna. Vprav sladkobna tematika zabrega do dna srca. Da pa znanjo Rusti ravni tudi z dinamičnimi tokovi, sta pokazala oba viška. Vtis imamo, da se je dirigent še najgloblje izvil v tej skladbi in da je tudi orkestru »ležal«. Oba sta vanjo položila svoj pristni slovenski temperament in jo izoblikovala do dovršenosti.

★

Drugi del koncerta je bil posvečen mlademu Blažu Arničju. Skladatelj se nam je topot predstavljal z drugim in tretjim stavkom simfonije »Duma«. Ze lani ob prvem stavku je bilo vsakomur jasno, da se je v naši sredi pojavil nov talent. Zato je bil iznenadil s svojim zanosnim simfoničnim poletom. V tem mladem fantu tiči izvirna tvorna sila, ki stremi od vsega začetka k široki, mestoma močeni simfoniji formi. Tega ni mogoče oporekati. Njegovi najnovejši simfoniji skladbi, drugi in tretji stavek simfonije »Duma« sta ta prvotni vtis pa le še poglobili.

»Duma« je izrazito slovenska umetnina, cvetka, ki je prišla na dan iz čisto slovenskega srca. Pravi, da je se skladatelj navdušil ob župančičevu pesnitvi in da ga je njena vsebina nekako v smislu programskih glasbe vodila. Je že mogoče. Pota skladateljevega snovanja so za zdaj še prikrita. Vrh tega je to vprašanje domala subjektivno. Celo ni izključeno, da je ob Arničju vi glasbi v marsikaterem poslušalcu res vzporedno odmevala župančičeva visoka pesem slovenske zemlje. Arničeva glasba je pa vendarle v obeh teh stavkih izrazito kormopolitična, tretji scherzo zveni celo v smeri jugoslovanskega kola ali morda orientalskega plesa.

Umetniška plat Arničevih skladb ni prav nič prizadeta. Močni umetniški ostaneci kljub temu! V splošnem bi rekli, da ne kaže Arničja soditi in ocenjevati po vatih te ali one glasbene šole. Njegovo pravo ceno dožemo, če ga primerjamo z bližnjimi in daljnimi sodobniki. Če v tem oziru pogledamo nekoliko okrog sebe, recimo po tujih srednjeevropskih in zapadnih logih, bomo veseli našega mladega skladatelja in ne bomo dvomili več v njegov uspeh in v njegovo nadaljnjo pot. Njegovo doseganje, dasovno začetniško delo daleč prekaša povprečje, ki se s njim ponaša tuji svet in ki nastopa v zapadnoevropskih dvoranah kot talentirani cvet mladosti.

Umetnost ni enolična! Mogoče so razne struje, pestro je njihovo razpotje, enakovrednost vlada med njimi. Po vsem svojem kompozicijskem načinu, zlasti po svoji masivni orkestraciji spada Arnič, če ga že moramo opredeliti, v nemško šolo. Mladi Wagner je v »Letečem Holandcu« kar kipel od zanosa po veliki, močeni simfoniji liniji. V masivni orkestraciji ga je Richard Strauss prital v svojih srednjih letih do skrajnosti. Kaže pa, da prevladuje v sodobni orkestraciji francosko-ruska šola: Musorgski, Rimski Korzakov, Debussy, zlasti Ravel. Masivna tehnika zapuša vtis enoličnosti, ne pripuša tolikšne pestrosti v dinamični gradaciji in je tudi harmonično, za sila delikatne in tenkočutne zvokne sodobne tonalne in atonalne glasbe neprozorna. Priznamo: to je zopet šola in mogoči so tudi drugi nazori.

Vsak skladatelj, ki prinaša s svojo tematiko in gradbeno dinamiko nekaj novega, je vrednota. Vprašanje je le, kolikšen je njegov prispevek v obeh smereh. S svojo izrazito slovensko tematiko se Arnič morda še najbolj približuje Poljaku Szymanovskemu. Po našem vtisu sta njegovi skladbi v tematičnem pogledu zveneli nekoliko medlo. In vendar je pri vse virtuosni skladateljski in orkestracijski tehniki potrebno primerno globoko, sočno, sugestivno tematično gradivo. Konec koncev je to gradivo tisti prodorni element, ki ga ni mogoče nadomestiti z dinamično in s tako spretno orkestracijo. Tu si želimo da posveti Arnič v prihodnosti izbiro tematičnega gradiva kar največjo pozornost. Je izviran, tudi na tem področju mu tega ne moremo zanikati. Le kaže, da gre v svoji dinamični neugnanosti prehitro preko tega problema in da se preveč vda svojemu poletu. Brez dvoma je Arnič v širokem simfoničnem zanosu in ritmični dinamiki močnejši kakor v tematični invenciji. In vendar je invencija bistvo vsakega skladateljevanja, edina, ki ustvarja trajne vrednote in splošno mednarodno veljavo.

Orkester je vložil v Arničeve skladbe mnogo vneme in truda. Izvajal jih je z ljubeznijo in poletom. Pomagal je krstiti skladbi, ki bosta važna mejnik, upajmo, k se lepšim in popolnejšim tvorbam. Arnič je še mlad in se bo še veliko naučil. Mestoma ritmično težki skladbi je dirigent Matačić vodil s poudarkom vseh važnejših odstavkov. Tako je tudi s svoje strani pripomogel mlademu skladatelju do lepote uspeha.

Orkester LF je letos nastopil že drugič. Od lanskega nastopa se je močno izboljšal. Godala so zvenela izredno čist, pihala so nas iznenadila s svojo precizno igro. Tudi ostalim skupinam gre zahvala za trud in težka mesta. Lahko bi se na tem mestu razpisalo o LF in našem kulturnem občestvu. Da bi Ljubljana imela občinstvo za redne abonement-koncerte, je pokazal ta koncert. Reč sama pa ni v oblasti tega orkestra in njegovega nadvse prizadevanja predsednika Štritarja. Tu bi bila potrebna skrb čimteljev, ki si lastijo visokodoneča imena v našem narodnem občestvu. Ne kažejo pa zanj niti najmanjšega razumevanja, kaj se le resnične ljubezni.

Dr. B.

Stoletnica Vrazove preselitve na Hrvaško

V mesecu decembru mine sto let, kar je Stanko Vraz pomladostni dobi slovenskega pesnikovanja začel s hrvaškim slovstvenim delovanjem in se v decembru 1838 preselil med Hrvate. Čeprav so bili v slovenski in hrvaški znanosti viri prestopa zelo pogosto obravnavani, si literarni zgodovinarji vendarle niso bili edini v motivih, ki so napotili Vraza, da se je odločil od Prešerna in Stajerske in sprejel hrvaški knjižni jezik. Zlasti tik pred svetovno vojno so vodili žgoče polemike o ozadju Vrazovega dejanja Ilesič, Prijatelj, Kidrič in Branko

Dreherler (Vodnik). Kakšne narave so bili viri daljnosežne odločitve? Kulturno-politični, literarni, osebnostni ali gnojni?

Slaviščno društvo v Ljubljani bo pričelo svojo letošnjo serijo prireditev za široko javnost s predavanjem, ki bo še enkrat prestrel Vrazovo vprašanje. Govoril bo o njem dr. Fran Petrič, ki pripada najmlajšemu rodu literarnih zgodovinarjev, izšlih iz Kidričeve in Prijateljeve šole. Petrič je v zadnjih letih pregledal v zvezi s monografijo o slovenem ilirizmu, ki jo je pripravil, celotno Vrazovo ostanino, ki je je sorazmerno zelo veliko, a je težko dostopna. Deloma v Zagrebu, deloma v Ljubljani je ohranjeno Vrazovo mladostno slovensko pesniško delo, a v zagrebški vseučiliški knjižnici del njegove korespondence (krog 650 pisem), kar je vse v dobri meri še neobjavljeno. Pregled se je pokazal kot potreben, ker je odkril Vrazovo življenje v zapletenosti in bogatosti podobi, kakor je bila znana doslej. Potek Vrazovega življenja bo predmet uvodnega predavanja Slaviščnega društva. G. predavatelj bo podal sliko stajerskih kulturnih razmer v predmarčni dobi, vlogi, ki jo je imel v njih Gradec, orisil Vrazovo slovensko pesniško delo in razmerje do Čopa in Prešerna, a tudi do sodobne češke domoljubne romantike. Sročanje s Gajem in ustvaritev prvih stikov s Hrvaško sta mu odprla nov zanimiv svet, toda do prestopa čez nekaj let ni prišlo toliko iz kulturno zgodovinskih, kot zgolj literarnih razlogov. Drugi del predavanja bo posvečen orisu Vrazovega položaja v hrvaški družbi ter težkih literarnih in življenjskih bojov, ki so povzročili nesrečno, zelo zgodnjo smrt.

— Ker bo predavanje splošno kulturno zgodovinsko zanimivo, vabi Slaviščno društvo javnost, da se ga udeleži. Vražilo se bo v petek, dne 2. dec. ob 20. uri v predavalnici Trg akademije na Bleiweisovi cesti. Vstop prost.

vega življenja bo predmet uvodnega predavanja Slaviščnega društva. G. predavatelj bo podal sliko stajerskih kulturnih razmer v predmarčni dobi, vlogi, ki jo je imel v njih Gradec, orisil Vrazovo slovensko pesniško delo in razmerje do Čopa in Prešerna, a tudi do sodobne češke domoljubne romantike. Sročanje s Gajem in ustvaritev prvih stikov s Hrvaško sta mu odprla nov zanimiv svet, toda do prestopa čez nekaj let ni prišlo toliko iz kulturno zgodovinskih, kot zgolj literarnih razlogov. Drugi del predavanja bo posvečen orisu Vrazovega položaja v hrvaški družbi ter težkih literarnih in življenjskih bojov, ki so povzročili nesrečno, zelo zgodnjo smrt.

— Ker bo predavanje splošno kulturno zgodovinsko zanimivo, vabi Slaviščno društvo javnost, da se ga udeleži. Vražilo se bo v petek, dne 2. dec. ob 20. uri v predavalnici Trg akademije na Bleiweisovi cesti. Vstop prost.

DECEMBRSKI ZVEZEK KULTURNE IN SOCIALNE REVIEJE

„MISEL IN DELO“

BO POSVEČEN

DVAJSETLETNICI NAŠE SVOBODE

Izšel bo v izredno večjem obsegu, okoli 300 strani s bogato vsebino.

V njem bodo avtorji iz vseh delov Jugoslavije, sami znani javni delavci in strokovnjaki, obdelali v daljših člankih vse naš razvoj do zedinjenja in po njem. Revija bo vsebinsko razdeljena v tri dele:

1. Iz bojev na našo samostojnost;
2. Naš razvoj v svobodi;
3. Naša pot v bodočnost.

Iz vsebine navajamo zlasti naslednje prispevke:

Dr. Grisogono: Na terenu londonskega pakta; Pustoslavšek: Ko smo utirali pot...; B. Borštnik: O naši mafiji; Spindler: Od majniške deklaracije do Jugoslavije; Dr. Turk: Naši vojni dobrovoljci; Dr. Zupančič: Pojav obnovljenega jugoslovenstva in še več drugih zgodovinskih člankov in reminiscenc.

Iz drugega dela navajamo:

B. Borko: Slovenska kultura v Jugoslaviji; Dr. Grisogono: Osnovi naše vanjske politike; Dr. Kušej G.: Naš ustavni razvoj; Dr. Sagadin: Naša ustavna vprašanja; Prof. Melik: Naša populacijska vprašanja; Dr. Ing. Nagode: Naša komunikacijska vprašanja; Perić: Razvoj naše socialne politike; Dr. Breznik: Razvoj naše srednje šole; Prof. Silih: Razvoj naše ljudske šole; Rakočević: Dvajset let Črne gore itd. Dr. Rund: Država kao kulturni problem; Dr. Vošnjak: Tri Jugoslavije; Janežič: Od nacionalne k državljski vzgoji; Slovenci in Jugoslavija itd.

Decembrski zvezek »Misel in delo« bo edina večja publikacija v Jugoslaviji, posvečena dvajsetletnici naše države. Zvezek izide v decembru in opozarjamo nanj vso našo kulturno javnost še sedaj. Uprava revije sprejema prednaročila, na kar se posebej opozarjamo, ker bo navzlic povečani nakladi publikacija izšla v omejenem številu izvodov.

Novi naročniki, ki plačajo celoletno naročnino vnaprej, dobe ta zvezek proti doplačilu 40 din. V knjigotrštvu bo stal jubilejni zvezek brošura 80 din, vezan pa v originalne platnice 18.— din več. Naročnina naj se pošlje na poštoekvinski račun: Tisk. jug. naprednih akad. starešin »Nastav« v Ljubljani, r. z. z. o. s. št. 16.802. Na željo pošljemo položnico. Za vse informacije se lahko obrnete na upravo revije, Ljubljana pošt predal 322.

S P O R T

„Tek zedinjenja“

Dopolodne ob 11.30 bodo tekli po mestu

Danes dopoldne bo po ljubljanskih ulicah sporna mladina proslavila narodni praznik s tradicionalno sportno manifestacijo »Tekom zedinjenja«. Ta prireditev se letos ponavlja že enajstič in bo na njej gleda na 20. obletnico našega zedinjenja udeležba še posebno številna.

Do večera so se razen domačih atletov prijavili tudi naslednji zunanji atleti: iz Celja Rožman in Šoster, iz Sevnice Steiner, iz Novega mesta Vovk, iz Zagorja Pirc, iz Zagreba pa Krajer (letošnji maratonski prvak) in pa naš znani rojak Kotnik. Prireditelji so prejeli dve prijavi tudi iz Celiceva, tako da bodo imeli domači atleti Bručan, Krevs, Kien, Srakar, Tavčar, Hlebec, Kočar, Glonar, Berčič, Starman, Do-

linšek in ostali dovolj močno konkurenco. Kakšen bo izid tega tekmovanja, v katerem bodo atleti startali na dveh različnih progah, na daljši in krajši, je težko reči vnaprej, toda precej verjetno je, da bo na daljši progi zmagal Kotnik, ki je zdaj spet v prav dobri formi. Seveda pa bodo tudi Krevs, Bručan, Kien in ostali močno posegli v to borbo.

Start in cilj za »Tek zedinjenja« bosta ob 11.30 pred Narodnim domom, svečana razglasitev rezultatov in razdelitev nagrad pa dopoldne ob 16. v salonu restavracije Slamič.

Nad prireditelji je prevzel pokroviteljstvo ban dr. Natlačen, častno predsedstvo pa ljubljanski župan dr. Adlešič.

Finci so sportni narod

Nekaj pregleda iz sportnega razvoja v deželi tisočerih jezer

Kakor malo je sicer znano o Finski in njenih prebivalcih, kot odlični sportniki so znani po vsem svetu, ne nazadnje po svojem fenomenalnem tečaju Nurmiju. Ta slavni Fincec je po končani sportni karieri otvoril v Helsinkih trgovino z moškimi blagom, toda dveh njegovih sportnih uspehov živi naprej v mladi generaciji, v zmerom odličnejšem sportnem naraščanju. Skoraj na vseh toriških telesne vzgoje so Finci pokazali velike sposobnosti. Pred štirimi leti so se odločili, da bodo zgradili velik sportni stadion, moderno sportno areno, v kateri bi bilo prostora tudi za 30.000 gledalcev. Bila je skoraj dogotovljena, ko je prišla Fincem razveseljiva vest, da so Japonci odpovedali organiziranje prihodnje olimpiade 1. 1940, ki naj bi na mesto njih dobila v izvedbo mala Finska. Zda so preduragili načrte za stadion, 19 milijonov finskih mark so že tedaj izdali za njegovo dovršitev, toda kar takoj so vsoto podvojili in stadion za XII. olimpiado bo res veličastna zgradba, v katero bo šlo do 60.000 gledalcev. Maratonski stolp, njegov najznačilnejši del, je že dovršen in sega 73 m v višino. Tudi ostale naprave v stadionu bodo najbolj moderne.

Ko se leta 1896 spet začele olimpijske igre, je bil sport na Finskem kakor marsikje drugod, še v prvih poletih. Šele v začetku sedanjega stoletja so začeli Finci misliti na telesno vzgojo, in sicer predvsem iz političnih razlogov. Finski narod je bil takrat pod ruskim gospodstvom in zato so se začeli patriotski Finci zbirati v tajnih telovadnih društvih, ker so bili mnenja, da se bodo mogli otrestiti svojih gospodarjev in si priboriti narodno samostojnost samo z zdravim, telesnim in duševno krepko mladinom. Ta tajna društva so pozneje pod pritiskom notranjih razmer na Ruskem dobila pravico obstoja in finska mladina se je v kratki dobi pripravila v sportu povzpela tako, da je lahko že leta 1906 nastopila na predolimpiadi v Atenah.

Na olimpijskih igrah 1. 1908 in 1912 se je že pokazalo, da so finski sportniki enakovredni ostalim. Udeležili so se olimpiade v glavnem pa le zato, da bi pokazali, da so zrel kot samostojni narod. Ko so leta

1918 slednjič z ostalimi malimi narodi dobili svobodo tudi Finci, so se takoj z vso silo vrgli, da bi dvignili ugled svoje države. Njihove zmage na prvi in drugi povojni olimpiadi so navdale mali narod niti 4 milijonov ljudi z nepopisnim veseljem. Z največjo radodarnostjo so vsi sloji prebivalstva žrtvovali velike denarne vloge, da bi finski sportnikom omogočili potovanja v tuje države. Nekaj je sicer pripeljala vlada, toda glavni del stroškov je skrajno zmerom prevzelo prebivalstvo, ki pa sicer živi v skromnih razmerah.

Do berlinske olimpiade se je vsega udeležilo olimpijskih iger 700 finskih sportnikov, ki so prinesli domov 69 zlatih, 66 srebrnih in 68 bronastih kolajnov, ogromno število za tako majhen narod. V Atenah so se Finci odlikovali najprej samo v rokoborbi, leta 1908 pa so v Londonu že postavili vrsto odličnih tekmovalcev in njihova ekipa, ki je štela 71 članov, je zasedla 4. mesto. Leta 1912 je potovalo v Stockholm 153 Fincev. V raznih lahkoatletskih disciplinah, v kolesarstvu ter jahanju in veslanju so že zasedali prva mesta in si priborili več najbojnih priznanj. Leta 1920 je kot čudežni tečaj na presečenju vsega sveta nastopil Pavao Nurmi, njegov rojak Kolehmainen pa je bil zmagovalac v maratonskem teku. Vsega so takrat Finci prejeli 9 zlatih kolajnov in zasedli drugo mesto za Ameriko. Potem so začeli gojiti tudi plavanje, strelski sport in petoboj.

Leta 1924 je Finska poslala 128 sportnikov v Pariz. Nurmi je takrat prekosil samega sebe in osvojil 4 zlate kolajne, v celotnem plazmaju pa je Finska zasedla tretje mesto za Ameriko in Francijo. Slične prav tako velike uspehe je dosegla pozneje v Amsterdamu, kjer se je spet vladila na tretje mesto, to pot za Ameriko in Nemčijo. V Los Angeles je odšlo samo 41 zastopnikov finske zastave, ki pa so kljub temu dosegli vrsto izvirnih uspehov, med njimi v lahki atletiki ter rokoborbi in boks. Med sportnimi narodi so takrat ostali Finci zaradi maloštevilnega zastopstva »samoci na četrtem mestu«.

Tudi na zadnji zimski olimpiadi v Garmu in na letni v Berlinu je Finska doka-

zala svoje velike sportne sposobnosti in spet zasedla tretje mesto za Nemčijo in Švedsko. Finski tekači so v treh disciplinah prejeli zlate kolajne, nekateri njihovih rojakov pa so odnesli še srebrne. Sportnemu udejstvovanju in sportni organizaciji posvečajo seveda na Finskem tudi zdaj ogromno pozornost, tembolj ker bodo leta 1940. sami prireditelji modernih olimpijskih iger. Vse sportne organizacije si prizadevajo, da bi sport razširile čim bolj v širino in globino. Ogromen korak v tem prizadevanju so dosegli Finci s ustanovitvijo sportne akademije, iz katere je v dobrem letu obstoja iz 150 tečajev izšlo nad 4.000 sportnih učiteljev. Na tej akademiji vzgaja Finska borca, ki bodo v lastni prestolnici v tekmovalstvu z vsem svetom pokazali, kaj utegnejo ustvariti Finci, ki so sportni narod v pravem pomenu besede.

Prvenstvene tekme LNP

Tudi nogometna igrača danes ne bodo prazna, temveč bodo na štirih krajih igrali prav važne prvenstvene tekme v I. razredu ljubljanske in mariborske skupine. Spored je razdeljen takole:

Na Jesenicah: Kovinar-Svoboda ob 14.15 na igrišču Kovinarja, v Kranju: Kranj-Mars ob 14. na igrišču Kranja.

V Mariboru bodo imeli dvojni spored, in sicer na igrišču železničarja ob 12.30 železničar-Slavijska rez., ob 14.15 železničar-Slavijska, na igrišču Rapida pa ob 14. Rapid-Mura.

Prijateljska tekma

Liga: B-moštvu Ljubljane ob 14. na igrišču ob Tyrševi cesti

Da Ljubljana ne bi bila ostala brez nogometne prireditve, je SK Ljubljana sklenila, da nastopi danes s svojima dvema najboljšima garniturama.

Znano je, da našemu ligasu ne primanjkuje igralcev in mu zato ne bo težko sestaviti dveh enajstork. Prav gotovo bo ta revija zanimiva in upamo, da bodo prijatelji naše Ljubljane prišli na svoj račun.

Tekma bo ob vsakem vremenu s pričetkom ob 14. na igrišču ob Tyrševi cesti.

SK Slavijska. V petek 2. t. m. sestanek članstva v lokalni »Strajze«. Kdor ima blok naj ga prinese s seboj in denar. Odbor redna seja! I. moštvo važno! Prosim točnost! Tajnik.

SK Ilirija (Smučarska sekcija). Članski sestanek ob 18. petek 2. t. m. ob 18. seja uprave pa v ponedeljek 5. t. m. ob 17.30.

SK Ljubljana. Zaradi današnje javne tekme naj bosta ligasoci in jevo moštvo točno ob 13.30. na igrišču. Postavi na običajnem mestu!

SK Hermes. Pozivamo vse naše članstvo, da se udeleži slavnostnega sprejema drevi ob 18. Obenem opozarjamo, da bo redna seja centralnega odbora dne 2. t. m. ob pol 20 v prostorih UJN2B, palača »Grafike«.

SK Svoboda, Ljubljana. Danes ob 11.30 naj bo moštvo za Jesenice na glavnem kolodvoru. V petek ne bo rednega treninga, pač pa bo ob 19 obvezen članski sestanek zaradi nedeljske tekme z Bratstvom. Opremo za obe tekmi je treba dvigniti danes ob 9. do 10. ure. Po sestanku bo odborova seja.

SK Mars. Igralci za Kranj naj se zberejo točno ob pol 13. na Ambroževem trgu.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Cetrtek, 1. decembra: Zaprtlo.

Petek, 2.: Labodica. Red Cetrtek.

Sobota, 3.: Dobruža 1916. Premierski abonma.

Nedelja, 4. ob 15.: Sneguljica. Mladinska predstava. Nastop Miklavža. Izven.

Ob 20. Brezov gaj. Izven. Zlilane oene ob 20. din navzdol.

Strindbergova pravljica igra »Labodica« prikazuje v simbolnih osebah pravljice zasledovane nedolžnost lepote in ljubezni, ki jo skušajo uničiti sovraštvo, laž in pohlep ter zmago ljubezni in dobrote nad temnimi, zlimi močmi. Čudovita lepota pravilnih mitov in baladni nordijski nastroj, ustvarja skupno s igralskimi kreacijami predstavo umetniških kvalit.

Miklavž v drami. Miklavž je sporočil, da bo s svojim lepim in velikim spremstvom obiskal v nedeljo dopoldne predstavo »Sneguljica«, da pozdravi vse navzoče. Daril v nedeljo še ne bo delil. V ponedeljek ob 16. bo obdaril vse male in odrasle. Darila bo delil na odrin in nikomur se ni treba bati, če ga bo poklical k sebi. Brez darila ne bo odšel. Z njim potujejo angeli in seveda tudi četa parkeljnov. Po obdaritvi v gledališču, bo obiskal tudi posamezne obitelji Kdor želi, da ga Miklavž posesti s svojim stajnim spremstvom na domu, naj blagovoli to sporočiti g. Edvardu Gregorinu, članu drame. Darila za obisk v gledališču naj se pošljejo vrtarju drame v ponedeljek dopoldne, lahko tudi že v nedeljo. Kdor želi, da bi Miklavž nagovoril obdarovance posebej na odrin, naj se blagovoli zglasti pri g. Gregorinu v nedeljo med 11. in 12. uro v dramskem gledališču.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Cetrtek, 1. decembra: ob 15. Ero z onega sveta. Izven. Globoko znižane cene ob 24 din navzdol.

Petek, 2. decembra: ob 15. Boheme. Dijaška predstava. Izven.

Ob 20. Roky. Opereta. Red B.

Sobota,

K psemideseletočel Selme Lagerlöve

Na sliki vidimo stvariteljico »Göte Berlinga« v njeni delovni sobi

Človek je odvisen od hrane

Vpliv hrane na postavo in velikost

Indian Medical Service v Delhiju je v zadnjih tednih izvršil vrsto zanimivih poskusov, ki dokazujejo, da je človek po svoji postavi in velikosti odvisen od hrane. Nekateri raziskovalci te ustanove so postavili že pred leti pozorni na možnost, da bi utegnile razlike med indijskimi plemeni temeljiti na hrani. V Severni Indiji žive n. pr. Sikhi in Parti, 1.80 m visoki moške s krepko postavjo, ki jih radi sprejemajo v vojaško službo. So pravo nasprotje malih ljudi v Madrasu.

Pri tem živita obe plemeni v istih zunanjih pogojih. Toda v Madrasu se žive ljudje od riža, suhe ribe, paprike in mnogih drugih začimb. Sikhi pa pijejo vsak dan mnogo mleka, jedo malo mesa in uporabljajo velike množine zelenjave in kruha. Hrana bi bilo nemara mogoče doseči spremembo telesne velikosti in vsega tipa, tako so si mislili raziskovalci.

Vzeli so potem dvanajst belih podgan istega zarodka in jih dali v različne kletke. Hraniti so jih začeli vsako posebe s hrano različnih ljudstev. »Angleška« podgana je dobivala n. pr. bel kruh, gnjat, kuhano govedino, bravnino, ribo, jelenjavo in čaj. »Francoska« podgana so dajali mnogo obar z lepo garniranimi mesnimi jedmi in delicatami, »japonska« pa je jedla ribe in riž, tu pa tam je dobila kakšne morske pajke. Spet drugačnja je bila dieta »madraške« in »sikhanske« podgane.

In potem so opazovali zanimive pojave: angleška podgana je postala debela, široka in okrogla, koža ji je bila hrapava, dlaka debela. Po temperamentu je bila živahna. Če si pomoli prst v kletko, je planila nanj in ugriznila vanj. Francoska podgana je bila spet majhna in drobna, dlake so bile nežne in tenke. Bila je nervozna, kakor je to opazovali pogostoma pri francoskih ženakah.

Marlena zapušča Pariz

Marlena Dietrichova, ki je delj časa živevala v Parizu, ostavlja francosko prestolnico ob svojem povratku v Hollywood

Koliko besed

izpregovorimo?

Profesor Descamp iz Brusaja je ugotovil, da spregovori človek v svojem življenju 20 do 50 milijonov besed. Število zavisi v prvi vrsti od človekovega temperamenta, a tudi od poklica. Kmetje, ki so navadno molčeči ljudje, spregovora po statističnem izkazu omenjenega profesorja kakšnih sto besed dnevno, v življenju pa do poldrug milijona besed.

Zaklad

iz časov Langobardov

Med popravljanjem stare hiše v Veroni so izkopali velik lonec, v katerem so našli izredno dragocen zaklad iz dobe Langobardov. V njem je bilo na tisoče rdečih, zelenih, belih in vijoličastih biserov, velika zlata zvezda z biseri, rubini in smaragdi, obesek iz safirov, rubinov in krizoprazov, prstani, igle in zaponke. Zaklad je spravila časovna občina, dokler ne ugotove, kdo je njegov pravi lastnik.

Vohunska afeta na Danskem

Danska državna policija je odkrila vohunsko organizacijo, ki je vohunila v prid neke inozemske države. Organizacija je imela mnogo zaupnikov zlasti v mornarici. Očividno je bila naloga vohunov, poizvedovati za številom ladij in letal danske vojske. Prijeli so dvanajst oseb, med njimi devet inozemcev, napovedujejo pa še nove aretacije.

Umori s strupom v praški bolnišnici

Že pred časom so oblasti opazile, da se dogaja v največji praški bolnišnici, Masarykovi bolnišnici, veliko število smrti navoljo zastrupitve. Uvedle so strogo preiskavo in so dognale, da je bil velik del živil, ki so jih dajali bolnikom, ne samo iz manjvrednih snovi, temveč tudi iz takšnih, ki so se gnile. Na ta način je bilo po ugotovitvah preiskovalne komisije mogoče, da je v dveh mesecih umrlo nič manj nego 120 oseb za zastrupitvijo. Proti glavnemu zdravniku in odgovornemu osebju so uvedli sedaj kazensko postopanje.

Štiri države čistijo reko

Ameriške zvezne države New York, Pennsylvania, New Jersey in Delaware so sklenile, da bodo skupno očistile reko Delaware. Ta reka je zavoljo odtočnih voda vseh vrst zelo nevarna in pomeni veliko nevarnost za zdravje vseh ljudi, ki bivajo ob njej. Zato so vse štiri države sprejele enake zakone, ki naj temu stanju napravijo konec. Reko in njene pritoke bodo očistili po posebnem postopku. To je prvič, da so uresničili takšen načrt za tako veliko reko.

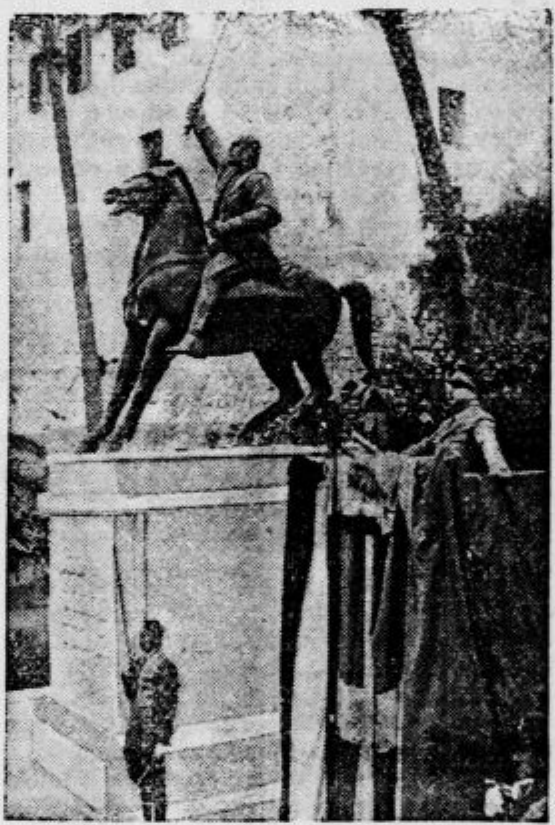
Slovaška tehnika v Prešovu

Slovaška tehnika generala Štefanika, ki je bila ustanovljena v Košicah, se je morala zaradi odstopljenja Košice Madžarski preseliti v Prešov. Predavanja pa se ne morejo vršiti v Prešovu, ker še ni na razpolago primernih prostorov za zavod. Zato je sklenjeno, da bo tehnika začasno v Turčanskem sv. Martinu, prihodnje šolsko leto, ko bo rešeno vprašanje novih prostorov, pa se tehnika preseli v Prešov.

Chopinove kosti iz Pariza na Poljsko

Na Poljskem si prizadevajo, da bi prenesli smrtne ostanke skladatelja Chopina s pokopališča Père Lachaise v Parizu na Poljsko. Chopinov grob v Parizu je namreč zapuščen in so ga šele v zadnjem času popravili z darovi poljskih rodoljubov. Poljaki predlagajo, naj bi se Chopinove kosti položile v mavzolej poleg maršala Piłsudskega.

Spomenik v Tripolisu

Maršal Italo Balbo je pred kratkim odkril spomenik Mussoliniju v Tripolisu (slika)

Nadležni levi

Strahovalci potnikov v Južni Afriki

Ozemlje Južnoafriške Unije velja običajno za zelo civilizirano in evropeizirano. Pred leti so menili, da so levi tam že skoraj iztrebljeni. Toda danes je drugače.

V Krügerjevem narodnem parku, največjem zaščitnem parku na zemlji, so se levi v zadnjih letih silno razmnožili in postajajo polagoma velika nevarnost za ostalo živalstvo, a tudi za ljudi. Kolonialna vlada je zato rada izdajala dovoljenja za odstrel. Toda lovci so se izkazali večinoma za nerodne. Na levjih lovih so se dogajale najbolj krvave tragedije. Najhuje je pa to, da so cele črede levov zapustile meje Krügerjevega parka. Ker zunaj njega ne dobe dovolj hrane, so postali nevarni potnikom.

Vožnja s avtomobilom, med katero sre-

čaš levi, danes ni več tista idila, kakor je bilo prej, ko so potniki tem živalim metali slaščice ali pa jih celo božali. Pred kratkim je neki avtomobilist potoval v Buluwayo v Južni Rodeziji. 50 km od mesta je srečal skupino levov, ki mu je zaprla pot. Enega je ustrelil, toda druge naboje je imel v kovčgu, tako da puške ni mogel dovolj hitro nabiti. Avtomobila obrniti tudi ni mogel, ker so bili levi avto obkolili.

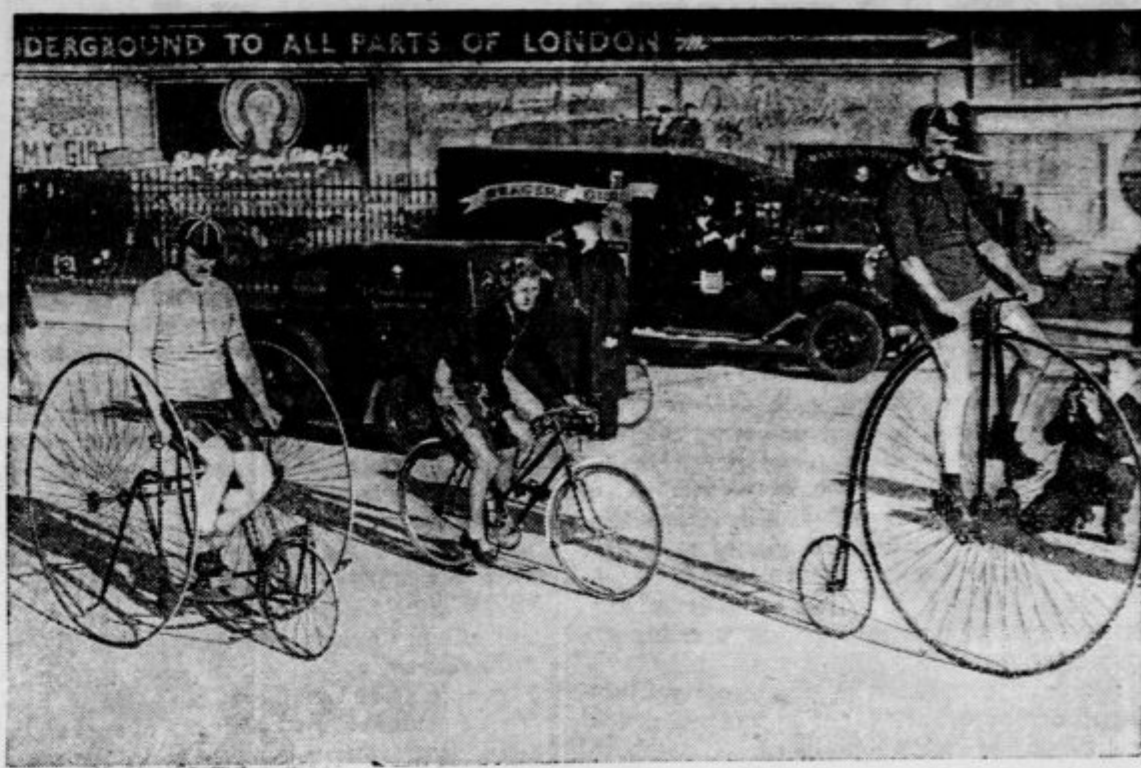
Tedaj se je s avtom kratkoma pogljal proti živalim, predri njih črto in začel bežati na svo moč. Levi pa niso bili nič manj hitri od avtomobila. Zasedovanje so opustili šele tedaj, ko so se pokazale prve hiše Buluwaya. Avtomobilist je s te vožnje odnesel težek živčni pretres.

V arzenahu mikrofонов

Prezident ameriških Zedinjenih držav govori poslušalcem po radu

Anafroznem v Londonu

Na ulici angleške prestolnice je neki fotograf pred kratkim posnel svojevrsten kolesarski prizor, ki je bil za London več nego vsakdanja senzacija

Polarno potovanje v hipnozi

Skrivne sile čarovnika iz Indije — Mož, ki ni mogel priklicati svoje žrtve v življenje

V nekem gledališču v Irvingtonu na Angleškem je neki indijski »čarovnik« razkazoval občinstvu svoje skrivne sile. Tako je uspaval nekega moža, ki ga je poklical iz občinstva, v hipnotično spanje in mu je dejal: »Vi ste polarni raziskovalec in potujete s sanmi preko ledovja do Severnega tečaja. Toplomer kaže 40 stopinj pod ničlo.«

Hipnotizirane je sledil njegovim ukazom vestno, videti je bilo, kako vleče z vso močjo domnevne vajeti, s katerimi je krmaril domnevne pse, zavijal si je ovratnik pri suknji in šklepetal od mraza z zobmi. Nato mu je Indijec ukazal, naj stopi s sani in naj gre za njimi z največjo previdnostjo, ker mu preti nevarnost, da pade v ledniško razpoko. Mož ga je spet ubogal. Speljal je s stolice in stopal z največjo previdnostjo proti robu odra, med tem ko je še vedno šklepetal z zobmi.

Sedaj je bilo Indijcu tega poskusa dovolj in je ukazal: »Zbudite se! Bila je samo šala.« V splošno presenečenje pa se »polarni raziskovalec« ni strinjal s tem ukazom. Oprjel se je z izrazom največjega strahu malih stopnic, ki so vodile z odra. Indijec ga je zgrabil za ramo in ga stresal ter pozival, naj se zbudi, toda žrtev je po vsej priliki še vedno trpela za strašnim mrazom. Vsi čarovnikovi poskusi so ostali brezuspešni. Med občinstvom je nastalo veliko razburjenje in reditelji so pozvali hitro rešilno postajo, ko je Indijec izjavil, da je izgubil nenadno moč nad svojimi magnetskimi silami in da ni več sposoben moža zbuditi. Še dve uri je moral nesrečnik trpeti domnevne silne muke v polarnem mrazu, preden je zdravnikom končno uspelo, da so ga z injekcijo in s tem, da so mu dajali vdihavati amoniakovo raztopino, rešili hipnotičnega vpliva.

Bivši španski kralj se preseli na švedsko

Posredovalci kupujejo veliko zemljišče z gradom in loviščem

V Stockholmu je zbudil veliko pozornost oglas neke meštarske trdke, ki išče za »nekega tujega vladarja« posestvo na švedskem. Kakor kaže, gre za osebnost, ki ima zadosti denarja, kajti razen velikega zemljišča in lovišča naj bi posestvo imelo dvorec ali grad, v katerem naj bi bile na razpolago sobe za štirideset gostov in kopalnica.

Po tem oglasu so začeli švedski seveda ugibati, za kakšno osebnost gre. Končno se je oglasil zastopnik kodaškega lista »Politiken«, da mu je meštarska trdka

povedala, da gre za bivšega španskega kralja Alfonza. Švedski posredovalci lahko ponudijo do deset milijonov za posestvo, ki bi ustrezalo omenjenim zahtevam. Tega sporočila v listih ne demantirajo.

Kralj Alfonz je l. 1931. dobil osebno 26 milijonov peset od vseh 85 milijonov, ki so bili določeni za kraljevo rodbino kot odpravnina. Če si sedaj res izbere posestvo na švedskem, bi to po mnenju stockholmskih krogov pomenilo, da hoče politično dokončno v pokoj.

Mladenič z novim uhljem

68letna vdova je žrtvovala del svojega starega uhlja, da je dobil 16 letni fant novega

Pred nekoliko tedni je izšel v nekem stockholmskem dnevniku nenavaden oglas. Nekd 16-letni mladenič je iskal človeka, ki bi mu bil pripravljen žrtvovati kos ušesa, da bi sam lahko dobil drugo uho.

Res se je na ta oglas odzvalo štirideset oseb, med njimi vdova po kaznilniškem ravnatelju Wirellu iz Sundsvalla. Mladenič je njeno ponudbo s veseljem sprejel in ob koncu oktobra se je izvršila operacija, in sicer z odličnim uspehom. 68-letni dobrotnik, ki se je odrekla vsakemu plačilu za svoj nenavaden dar, so odrekli majhen kos ušesa, ki se je med obkolili.

Tedaj se je s avtom kratkoma pogljal proti živalim, predri njih črto in začel bežati na svo moč. Levi pa niso bili nič manj hitri od avtomobila. Zasedovanje so opustili šele tedaj, ko so se pokazale prve hiše Buluwaya. Avtomobilist je s te vožnje odnesel težek živčni pretres.

Žrtve »Preussena«

Nemški piloti Blankenburg, Untucht in Kendermann, ki so zgoreli pri eksploziji rakoplova »Preussena« v Bathurstu

Nad milijon porok v Rusiji

Kakor izkazuje ruske knjige, je bilo izvršenih v Rusiji v prvih devetih mesecih letošnjega leta milijon in 110 tisoč porok, to je 117 tisoč porok več kakor v istem razdobju lanskega leta.

Pred radostnim dogodkom na albanskem dvoru

Iz Tirane poročajo, da pričakuje albanska kraljica Geraldina veselega dogodka.

Poplave na Celebesu

Iz Londona poročajo o velikih poplavih na Celebesu, velikem sundskem otoku. Poplave so zahtevale doslej 55 človeških življenj.

A NEKDOTA

Spomladi l. 1849. je Rusija, kakor znano, poslala svojo vojsko proti upornim Madžarom. Ta pohod vojakom in častnikom ni bil nič kaj po volji in carju Nikolaju I. so javili, da so nekateri častniki imeli zelo nepokorne govore. Dal je poklicati poveljnika svoje garde in mu je dejal: »Povej svojim častnikom, naj se pazijo. Nihče jih ne vprašuje, da-li gredo radi na ta pohod ali ne. Zato tudi ni potrebno, da bi se o tem izjavljali.«

General ni bil govornik. Zbral je častnike in jim velel: »Gospodje, lahko plešete, igrate, pijete, delate, kar hočete, toda govoriti ne smete.«

Nad njegovim stanovanjem je imel svojo sobo neki častnik, ki je pozval svoje tovariše na vesel večer. Častnik so plešali, muzicirali in delali strašen hrup vso noč. Proti jutru je poslal general svojega uradnanca tja, da povpraša, ali mislijo kmalu končati. Mož se je vrnil z odgovorom: »Delamo po zapovedi in uganjamo samo dolovne stvari. Pijemo, plešemo in pojmemo, pogovarjamo pa se ne.«

VSAK DAN ENA

»Ljubček moj, ne bo trajalo dolgo, pa si boš moral tudi ti briti brado!«
»Toda še delj bo trajalo, preden si boš ti dal ostrici lase!«
(»Vart Hem«)

BOMBA

NA STAREM TRGU 1

DOSPELA 2E TRETJA PARTIJA ZIMSKIH SUKENJ OD
DIN 350.— DALJE

V OBLACILNI TRGOVINI

Joško OLUP mlajši
LJUBLJANA

VELIKA IZBIRA ZA VSAK ŽEP

Stroji

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Generator
nov, za vrtilni tok 20 KVA,
380-220 V, 50. per. 1000
obratov, prod. Vojnovič
& Cie, Ljubljana, Vič.
27880-29

Šivalni stroj
star, žensko kolo, otroški
vozleček, otoman, žel.
peč, pletilni stroj
št. 8 ali 10. Berkel teht-
nico kupim. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod
»Plačilo«. 27936-29

Pletilne stroje
2-80, 4-80, 12-80. Spe-
cialne šivalne stroje Ri-
wola (Oberbeck), Spe-
cial (Gumietzsch) —
Special (Zick Zack) Sin-
ger brzo šivalni. Kva-
ritastroj: (Flechtm) za
izdelovanje kravate in
trakov. Miza lesena za
12 šivalnih strojev za
transmisijo. Kompletno
transmisijo (stoletje in
ležejo z jermeniciami).
Elektromotor 2½ PS,
izmenični tok prodam.
Naslov v vseh posl. Ju-
tra. 27934-29

Šivalne stroje
na udodne obroke. Sta-
le stroje vzajem v ra-
čun. Na zalogi vedno
tudi rabljeni stroji. No-
va trgovina, Ljubljana,
Tirševa, 39. 27893-29

Šivalni stroj
ženski in krojaški po-
ceni prodam. Novak, —
Resljeva c. 30, podprti.
27912-29

Obrt

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Trgov. obrtni list
za trgovino in Ljubljani
oddam pod ugodnimi
pogoji. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Obrtni
list«. 27709-30

Les

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Les
za lep smrekov les na-
redim pohištvo. Ponud-
be pod »Les«. Jutra
na ogl. odd. Jutra. 27873-15

Kapital

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

250.000 din
morete dobičajnosno vlo-
žiti v že vpeljeno podjetje
pod zelo ugodnimi pogoji.
Mesečni donos do 7.000
din. Sodelovanje mogoče.
Imstvo dovoljno. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Pristopim takoj«. 27857-16

Kompanjona
v nekaj gotovine za av-
toprevoznik sprejemam
Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod »Vprašanje«. 27933-16

Din 500.000
gotovine
imam na razpolago za
dobi 1 leta proti dobri
garanciji. Rudolf Zore,
Ljubljana, Gledališka
ulica 12, Telef. 38.10.
27927-16

Posojila
različna preskrbam hitro
in brez vsakega
predplačila.

Hranilne knjižice
vnučjem proti takoj
knji gotovini

Rudolf Zore,
Ljubljana, Gledališka 12
Znamka za 3 din 16
27926-16

Čenjenim gostom in spoštovanemu občinstvu vljudo naznanjam,
da od 3. t. m. v novi palači Hotela Slon
najmodernejše opremljen

DAMSKI ČESALNI in
MOŠKI BRIVSKI SALON
Za cenj. obisk se priporoča.

MATE PLIVERIČ

MENZA

Kolodvorska ulica št. 8

nudi cenjenim gostom in abonentom od 6. ure zjutraj do 21. ure, mnogovrstna, okusna jedila po zelo nizki ceni.

Sprejemajo se abonenti.

Stavbena parcela
1434 m² s hišo v centru
dolžina 63 m ob glavni
cesti, skupno ali razde-
ljeno naprodaj. Polze-
se: Maribor, Tattenba-
chova 30. 27880-20

Hišo
v centru ali bližini, no-
vo ali prvotno starej-
še kupim. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod
»Cena 1.000.000 do
1.200.000«. 27935-20

Novo hišo
enonadstropno z dvema
trgovskima lokaloma ra-
di izselitve ugodno pro-
dam. Ponudbe pod Ju-
tra pod »Prometni
kraj«. 27950-20

Vilo ali hišo
z vrtom
2 do 3 stanovanjsko v
okoliščini cerkve sv. Jože
fa, Tabora ali za Be-
žigradom kupim. Po-
nudebe s točnim opisom
na ogl. odd. Jutra pod
»Gotovina okrog 750.000
din«. 27917-20

Novo hišo
enonadstropno v sever-
nem delu Ljubljane ra-
di nujnosti pod lastno
ceno prodam. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Rabilni denar«. 27900-20

Hišo
z gospodarskim poslop-
jem, elektriko, nekaj
zemlje 2 pašnika in go-
zdom prodam v bližini
Črnomlja. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod
»Krasna lega«. 27853-20

Hiša z mesarijo
moderno hladilnico, in
klavico, zidano gospo-
darsko poslopje, velik
vrt, v bližini ceste
naprodaj. Aleksandrova
19, Pobrežje, Maribor.
27849-20

Sostanovalca
ali sostanovalko, sprejem-
u lep, gorško sobo, Kar-
lovska 26. 27875-23

Opremljeno sobo
solično, oddam s soupo-
rabo kopalnice takoj ali
pozneje. Rovič, Tyrševa
cesta 98. 27872-23

Podstrešno sobico
prazno, oddam. Naslov v
vseh poslovalnicah. 27868-23

Prazno sobo
solično, s centralno kur-
javo in souporabo ko-
palcice takoj oddam.
Sv. Petra c. 29-IV. 27941-22

Zračno sobo
opremljeno z 2 postelja-
ma, s posebnim vho-
dom Celovška cesta 66
27920-23

Opremljeno sobo
s kopalnico in poseb-
nim vhom v centru
oddam boljši osebni za
tako Naslov v vseh po-
slov. Jutra. 27924-23

Opremljeno sobo
z uporabo kopalnice in
televizije takoj oddam.
Naslov v vseh posl. Ju-
tra. 27929-23

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
prostorno, zračno, svetlo
s posebnim vhom
oddam blizu žrnjskega
mosta. Naslov v vseh
poslov. Jutra. 27967-22

Sobo
tako oddam. Beetho-
nova 15, desne stopnice
vrata 17. 27964-23

Zračno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Stanovanja

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Dvosob. stanovanje
ali večje enosobno, iše-
dr. uradnik reden plačnik.
Ponudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Tri osebe - brez
otroke«. 27866-21a

Enosob. stanovanje
ev. s kabineto, pre-
prosto v centru išeem
za takoj. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod
»Odrasle«. 27965-21a

Dvosob. stanovanje
čisto, nealeč iše gosa-
pa za 1. februar. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Parkiranje«. 27891-21a

2-sobno stanovanje
ev. s kabineto, nealeč
iše centra išeem za
1. februar. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod
»Točna plačila«. 27913-21a

Sobo odda
Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Sobo
solično, svetlo, s separa-
nim vhom, oddam takoj
solični stranki. Telefon in
kopalnica na razpolago.
Tramvajski postaja odda-
ljena eno minuto. Ogled
sobe od 12. do 14. ure.
Sokolova ulica 3. 27853-23

Sostanovalca
ali sostanovalko, sprejem-
u lep, gorško sobo, Kar-
lovska 26. 27875-23

Opremljeno sobo
solično, oddam s soupo-
rabo kopalnice takoj ali
pozneje. Rovič, Tyrševa
cesta 98. 27872-23

Podstrešno sobico
prazno, oddam. Naslov v
vseh poslovalnicah. 27868-23

Prazno sobo
solično, s centralno kur-
javo in souporabo ko-
palcice takoj oddam.
Sv. Petra c. 29-IV. 27941-22

Zračno sobo
opremljeno z 2 postelja-
ma, s posebnim vho-
dom Celovška cesta 66
27920-23

Opremljeno sobo
s kopalnico in poseb-
nim vhom v centru
oddam boljši osebni za
tako Naslov v vseh po-
slov. Jutra. 27924-23

Opremljeno sobo
z uporabo kopalnice in
televizije takoj oddam.
Naslov v vseh posl. Ju-
tra. 27929-23

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Prazno sobo
lepo, sončno, zračno in
prostorno s posebnim
vhodom in uporabo ko-
palcice takoj oddam.
Boljši, stalni posl. Ju-
tra. 27971-22

Zivali

Beseda 1 Din. davek 3
Din; za šifro ali daja
njo naslova 5 Din. Naj-
manjši znesek 17 Din.

Krasno Miklavžovo
in božično darilo
Mladiči, lepi anglički ži-
masti terrierji z rodovnikom
so naprodaj. Ogledati samo
od 11. do 12. ure. Naslov
v vseh poslovalnicah Jutra.
27891-27

Male papige
pripravne za učenje in
več lepih kanarčkov, do
brhi pevec ugodno pro-
dam. Josip Devetka, Blei-
weisova 50, Ljubljana.
27975-27

Ilirske ovčarje
8 tednov stare, čistokrv-
ne izborne čuvaje od-
odlikovane matere pro-
da Lukič, Sv. Petra c.
75. 27955-27

Nemške ovčarje
z rodovnikom 2 meseca
stare proda psarna Rož-
nik. Psarna je bila od-
likovana v tekmovalni
vrednosti skupin. Naslov
Ljubljana, Cesta v
Rožno dolino 36, telef.
23-55. 27865-27

AVTOMOBILISTI, ZIMA JE TU!

»JOJ! KAKO SE TEŽKO
VSTANE ZJUTRAJ.«

»POSLUŠAJ ME IN
UPORABLJAJ
ZIMSKO OLJE
SINGLE SHELL.«

SHELL MOTOR OIL

OLJE PAMETNIH AVTOMOBILISTOV, VARUJE AVTO 24 UR NA DAN. TEČE HITRO DO VSEH POMIČNIH DELOV TER JIH ČUVA PRI DELU. ČVRSTA OLJNATA PREVLAKA SE DRŽI POVRŠINE TER JIH VARUJE PRED KOROZIJO, KO AVTO POČIVA

ZIMSKO OLJE: SINGLE SHELL

VEČJA SIGURNOST ZA VAŠ AVTO

Veliko podjetje v velikem mestu Slovenije z več parnimi stroji, lastno elektrocentralo in drugimi tehničnimi napravami ISČE

SPRETNEGA DIPLOMIRANEGA STROJNEGA INŽENJERJA

kot vodjo tehničnega obrata. V poštev pride samo jugosl. državljan z odgovarjajočo prakso. — Ponudbe z življenjskim opisom in zahtevo plače na Publicitas d. d., Zagreb, Illica, pod šifro »Tehnični vodja«.

Inserirajte v »Jutru«!

TOVARNA VOLNENIH TRANIN JOVANOVIČA
IN POPOVIČA, GRDELICA (Vardarska banovina)

potrebuje za takoj mojstra - škrobilca

ki je izurjen v vodstvu predilnice za glajeno prejo (Streichgarn) in ki je ta posel opravljal že več let. — Ponudbe z dokumenti je nasloviti čimprej naravnost na tovarno.

DIN 250.-

Če hočeš komu kaj pokloniti,
pokloni **Pelikan**,
tehnično završeno
nalivno pero!

Mednarodna
špedicija
prevzema

OCARINJENJE
vseh uvoznih in izvoznih pošilk in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija pravilnosti zaračunavanja carine in vse informacije brezplačno Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarnice). Telefon: 24-59

TURK
LJUBLJANA

PREVAŽANJE
vsakovrstnega blaga, kuriva, strojev, selitve v Ljubljani in izven Ljubljane s vozovi in avtomobili in to hitro ter po nizki ceni. Masarykova cesta 9 (nasproti tovarnega kolodvora). Telefon: 21-57

Prosto javno
skladišče

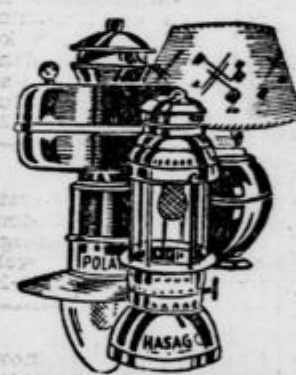
prevzema
VSKLADIŠČENJE
raznega blaga kakor tudi pohištva v lastnem, mestne trošarine in uvozne prostem javnem skladišču. Oskrba inkaso-povzetij. Kotnikova ul. 12 (nasproti mestne elektrarne). Telefon: 30-73.

Najnovejši izum!

Originalne HASAG-PRESTO petrolejske
plinske svetilke (svetovni patenti)

Ni treba več špirita za pogrevanje.

Ni treba več dolgega čakanja 3 minut!

ORIGINALNE POLAR SVETILKE 300-8000 SVEC!
Preko 100 modelov! Prospekte pošljemo gratis in franko!
ORIGINALNE HASAG IN POLAR SVETILKE TER ORIGINALNI DELI SE LAHKO NABAVIJO SAMO PRI NAS.

PETROLUX k. d.
Zagreb, Radišina ul. 9. Tel. 72-60

Iščemo preprodajalce in zastopnike za vse kraje. Varujte se manj vrednih potvorb!

TEKSTILNE TVORNICE

„JUGOSVILA“ d. z o. z.,

„JUGOTEKSTIL“ d. z o. z.

MARKO ROSNER

MARIBOR

V novembru je pristopilo **1200** novih zavarovancev!

POZOR!

RADI IZREDNO VELIKEGA NAVALA ROJSTNIH LETNIKOV 1859, 1864, 1869,

1874, 1879, 1884, 1889, 1894, 1899, 1904, 1909, 1914, 1919, 1924, 1929, KI SI HOČEJO

V ZADNJEM TRENUTKU ZAGOTOVITI UGODNOST VIŠJE ZAVAROVALNE

VSOTE, SMO PRISILJENI PODALJSATI ROK ZA SPREJEM TEH LETNIKOV

DO 10. DECEMBRA 1938.

KARITAS

Ljubljana, palača Vзаjemne zavarovalnice

Maribor, Orožnova 8

BOTOT

PREIZKUŠENO SREDSTVO ZA NEGO VAŠIH ZOB IN UST

Po vsem svetu znana BOTOT voda za usta prepreča mehčanje dlesni

MLAD MESARSKI MOJSTER IN GOSTILNIČAR

star 32 let se želi v svrhu poroke seznaniti s poštenim dekletom iz ugledne hiše, starim 19—27 let. Vdove brez otrok niso izključene. Ponudbe s sliko in navedbo dote naj pošljejo reflektantne čimprej na upravo »Jutra« v Mariboru pod šifro »Srečno novo leto«.

ROTBART

Dobro obrit-dobro volje!

Odda se na prometnem kraju v Domžalah: **večji trgovski lokal** s prvovrstnim inventarjem in več lepim stanovanjem

Informacije daje Prometna banka v Ljubljani.

LOKOMOBILLO

250/300/350 KS v dobrem uporabnem stanju, prvovrsten fabrikat KUPIM. — Ponudbe na »Doberline«, ugljenokopno i rudarsko d. d., Zagreb, Ilca 5.

Otroški vozički najnovejših modelov

Dvokolesa, motorji, tricikli

Šivalni stroji pogrešljivi

Po zelo nizki ceni! Ceniki franko!

»TRIBUNA« F. BATJEL, LJUBLJANA, Karlovska cesta 4

Podružnica: Maribor, Aleksandrova cesta 26.

OGLAS.

UPRAVA ZRAKOPLOVNO-TEHNIČNEGA ZAVODA V KRALJEVU

sprejme gotovo število strugarjev, rezkarjev, ključavničarjev, kleparjev, varilcev in orodničarjev

Prošnje za sprejem je dostaviti po pošti ali osebno. Višina dnevnice se bo odredila po sposobnostih. Iz pisarne tehničnega oddelka zrakoplovno-tehničnega zavoda v Kraljevu T. br. 6514 od 22. novembra 1938. l.

SKRBI?

OBRNITE SE

NA GRAFOLOGA

KARMAHA

ki se odlikuje posebno z analizo človeškega značaja, dela na strogo znanstveni bazi grafologije in daje vsakemu za nastopajoče dogodke pismene nasvete, ki vam bodo koristili vse vaše bodoče življenje. Obiske sprejema v Ljubljani, hotel Soča, Sv. Petra c. vsak dan od 9. do 12. dop. in od 15. do 19. popoldne. Odgovorja tudi na došle korespondence. V Ljubljani ostane do 20. decembra.

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo

zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni

JOS. REICH

Ljubljana

Poljanski nasip 4-6

Trdnica — Svetofotokanica

Linolej prodaja in polaga po reklamnih cenah **SEVER, Marijin trg 2**

Nikse

Z enim samim aparatom NIKSE praktično in ekonomično kuhate, pečete, cvrete, dušite, pražite itd., ogrevate sobo, sušite lase in se obseivate. Informacije in za nakup neobvezna predvajanja brezplačno. Na Vašo zahtevo pride zastopnik na dom.

KOMERCIJALNI BIRO OEBULJ JOZE, Jesenice, Gorenjsko.

Za Ljubljano in okolico: Zastopstvo NIKSE, Ljubljana, Tyrseva 15/L, telefon št. 33-38.

Podjetje živilske stroke **ISČE** bistrega mladega

KEMIKA

iz družine urejenih razmer, ki bi se hotel še naprej izpopolniti. Ponudbe z osebnimi podatki in navedbo dosedanje prakse na Publicitas d. d., Zagreb, Ilca 9 pod šifro: »Mlad kemik«.

PREVOZNI TRICIKLI več vrst v zalogi. Invalidski vozički, otroški in igračni vozički, šivalni stroji, motorji itd. poceni. — Ceniki franko!

»TRIBUNA« F.B.L.

LJUBLJANA — KARLOVSKA C. št. 4.

Violine kitare

in druga glasbila od šol-kih do prvovrstnih instrumentov struče in vse po treščine dobije v veliki izbiri najcenejše pri

WARBINEK-LJUBLJANA

Miklošičeva cesta 1 pri Franciskanski cerkvi

Prodaja in zaposlanje kletarjev.

Izredno dobro naložite denar!

Trgovci s La zvezami in lastnik večjega posvetstva na deželi (ekspozirano letovišče na Gorenjskem) išče za takoj din 250.000 kapitala, deloma za saniranje, pretežno za dobičkanosen razmah trgovine. Nudi popolno jamstvo, delež na dobičku (do 100.000 din letno) in po želji sodelovanje. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »December 38«.

ZAHVALA

Vsem, ki ste na kakršenkoli način počastili spomin našega blagopokojnega soproga, očeta, deda, gospoda

Mihail Vrbiča

nadučitelja v pok.

izrekamo najiskrenejšo zahvalo. V posebni vrsti velja ista gg. Lovru Perku, dr. I. Lovrenčiču in dr. Jože Rusu.

Ljubljana, 30. novembra 1938.

Žalujoča rodbina VRBIČ

Najslajša in najboljša krepljena pijača je **BERMET-VINO**

ORNINA IZ FRUSKE GORE.

Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specialiteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja

B. MARINKOV, Sremski Karlovci, Fruška gora.

Javna dražba

vsakovrstnih dobro ohranjenih predmetov se vrši v soboto, dne 3. decembra, ob 14. uri v skladišču trdke

A B C, Ljubljana, Medvedova c. 8. — Tel. 24-44, poleg gor. kolodvora.

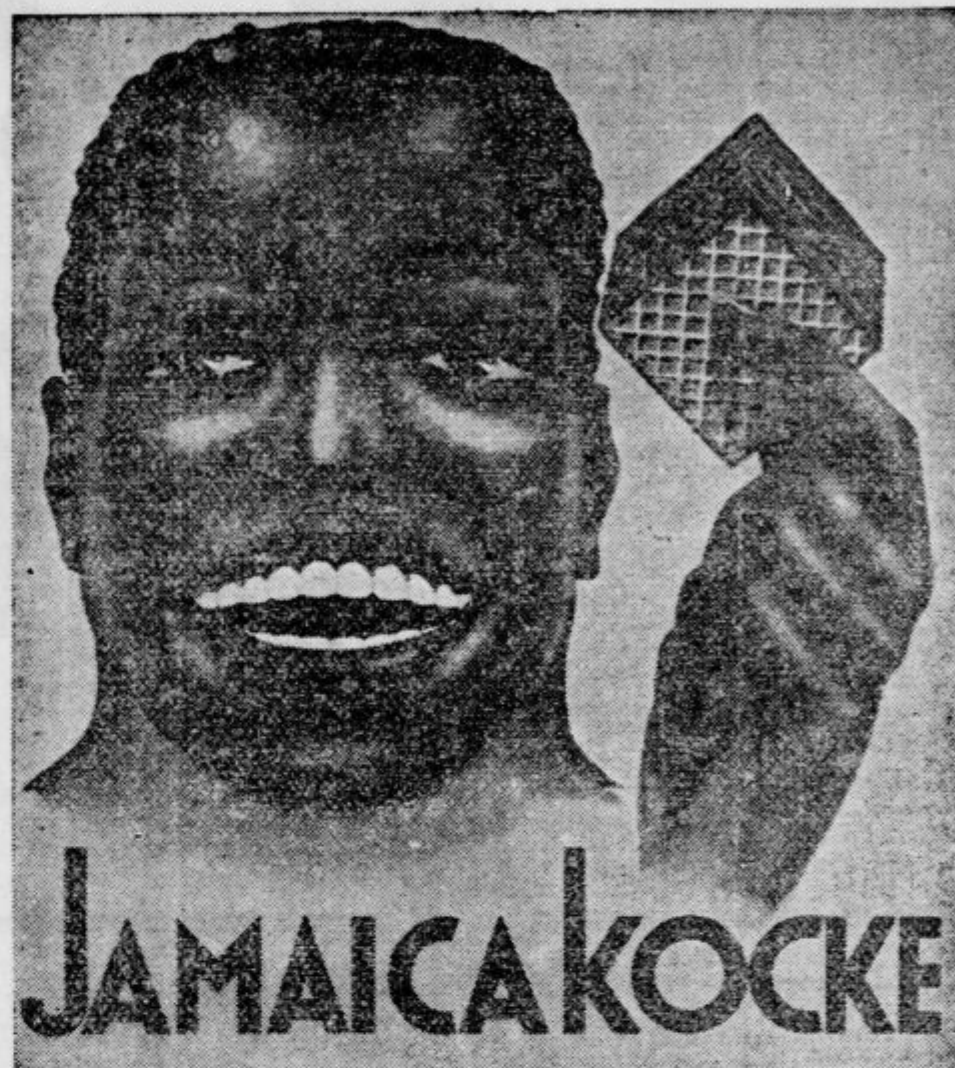
Lastni izdelki slaščičarne

PETRIČEK

Bonboni, bonboniere, čajno pecivo, marcipan, nougat in druge specialitete

Prodajamo izključno lastne izdelke

ZAHTEVAJTE POUŠOD

JAMAICA KOCKE

IZDELEK »IKA« IZDELOVANJE VAFLOV ZAGREB

Dotrpel je in nas za vedno zapustil naš ljubljani soprog in predobri oče, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Mihael Okrožnik - Pačnik

tovarniški mojster v pokoju

dne 29. t. m. po dolgi in mučni bolezni. Na zadnji poti ga spremlimo v četrtek, dne 1. decembra, ob pol 4. iz hiše žalosti na pokopališče na Koroški Bell.

Javornik, Tuzla, Beograd, Ljubljana, Wien, Milwaukee, Graz, 29. novembra 1938.

ŽALUJOČA RODBINA IN SORODNIKI

ZAHVALA

Za premnoge dokaze iskrenega sočustvovanja ob nenadomestljivi izgubi naše ljubljene mame, stare mame in tašče, gospe

URŠULE BAJC

VDOVE PO DENTISTU

izrekamo tem potom našo najiskrenejšo zahvalo. Posebno hvalo smo dolžni gg. zdravnikom in č. sestram za njihov trud in požrtvovalnost. Nadalje se zahvaljujemo vsem darovalcem krasnega cvetja in vencev, ter vsem, ki so drago pokojnico v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v soboto, dne 3. decembra 1938 ob 7. uri zjutraj v župni cerkvi Sv. Jakoba.

LJUBLJANA, dne 30. novembra 1938.

ŽALUJOČI OSTALI

Občina Ljubljana

Mestni pogrebni zavod

ZAHVALA

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob bridki izgubi naše ljubljene mame, stare mame in tašče

NEŽIKE KRALJ

POSESTNICE

se tem potom najlepše zahvaljujemo. Izrekamo globoko zahvalo gosp. dr. Mavriciju Rusu za njegov trud in požrtvovalnost za časa bolezni pokojne. Dalje se zahvaljujemo vsem, ki ste rajno obsuli s cvetjem ter počastili na katerikoli način njen spomin, in vsem, ki ste jo v tako častnem številu spremili na njeni poslednji poti.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek, dne 5. decembra 1938, ob 8. uri v župni cerkvi Sv. Nikolaja.

LJUBLJANA, dne 30. novembra 1938.

ŽALUJOČI OSTALI

Občina Ljubljana

Mestni pogrebni zavod